

BŐRYSÖNY? HEL?KON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

VI. évfolyam 4. szám, 2011. április

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Balla István: Ölelés (bőrszobor, részlet)

Tartalom:

- 3.-5. o.: Élni vidéken: Honnan várjuk a felmentést?;** (Borsi István jegyzete)
- 7. o.: Bocsásd meg gyönyörű terhét;** (Ketykó István verse)
- 8. o.: Hangulat;** (Pongrácz Ágnes verse)
- 10.-20. o.: A Vámosmikolai Református Gyülekezet küzdelmes évtizedeiből;** (dr. Koczó József képes helytörténeti írása)
- 22. o.: Előhang;** (Csáky Károly verse)
- 24.-25. o.: Annácska és a halál;** (Szájbely Zsolt írása)
- 26. o.: Tán garabonciás;** (Székács László verse)
- 28.-30. o.: Utcaklub;** (Kovács T. István írása)
- 32.-37. o.: Bőr-Szín-Ház;** (Balla István bőrérez-iparművész balassagyarmati kiállításáról, képekkel)
- 38.-45. o.: Rétságról a kínai nyomor poklába: Gábris Grácián Ferenc misszionárius élete;** (Végh József írása képekkel)
- 46. o.: Macte, puer, macte, sic itur ad astra;** (Karaffa Gyula írása)
- 47.-51. o.: Sic itur ad astra;** (Petrozsényi Nagy Pál írása)
- 52.-55. o.: A két fivér; A nagy Palika;** (Barna Krisztina meséi)
- 56.-57. o.: Péntek este;** (Kő-Szabó Imre írása)
- 58.-61. o.: Különleges olvasmányaim: Vasat szerelt és verset írt;** (Kovács T. István írása)
- 62.-65. o.: Ivánka István, a poétalelkű gazda és közéleti ember;** (Csáky Károly írása)
- 66. o.: Az éhes macska;** (Szakáli Anna meséje)
- 68. o.: A sómaszk visszanez;** (B. Tóth Klára verse)
- 70.-71. o.: Húsvéti locsolkodás;** (Pribojszky Mátyás írása)
- 72. o.: Az ég kérge;** (Elbert Anita verse)
- 74. o.: Húsvét Aszódon;** (Hörömpő Gergely verse)
- 76.-83. o.: Aki a Spangár antológiából kimaradt I.** (Ács Bódog, Kalocsay Rica, Juhász Erika írásai, versei)
- 84.-87. o.: Beszámolók;**
- 88.-92. o.: Nil nocere!;** (Polgár Veronika írása)
- 94.-97. o.: Könyvajánló;**
- 98.-102. o.: Programajánló;**
- 104. o.: Pályázat;**
- 105. o.: Impresszum;**

E havi lapszámunkat Balla István bőrérez-iparművész áprilisi, balassagyarmati kiállításának anyagával díszítettük. Köszönet az alkotónak a képek közlési jogáért. A Szerk.

Élni vidéken: Honnan várjuk a felmentést?

Diósjenőn élek, s naponta elgyönyörködöm a hely természeti szépségén. Látom annak a kimeríthetetlen bőségét is, termőhelyek sokféleségét, erdők és rétek, szántók dús növénytakaróját, melyek számos parlagon maradó parcellával tarkítottak. Bizony, nem az ugar szót használtam, mely pihentetett, de tervszerűen ápoltt, vetésszorgókhoz rendelt földeket jelöl. Mi történhetett itt, e faluban, valamint széles e hazában? Mi vészelt el nálunk és bennünk a „rendszerátalakítás” óta? Miért emlékezett a boszniai, szerbiai háborús időkben forgatott dokumentumfilmekre ez a pillanatkép?

Tudjuk-e azt, hogy az országunk egyik legnagyobb kincse, a termőföld? Az, mely 20-25 millió embert lenne képes ellátni élelmiszerekkel, az lassan a 10 millió állampolgárának alig 2/3-át eteti? Tényleg ez a „korszerűsítés”? A Föld bolygó másik feléről szállítjuk - sokszor repülővel - a mindennapi betevőnk jórészét. Nem is tudván, hogy minden kiló takarmányszója, marhahús, a Föld tüdejének, az őserdeinek irtása árán - hangsúlyozom, hogy nem a táplálék hiányért, hanem a profit céllal - termeltetett! A szállításra elpazarolt üzemanyagok tonnájáról nem is beszélve. Jó, úgy tűnik ehhez semmi közünk, mert messze van tőlünk. Eközben, sőt ezek következtében is, a magyar földműves gazda földönfutóvá válik.

Közel vagyunk-e egymáshoz mi, falusiak, szomszédok, kiknek megannyi családtagja, barátja él az önellátásra képtelen városokban? Ez a sürgetőbb kérdés! Hogy tudunk élni ma, és miként holnap, s mit hagyunk a gyermekeinkre? Mi, vidékiek, kitől is várjuk a segítséget?

Talán a kormánytól! Mindig valahogy békésen elhúzzuk magunkat a négy éves ciklusok végéig, ha már most nem sikerült, majd csak jön a következő, aki megoldja a vidék minden gondját! Ígéret földje már ez az ország! Azért merjünk néha visszatekinteni is! Háború és Rákosi rend(-szertelenség) óta soha sem látott mértékű kiszolgáltatottság, szó szerinti ínség idejének küszöbén vagyunk, ám már a küszöb *belső oldala felől* nézve! Aki nem hiszi, járjon már utána!

Talán az önkormányzattól! Hiszen velünk élnek, tudják a mindennapi nehézségeket, osszák csak el érdem szerint a támogatásokat! De feltétlen jusson nekem, hiszen az úgy igazságos! Ám lassan minden önkormányzat az adósságcsapdák áldozata lesz. A tennivalók és az igények pedig hatványozottan nőnek az egekig.

Ne feledkezzünk meg Istenről! Ha gyakorta imádkozunk Hozzá, majd csak megsegít minket! Segítsen, de mivel és miként, arra már elképzeléseink vannak, mit tegyen értünk a derék Mindenható, közben morogva mutogatunk azokra, akinek jutott már eddig a bőségből! Hát neki már annyi, akkor nekem miért nem mégegyszer annyi, hiszen megérdemlem! Olvastam egyszer Dombi Ferenc katolikus pap lejegyzett beszélgetését a Belső Hanggal, akit Hang néven is jelöl meg. Hasonló témakörben lévő kérdésekkel keresték fel őt a hívők, erre így válaszolt:

„ - Isten mindent megtesz érted, de semmit sem - *helyetted!* “

Az idézett rövid és velős mondata rávilágít arra, hogy ezeknek a korábbi megközelítéseknek valójában egyetlen egy hibája van! Semmi, de semmi nem köt össze az Élet egészével - hitünk szerint -, hiszen a felelősök mindig csak *odaát* vannak! Úgy hisszük, hogy az Élet, Nemzet, Isten tőlünk független intézmény, melynek dolga a mi személyes, láblógató jólétünk létrehozása.

Hol a mindentől jobban vágyott személyes szabadság, és hol az ajándékba kapott *teremtő erő*, s ehhez járuló *felelősség*? Történelmi őseink milliói életüket adták e dolgok megvalósításáért! Hiába? Jogállamban élünk. Követeljük a jogainkat, de fogalmunk sincs igazulásról, a felelősségről, legfeljebb, ha az mások fejére olvasható! A Gondviselő haszálatra adta az elménket, hogy összefüggéseket láthassunk. Abban oly mértékű bőséggel bírunk, de mégsem tudjuk, mire tartogatjuk az agy „nem hasznos” 90%-át. Illetve, mióta a kereskedelmi TV csatornákon nevelkedünk, legalább 95% lett nyugtalanítóan fölös. Fogyasztóként vegetálni bőségesen elég 5%.

Parlagon hagyott földek és parlagon heverő emberi életek vajon hol és mikor találkozhatnak? Feltétlenül el kell jutni a végső kétségbeesésig?

Az energiafüggőség, a pénzfüggőség azon mesterséges köldökzsinórok, mellyel pórázon tarthat a mai világrend. Most nem a marionett bábkormányokat értem ez alatt, hanem a felettük álló hatalmat. A bőség országában, Magyarországon most élelmiszerfüggőség van készülóban!

Veszélyben van a mindennapi kenyereink! Fogyatkozván ételként is, de mint a lelki táplálék is egyaránt elvész, a nagybetűs Kenyerünk!

A piacgazdaság által ránk erőltetett - úgymond - korszerű gyümölcs és zöldségfajták, gabonafélék csupán mennyiségeket

teremnek, de nincs rajtuk az az áldás, mely a magyarországi földek, itt nemesedő fajták, valamint a belőlük táplálkozó embereken valaha volt. Egyszerre, egymást segítette az emberi és a növényi, sőt, az állatvilág!

Az 1965 körül végzett, 2005-től megismételt élelmiszer bevizsgálások rendkívül megdöbbentő eredményeket mutattak! A ma használt „korszerű” fajták beltartalma 40 év alatt az ásványi anyagból, vitamin és aminosav értékeiből átlagosan kb. 30%-al, a burgonya esetén 90 %-kal romlottak! Ehhez az adathoz alig férhet hozzá egynémely megszállott kutató, mert nem volt célszerű a sajtó előtt elismerni a téves szemléletet! Gondoljunk bele, ez csak a helyi termények vizsgálódásából nyert szám, vajon mit mutat a külhoni, vagy a génmanipulált növények zöme? Hány évtized kell, hogy a ma minden nagyüzemben használt kemikáliák „engedélyezett hatóanyag maradékok” emberre veszélyes mivoltáról beszélni lehessen? Egyáltalán; miért is vannak „engedélyezett” mérgek és állományjavítók, ízfokozók, és vajon sok éve már a magyar embernek miért *kell* más népektől nagyobb arányokban ezeket eltérni ételében?

A magyar nép igen nagy hányada több tíz(!)ezer éve itt élő ősoktól származik. Ezért (is) kevésbé jó élelem nekünk az, mely nem itt termett. Más népeknél ami kellően emészthető, mi csak valahogy elviseljük azt. Átmenetileg. Huzamosan pedig *minőségi éhezést* teremtünk! Akciósan! Valamint a vele járó vitamin-, és gyógyszerfüggőséget, immungyengülést, betegséget. A mi népünk az egészségre, EGY-ségre termett, mely nem csak belső, hanem külső értékek egymásra találását feltételezi. 11 esztendő, parányi időegység, mely óta itt lakom. Eltűntek előbb a magyar ősi fajta bogyósgyümölcsök, mára „piacos málna” is alig van. Nem szégyen utána olvasgatni, hogy (az anyagi értelemben) a jóléti országok mindig is gyógytermékeknek tudták a nálunk közönséges, megtűrt, aprólékos munkát igénylő és alig fizetett bogyósokat. Melyek biotermékként feldolgozva már igen széles körben eladhatóak. Nem szégyen, hogy az áruházláncok akciós málnája 1600 Ft áron alig fogyott, s ugyanakkor e faluban mindössze 400 Ft-ot ért? Fekete ribizli, ami a környék- beltartalmilag - legértékesebb gyümölcs, lassan védett botanikai ritkaság lesz! Helyette fogyasszunk 3X1 multivitamint!

Kezd éledni a tudatosság egyes embereknél. Kezdek keresni a „Magyar Termék” megjelölésű élelmiszer csomagolásokat, holott többnyire kissé többbe is kerülnek. Hazatérnek a vevők, duzzadó nemzeti érzéssel és a vásárolt áruval. Ám az otthon lapuló szemüveg előtt már az igen apró írás nem marad rejtve; kiderül, hogy a származási ország EU, vagy Cseh a más. A mi nemzeti színünkkel megáldva. Vagy kamionos jóbarátunk hozza Franciaországból a fuvar krumplit, melyet magyar Duna vizével tisztára mosnak, majd az egykori nagyszerű Tsz csomagolóüzemében beletöltik egy (ki tudja, hol gyártott) Magyar Termék című műanyagzsákba. Mikor rákérdezett ezen dologra, a régóta jól bevált vállrándítás volt csak a válasz.

Lássuk be végre, hogy már nem bujtattott előttünk a hamisság, a törvénytelenesség, hanem megtűrt. Olykor már ünnepelt és példa értékű egyeseknek. Erre neveli a fiatalságot a kereskedelmi TV. (Nevelni tele *vízióval!!!*) Ma így való, mert kifizetődő. Nem csak a test éhezik már a minőségi táplálékra, hanem az emberi lélek is. Úgy és akkor tudunk ezen dolgokon felülkerekedni, ha átlátható, erkölcsben tiszta kapcsolatokat építünk ki. A felvásárló, vagy vásárló fizessen készpénzért, avagy élő munkája által (tudom, ma már törvénytelen ez)! Tudjuk meg, hogy az illető hol lakik, hagyjuk a cégeket, lássuk - mint termelők - a vevőink szemét és személyét. Ismerhessük a szállítás, tárolás, értékesítés dolgait, tudjuk, hogy mi magunk és árunk mit is érnek, és jelentős százalékkal az értékesítés valódi árából részesülhessünk! Vagy akár cserélhessünk! Szolgáltatásra, árukra, melyek nekünk, vagy baráti köreinknek amúgy is kellenek.

Erre már adott is a Korona rendszer, mely kilép a „pénzügyi rókanyúzó” világból, hogy a közösség, köztük az értékteremtők már ezen a földön is boldoguljanak. A nemtetsző világ felé van egy hihetetlen erőteljes hatáslehetőségünk. Fordítsunk neki hátat! Mahatma Gandit megértő India egysége, a nem ártást használva, lerázta magáról - akkor - a gyarmatosítót. (Az ki is ment az ajtójukon akkor, de mára besomfordált ismét a hátsó kapun, „globálisan”.)

A mezőgazdaság élhető gazdasági formáiról nem csak viták folynak szerte a világban, hanem sokféle kísérletek, újszerű látásmóddal kialakított édenkertek tapasztalatait értékelik. Hiszen nem csak nemzeti kihívás adott, hanem az egész bolygót érintő előrelépés ideje jött el.

Addig is: Mit tudunk tenni a faluért, s vele együtt önmagunkért?

Találjunk rá végre azon értékekre egymásban, melyek hasonlóvá tettek minket! A mai globális világrend(etlenség) elemi szükséglete, hogy a különbségekre mutasson, hogy félelemben és kiszolgáltatottságban tartson! Így statisztikai számokká, fogyasztókká, termelő eszközzé lettünk, a teremtésről fogalmaink is mítosszá lettek.

Legelőször vegyük azt észre, hogy egyénenként is pótolhatatlan értékei, fogaskerekei vagyunk az Univerzumnak, s mindannyian valamely képességünket, készletünket tudjuk megosztani a közösséggel. A közösség az önellátó, nem az egyén. A Közösség, mint Isten, Haza, Nagycsalád, és én. Mi, vidékiek, együtt vagyunk az aranytojást tojó tyúkok! Ezt a *más*-ok már régóta vágják, azaz tudják!

Ki tud arról, hogy saját falujában kinek van feleslege élelmiszerben, szolgáltatási lehetőségben, raktárban, meg nem művelt földekben, szabadidőben, gépekben? Tud-e valaki a nevezett dolgokban való hiányosságokról? Mi módon találkozhatna a kereslet és a kínálat egymással, és azt hol tenné? Lesz-e piac végre? Kívánja-e a falu, hogy addig magánháznál tartsuk azt, az elkészülésig? Hirdetőtábla frissített kereslet-kínálattal, mellette internetes fórum, melybe a Net-tel nem rendelkező szomszéd igényeit is megírhatom?

Ki tud arról, hogy milyen megdöbbentő vásárlóerővel bír 3000 ember? Tudja-e valaki, ha egy év alatt - csak élelemből-tudatosan helyben vásárolnánk csak további 10%-ot - mégpedig ellenőrizhető és kitűnő minőségűt -, akkor 5-6 millió Ft termelő pénzt hagynánk az életterünkben? Miért látjuk azt jónak, ha évente a bankok 8-10% osztalékot löknek a pénzeinkért, miért hátrányos az, ha egy szem földbe vetett mag 10-szer, vagy 100-szor annyit terem meg?

Ébredj Magyar! Isten dolga meglátni a jövőt, de az ember bizony hagyatkozhat az előérzetére néha. Az én megérzésem válaszútról szól, és lehetőségeket, feladatokat, gyökeres változásokat jelez. Álmokból - még ha sokból is - születik valami megvalósulás. Álmodjunk együtt magunkért és a gyermekeinkért! A tétova beszélgetések ideje múltóban van, melynek eddig is nyitott volt a házam, s engedte időm. Lehet, hogy a sok kérdésre már adódik valakinél válasz. Viszont már TENNI is kell! Tenni kell nekem is, Neked is, de Önök sem kivételek! Bármilyen hosszú út az első lépéssel kezdődik, és mindig az időszerű egyetlen 1-gyel folytatódik.

Mindenkihez tisztelettel: Borsi István

(Elérhetőségem: borsiisti@gmail.com
Lakcímem: Diósjenő, Vasút u. 44.)

Lélekmaszk

KETTKÓ ISTVÁN

Bocsásd meg gyönyörú terhét

Ágnes lányomnak

Egyszer majd értem is eljönnek a fények
és visszatérek oda, ahonnan jöttem: az anyaföldbe...
Üresen kiáltoznak utánam a fecskefészkek
aranyeső zuhog a durva rögökre
hóvirág-színú arcomra fátylat terít a sötétség
elhalkul sápadt számon az ének
kútba hull minden vágy, reménység -
egyszer majd értem is eljönnek a fények...
Harmincöt gyémánt-abroncs szorítja testem
s készül a harminchatodik is már,
de tavaszi szél ólalkodik kint a kertben
árnyékom is lábujjhegyen jár,
mert pihen Jutka az ágyon
elfáradt a boldog kismama
kölni-illatú hajára hull az álom
s betakarja leplével az éjszaka.
Tudom kislányom, milyen színú a bánat szemedben
és milyen az öröm :
mint zászlók a feltámadási körmenetben,
vagy ha farkas vár ránk kívül a körön...
Bocsásd meg gyönyörú terhét
és ismerd meg a bárány melegét is -
amióta érzem szerelmét
mint mesében a fa, felérek az égig.
Tavaszodom - rügyeznek ágaim
egyre nyár felé hajlok
ébrednek reményeim, vágyaim
és zúgnak bennem a húsvéti harangok...

Verócemaros , 1982. április 12.

PONGRÁCZ ÁGNES

Hangulat

Kabáttá lett az éjszaka,
magamra veszem, begombolom,
magánya fáj,
és amikor lépek,
meghalnak sorra a csillagok.

Téged feledni - kegyetlen kísérlet:
érintés nélkül hagyott csecsemők sorsa -,
megőrizlek így...

Arcodat adom az északi szélnek,
kezed lesz halkán az őszi eső,
egyszerű szavaim hozzád térnek,
egy földre hulló falevélen
megmozdul a tér-idő.

Lepel mögött

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

„Uram! téged tartottunk hajlékunknak ...”
/90. zsoltár/

A Vámosmikolai Református Gyülekezet küzdelmes évtizedeiből

Református templomokban gyakran találkozunk – a közeli perőcsényi szószékkoronáján is olvasható – a következő bibliai idézettel: „*E hely nem egyéb, hanem Istennek háza, és ez a mennyeknek kapuja.*” (Móz. I. 28:17.) A keresztyének szerint a templom Isten háza, de más értelmezésben az anyaszentegyház maga Isten – Jézus Krisztus, melybe a hívők közössége tartozik. A 90. zsoltár szavaival: hajlék, menedék, oltalom. Létezik, fennáll még akkor is, ha kőből, fából épített istentiszteleti hely nincs. Látni fogjuk, az Ipoly menti Vámosmikola reformátusai is hosszú évtizedeken keresztül templom nélkül gyakorolták hitvallásukat.

A községben jelenleg a katolikus, református és kisebb számban az evangélikus vallás követői, hívei élnek. A történelmi múltban a zsidó vallás gyakorlói is éltek helységünkben.

“Nagy haragja vagy az istennek mirajtunk”

A XVI. században a nehéz, török ellenes küzdelmekkel terhes esztendő, évtizedek az Alsó-Ipoly vidékén is a vallási sokszínűség megjelenésével párosultak. Az 1525. évi rákosi országgyűlés szigorú fenyegetése – máglyára küldést helyezett kilátásba az egyetemes keresztyén hitvallás talajáról letérők számára – ellenére Magyarországon elterjedtek a reformáció tanai. Legkorábban Luther tanítása szerzett híveket a királyi udvarban valamint a jórészt német lakosságú szabad királyi és bányavárosokban. Majd Kálvin tanítása is követőkre lelt, de megjelentek a szentháromság-tagadás eszméi is. A XVI. századi hitviták során katolikusok és protestánsok egymást okolták az országra zúduló szerencsétlenségekért. Kölcsonösen úgy vélték, hogy a török veszedelem Isten büntetése, melynek oka az, hogy a magyarok elfordultak a keresztyén tanoktól, erkölcstől, végső soron Isten ellen vétkeztek.

Dedinszky Gyula, ny. evangélikus lelkipásztor a nagybörzsönyi evangélikus egyház történetéről készített írásában ezt olvashatjuk a hitújítás környékünkön történt jelentkezéséről: *“A Reformáció híre ide is hamar elérkezett, és már 1521-ben hitet tettek a lutheri reformáció mellett.*

Börzsöny mezővárosi státusa, a bányászlakosság német származása valószínűsíti az ágostai hitvallású gyülekezet ilyen korai létrejöttét. Nagymaroson az 1540 körüli években az arianizmus hirdetői is megjelentek, s a mezőváros mintegy negyedszázadon keresztül e vallás követője lett. A XVI. század végén Perőcsényben is gyökeret eresztettek a reformáció tanai, helvét hitvallású gyülekezet működött a községben.

A Börzsöny vidékén a XVI-XVII. században terjedtek a lutheri és kálvini reformáció tanai, gyülekezetek alakultak, egyházközségek szerveződtek. A hont-barsi evangélikus magyar esperesség anyaegyházai közé az Alsó-Ipoly völgyéből **Kemence, Szakállos, és Tölgyes** tartozott. A reformáció idején nem ment ritkaságszámba az, hogy Luther követői, az ágostaiak hitüket Kálvin tanaival váltották fel, s a helvét hitvallást követték. Tudomásunk van arról, hogy **Bél, Palánk, Ság** és **Szob** lakóival is ez történt: a XVII. század elején az evangélikus hitvallást a reformátussal cserélték fel.

1613-ban Melik Sámuel, az evangélikus egyház felvidéki szuperintendense (püspöke) kánonszerű egyházlátogatást tartott Hontban, s felkeresett többek között néhány alsó-Ipoly-völgyi evangélikus anyaegyházat is: Kemencét és Szakállóst.

A magyar ajkú evangélikus anyaegyházakat szervezetileg összefogó hont-barsi esperesség gyülekezetei között nem találjuk a börzsönyi evangélikus egyházat. Ennek az a magyarázata, hogy hívei – egészen a közelmúltig – többségében német ajkúak voltak, így a gyülekezet a honti német esperességhez tartozhatott.

Perlaki Könczöl Márton lévai református lelkész 1650. június 24-én keltezett levelében 102 Felső-Duna melléki református egyház és lelkész nevét sorolja fel.

A palánkai (drégelypalánki) egyházmegyéből 21 gyülekezetet említ, a Börzsöny vidékéről a következőket: Szokolya, ennek lelkésze Varsányi Kovács Mátyás; Palánk erődítmény: Barsi Mihály; Maros város: Oroszi Máté; Nógrád erődítmény: Malassi Gergely; Jenő: Mezei János; Nagy-Oroszfalu város: Sütő Pál; Perőcsény: Búcsi Máté; Verőcze: Szenczi András; /Pilis-/Marót: Marosi István; Szob: Marosi Máté; Helemba: Perőcsényi János; továbbá Rétság, Pásztó és Bél, a prédikátor nevének közlése nélkül.

A reformáció terjedése mellett a katolikus vallás is megőrizte híveinek egy részét. Ezt tanúsítja Pázmány Péter 1629. évi jegyzéke, Appendixe, melyben a Honti főesperesség plébánossal rendelkező egyházai között említi környékünk következő településeit: Bersen, Benecze, Egyház-Beél (Ipolybél), Kemencze, Pász-tou (Ipolypásztó), Perechen (Perőcsény), Szakallos, Tölgyes és Vámos-Mikola.

A XVII. század második felében a katolikus egyház már komoly erőfeszítéseket tett elveszített pozícióinak visszaszerzésére. 1673-74-ben a katolikus püspökök Szelepcsényi György esztergomi érsek vezetésével az államhatalmat is igénybe vették a protestánsok elleni fellépésre. A Pozsonyban felállított különbírótság (judicium delegatum) elé idéztek több mint hétszáz protestáns lelkészt és tanítót. A lehetőségek, amik közül választhattak 1673-ban: visszatérés a katolikus hitre vagy lemondás a lelkészi hivatásról és száműzetés. A hitükhöz ragaszkodók kínvallatásra és halálbüntetésre számíthattak. Az 1674-ben megidézett 730 főből csak háromszázharmincan jelentek meg a vértörvényszék előtt.

Rác Károly *A pozsonyi vértörvényszék áldozatai* című munkájában a következő beidézett Hont és Nógrád megyei lelkészek nevét találjuk: Angner János, ágostai hitvallású lelkész Hont megyéből (lemondott); Benkovics vagy Binovicz Zakariás viski ágostai hitvallású lelkész Hont megyéből (hivataláról lemondott); Fraidin Gottfried, berzsényi ágostai hitvallású lelkész; Marossi András jenői lelkész; Szabadka Máté vagy Márton kamenecei (kemencei?) ágostai hitvallású lelkész; Szokolai Pál, perőcsei (azaz: perőcsényi) lelkész; Városi István, verőcei református lelkész, Nógrád megyében; Varsány György, réthsági lelkész; továbbá a marosi, szobi és a szokolyai prédikátorok, kiknek nevét a törvényszék előtt eltitkolták. Ismeretes, hogy a megjelent és hitvallásuk mellett kitaró prédikátorok közül negyvenkettőt gályarabnak adtak el.

A XVII. század végén környékünk vallási térképére tehát a sokszínűség volt a jellemző: katolikusok, evangélikusok és reformátusok éltek egymás melletti vagy egyazon községekben. Ebben nem kis szerepet játszott az 1685-ig fennállt oszmán uralom, mivel a török egyik keresztény vallásfelekezetet sem részesítette előnyben másokkal szemben. Talán nem tévedünk, ha úgy véljük, hogy a börzsönyi, jenői és a perőcsényi lelkész is a török hatalom "*oltalma*" alatt állva tagadhatta meg a vértörvényszék előtti megjelenést.

Összegezve a reformáció elterjedésének Börzsöny-Ipoly vidéki adatait, a következőket állapíthatjuk meg:

Az ágostai evangélikus vallás tanait követő gyülekezet vagy anyaegyház alakult: Szob, Tölgyes, Börzsöny, Kemence, Palánk, Bél, Szakallos, Lontó, Százd, Visk és Ság településeken.

A helvét hitvallás tanításai terjedtek el, és gyülekezetek, anyaegyházak jöttek létre: Szob, Mikola, Perőcsény, Palánk, Helemba, Pásztó, Bél és Ság helységeken.

Nem találtunk hitújításra vonatkozó adatokat: Nosztra, Damásd, Letkés, Tésa, Bernece, Baráti, Hont, Leléd, Bajta, Szalka, Kiskeszi, Szete, Pereszlény, Gyerk, Hídvég és Tesmag községek esetében.

Kálvin tanításának követői Vámosmikolán

A XVII. században a református gyülekezetek kevésbé voltak a katolikus egyház és az állam részéről támadásnak kitéve, mint az ágostai evangélikus közösségek, mert az előbbieket legnagyobb részben hódoltsági területen éltek. Viszont a Wesselényi-féle összeesküvés lelepleződése, a pozsonyi véstörvényszék működése a református gyülekezetekre is vészterhes éveket hozott, mely a török kiűzése utáni időszakra is jellemző volt.

Mikola hitújítására vonatkozó feljegyzés csak a XVII. század második feléből található. Vámosmikolán a **Kálvin tanai** eresztettek gyökeret, a Thököly Imre vezette felkelés idején a községnek református lelkésze volt.

Némethy Lajos az Esztergomi főegyházmegye plébániáiról és plébánosairól kiadott gyűjteményében az 1680. évet jelöli meg, amikor a Thököly-felkeléssel egyidejűleg Vámosmikolán a református gyülekezet lelkészt kapott, s aki 1717-ben vált meg a községtől. Talán Tarnóczi István volt az első prédikátora a falunak, akit 1714-ben a madari zsinaton Magyar Péter püspök avatott lelkésszé. Később Dési István lett Vámosmikola református lelképásztora, aki 1712–14 között a szomszédos /Ipoly-/Pásztón szolgált. Őt is 1714-ben szentelték lelkésszé, s 1727–1740 között szolgálja Istent és híveit Mikolán. 1740-ben elúszik a faluból, ismét Pásztóra megy, ahol 1744-ben meghalt.

Különbféle forrásokból és feldolgozásokból tudhatjuk, hogy néhány évtizedig a középkori templomot is a reformátusok használták. 1700-ban fellángoltak az ellentétek a reformátusok és a katolikusok között a templomhasználat miatt. A Magyarország Vármegyei és Városai sorozat Hont vármegyei kötetében ifj. Reiszig Ede tanulmányában a következőket írja:

„1700-ban báró Balassa Ádám prépost egyházlátogatást tartván Hontban, többek között az ipolypásztói, mikolai és a perőcsényi református templomokat is bezáratta.”

1700-ig ezek szerint Mikolán református használatban volt a templom. A Rákóczi–szabadságharc bukása után, 1716-18 között a templomok ügyében újólaj lefolytatott vizsgálatban elhangzott tanúvallomásokról Hóke Lajos kéziratában ezt olvashatjuk: *„A mikolai, perőcsényi és a pásztói református egyházakra nézve, a gróf Schmiddegg és Dvornikovits jobbjai azt vallották, hogy mind a három egyházból a báró Balassa-féle egyházlátogatás alkalmával űzték el a református lelkészt. Mikolán utóbb a börsönyi katolikus plébános, majd egy jezsuita végezte az istentiszteletet, de a jobbjak nem tudtak megbarátkozni a katolikus hittel, az odarendelt iskolamestert elűzték, az oltárt pedig két ízben is kihányták a templomból.”*

A Rákóczi–szabadságharc néhány viharos esztendeje alatt egészen más valláspolitikai érvényesült. Az 1705. szeptemberi szécsényi országgyűlés vallásügyi döntései előtt már 1704. augusztus 7-én Szegeden kiadott rendeleteivel megtiltotta a templomok erőszakos elvételét és a következő /jelen esetben a szécsényi/ országgyűlésig a meglévő helyzet fenntartását rögzítette. A szécsényi országgyűlésen meghozott döntés szerint megszűnik a földesúri jog a vallás dolgában, a templomhasználat és a templom jövedelme pedig a település vallási többségét illeti. A birtokba helyezés rendezésére bizottságokat küldtek ki. A szécsényi országgyűlés a „mikulyai” reformátusok kezén hagyta a templomot. A templom református használatban való hagyásából arra következtethetünk, hogy a településen a lakosság többsége református vallású volt.

A kurucfelkelés után ismét a katolikus egyház élvezte az államhatalom támogatását, de Mikola és a szomszédos Pásztó valamint Perőcsény református vallásgyakorlata megmaradt a Rákóczi-szabadságharcot követő nehéz időkben is. Az esztergomi érsek szerint *”Ipolypásztó, Perőcsény és Vámosmikola revolúcióra vezethetik csak vissza szabad vallásgyakorlatukat.”*

Palánkon 1682-től már csak szórványszerű református közösség él, 1710-től a községnek katolikus anyakönyve van. Az esztergomi érseki uradalom 1741-ben a protestánsoknak még az ott lakást is megtiltotta. A maradáshoz ragaszkodó családok rekatolizáltak. Szob helvét hitvallású egyháza is megszűnt a szatmári békét követő egy-két évtizedben. A pozsonyi consilium /magyar királyi tanács/ 1728-as összeírásában már nem találjuk a szobi egyházat. Nem tudni, mi lett a sorsa a helembai és a sági gyülekezetnek. (A sági református egyházat egyébként Perlaki már 1650-ben sem említette.)

Az 1728-ban elrendelt, protestáns felekezetekhez tartozó lelkészek összeírása szerint a nógrádi református esperességhez tartozó egyházak: Nagymaros, Vámosmikola, Szokolya, Ipolypásztó és Perőcsény. Az Acta Cassae Parochorum /r. k. templomok adattára/ 1733. és 1737. évi kimutatása szerint Mikolán a templomot a helvét hitvallásúak birtokolják.

1735-ben Vámosmikola viszont a telepítésre kiszemelt községek közé került: katolikus németeket hoztak a községbe, főleg Turóc és Nyitra megye német helységeiből. Ennek következtében a falu lakosai között a katolikusok kerülhettek többségbe.

Sallay György pásztói lelkipásztor feljegyezte, hogy 1740-ben kiűzték Mikoláról Dési István prédikátort, aki visszament Pásztóra. 1745-ben az addig reformátusok használatában levő középkori templomot is át kellett adniuk a katolikusoknak. Erről a templomról egy 1750 körüli településrajz és az egyházmegyei vizitációk jegyzőkönyvei alapján alkothatunk képet. A jelenlegi Szent János tér közelében állhatott a középkori építésű templomocská, körülötte temető. Torony nélküli román stílusú, boltozatos apszissal és sík hajómennyezettel ellátott épület volt. Amikor a katolikus lakosság visszanyerte, már szűknek bizonyult.

Kőrös József XIX. század végén írt munkáiban tudatos ellenreformációs célzatú telepítési politikát feltételezett. Elrettentő példaként Szobot és Marost hozza fel, de Vámosmikoláról is említést tesz. Azt írja, hogy *„eredetileg túróczyi és nyitrai katolikus vallású németek és tótok népesítették.”*

Hóke Lajos adatközlése vizsgált területünkre is beszédesebb: *„1735-ben a kálvinistákból áttérített magyarok közé Vámos-Mikulára katolikus németeket telepítettek, ezeket az öreg Újvári 50 éves papsága alatt mind megmagyarosította.”*

Mennyire befolyásolhatta Vámosmikola vallási arculatának megváltozását az 1735. évi német telepítés?

Szerencsére a község vallásstatisztikája elég részletes, így nyomon követhető, hogy az 1732. évi közel 50-50%-os arány

1754-re mintegy 85%-os katolikus és 15 %-os református arányra változik. A faluban többségbe kerültek a katolikusok, a reformátusok pedig kisebbségbe szorultak, s a helvét hitvallásúaknak megszűnt anyaegyházuk is. Mikola a pásztói református eklézsia filiája lett Ipolybéllal egyetemben.

Mintegy 50-60 évvel ezelőtt még élt idős emberek körében végzett gyűjtőmunkájában Szatmáry István egykori kántortanító megörökítette az e korra vonatkozó helyi visszaemlékezéseket. „*Idős reformátusok szájhagyománya szerint (Szabó Lajos asztalos) még Esterházy idejében a katolizálás hevében a reformátusokat a községből kizavarták, és a szomszéd református községben kaptak menedéket, Ipolypásztón. Ekkor vitték magukkal az ónból készült áldoztató (sic!) kelyhet, az áldoztató boros kancsót, az áldoztató kenyértálcát, valamint az úrasztalát. A visszajövetelükkor az áldoztató kancsót és az áldoztató kelyhet visszakapták. Az úrasztala kőből volt, és visszajövetelükkor ez a kőasztallap ott maradt Ipolypásztón, és a református templom ajtajánál a padlózatba van beépítve. A református öregek nem tudtak visszaemlékezni, hogy kik voltak a nagyon régi lelkészek. Azt tudták, hogy önálló parochia volt, de annak vezetői közül nem tudtak senkit sem megnevezni. A katolizálás eredményeként feltehető, hogy megszűnt önálló református parochia lenni, és Ipolypásztó filiája lett. 1918-ig ide is jártak a reformátusok istentiszteletre, és innét járt a lelkész végezni a temetéseket is.*”

Ipolypásztó híres szülötte, Zalabai Zsigmond is megemlékezik a mikolai kálvinisták megpróbáltatásairól. Úgy véli, azok egy része – más módját nem látva a szülőföldön maradásnak – rekatolizált, a másik része viszont a hithez való ragaszkodás miatt még a kiűzetést is vállalta.

Az úrvacsoraosztáshoz használt kegytárgyakra vonatkozó, a szájhagyomány által megőrzött emlékezettel egyező azon közlése, melyet 1775 körül nagytiszteletű Balogh Mihálynak, Ipolypásztó prédikátorának feljegyzése alapján ugyancsak könyvében olvashatunk: „*Vámos Mikola becsületes Református emberektől kezünkhöz vettünk az Úr Asztalához tartozó két tzin kannát, egy tzin poharat, egy fejér sávós abroszt, öt vagy hat aprólékos keszkenőtskét, olly conditioval, hogy ha valaha szükségük léssen reá, tartozunk Keresztyéni Szeretettel vissza adni.*”

Csökkenő létszámban azonban Vámosmikolán is maradtak reformátusok. Helyzetükről, hitéletükről szűkösen szólnak a források, feljegyzések. Mintegy fél évszázados homály fedi a gyülekezet életét, hiszen filiaként 1812-ből maradt fenn első említésük, amelyre sikerült rábukkannom. Sorsuk alakulásáról képet alkothatunk a drégelypalánki református egyházmegye 1812. Bőjt első havának 7. napján Szokolyán tartott tractuális gyűléséhez küldött kérelmük alapján: „*Felolvastatott a Vámos Mikolai Filialisták esedező levelek, mellyben könyörögnek, hogy mivel ők megkevesedtek, s ött református Gazdánál több helységekben nincsen, azok között is csak kettő vagyon, aki marhával, szekérrel szolgálhat, azért az Ipoly Pásztói T. Prédikátor eránt tollük ki nem telhető szolgálat alól felszabaditassanak.*

Végeztetett, hogy csak a tollük ki telhető és eddig volt szolgálat kívántatik meg tollök.”

Az újabb idők történései

Vámosmikola vallási adatai a XIX. századból

év	lakos	róm. kat.	ágost. ev.	reform.	izr.
1828	870	807	63 nem katolikus	–	
1850	921	856	8	44	13
1880	1332	1148	9	89	86

A vámosmikolai református gyülekezet lelkipásztorának elvesztése után az ipolypásztói református egyházközség leányegyháza volt 1920-ig. 1920-1938 között Peröcsény filiája. 1938-1945 között ismét Ipolypásztóhoz, míg 1945-től folyamatosan a peröcsényi református egyházhoz tartozik. Kezdetben leányegyház, 1970 óta pedig önálló presbitériummal és részben önálló költségvetéssel valamint számadással rendelkező egyházrész a Peröcsény-Vámosmikola Református Társegyháznak.

Református lelkipásztorok:

1712 – 1714 k.	Tornóci/Tarnóczi István lelkész
1727 k. – 1740	Dési István lelkész
1946 – 1950	Nagy Miklós helyettes lelkipásztor
1950 – 1952	Domján Aladár helyettes lelkész

1952-től a perőcsényi gyülekezet lelkészei látják el a vámosmikolai gyülekezet gondozását:

1952-1954 Lévai Pál/Katona Miklós helyettes lelkész

1954-1971 Dr. Hős Géza

1971-1978 Koczó Pál

1988-2009 Ordasi János

2009-től Czuni-Kenyeres József

A gyülekezet gondnoka jelenleg Együd Géza, a presbitérium 7 tagból áll.

A XX. század elejétől református iskola is működött Vámosmikolán, az épület egyben a gyülekezet imaháza is volt. Ennek helyén épült 1982 és 1990 között a település arculatába jól illeszkedő **kistemplom**, melyet 1990. augusztus 12-én dr. Tóth Károly dunamelléki református püspök szentelt fel. A gyülekezet 1972-ben a régi épület felújítására gondolt, ezt azonban akkor sem az egyházi, sem az állami hatóságok nem támogatták. 1978-ban is a felújítás, átépítés jegyében kezdődik az építkezés tervezése, szervezése, majd kivitelezése, melynek mozzgója 1988-ig Koczó Pál lelképásztor. Az imaházként induló építkezés Ordasi János lelképásztorága idején fejeződik be. Az összefogás, a hívek anyagi áldozatvállalása, munkája, a hollandiai groningeri és beesterswági református gyülekezetek támogatása, Czírja János holland református lelkész adománya Rijnsburgból együttesen a település arculatában jól illeszkedő templom megépülését eredményezte.

A gyülekezet közösségét két harang hívogatja az istentiszteleti összejövetelekre. A kisebbik harang 1910-ból származik, Sopronban öntötték, súlya 25 kg. A nagyobbik harangot dr. Hős Géza lelképásztorága idején 1959-ben vásárolta a gyülekezet, súlya 106 kg, s Szamosközi István dunamelléki püspök szentelte fel.

Az úrvacsoraosztáshoz használt tárgyak közül igen régi, a gyülekezet létrejöttének korából származhat egy címeres ónkanna és egy ónkehely. 1938-ból való egy ezüst úrvacsorai kehely és egy ezüst kenyérsztó tálca.

A református gyülekezet temetőjét a község keleti szélén, a katolikus temető mellett alakították ki. Az elmúlt évtizedekben már nem igen volt jellemző a vallásfelekezet szerinti külön temetkezés. 2000. április 2-án Vámosmikola Római Katolikus Egyházközsége és Perőcsény – Vámosmikola Református Társegyháza a keresztény – keresztény megbékélés jegyében ökumenikus istentisztelet keretében jubileumi keresztet avatott és szentelt fel Vámosmikola sírkertjében.

A község lakossága a 2001. évi népszámláláskor 1658 fő, ebből 206-an vallották magukat reformátusnak.

Források és felhasznált irodalom:

A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai I. 1526 – 1760. Szerk.: Köblös József és Kránitz Zsolt, Pápa, 2009.

Hont vármegye és Selmeczbánya sz. kir. város. Szerk.: Borovszky Samu. Budapest, 1906.

Koczó József: Vámosmikola és Perőcsény vallásfelekezetei a XVIII. században. Honti Füzetek 2. Vámosmikola, 1999.

Ordasi János: A Vámosmikolai Református Gyülekezet rövid története. Kézirat, 2006.

Szatmáry István: Vámosmikola 1945 előtt. Vámosmikola – Szob, 1966. Pml Ki 16

Thury Etele: A Dunántúli Református Egyházkerület története I-II. k. Pozsony, 1998.

Zalabai Zsigmond: Mindenekről számot adok. Bratislava, 1984.

Vámosmikola református temploma (Koczó József felvétele)

A református imaház és iskola épülete 1959-ben (gyülekezeti archív felvétel)

Szamosközi István püspök érkezése a harangszentelésre (gyülekezeti archív felvétel)

A püspök, az esperes és dr. Hős Géza lelkész (gyülekezeti archív felvétel)

A gyülekezet nagyobbik harangja (archív felvétel)

A kisharang (Koczó József felvétele)

A gyülekezet tagjai a harangszentelésen (archív felvétel)

Az úrasztala- dr. Kádár Kálmán egyházmegyei gondnok özvegyének ajándéka (Koczó József felvétele)

A címeres ón úrvacsorai kupa és kehely (Koczó József felvétele)

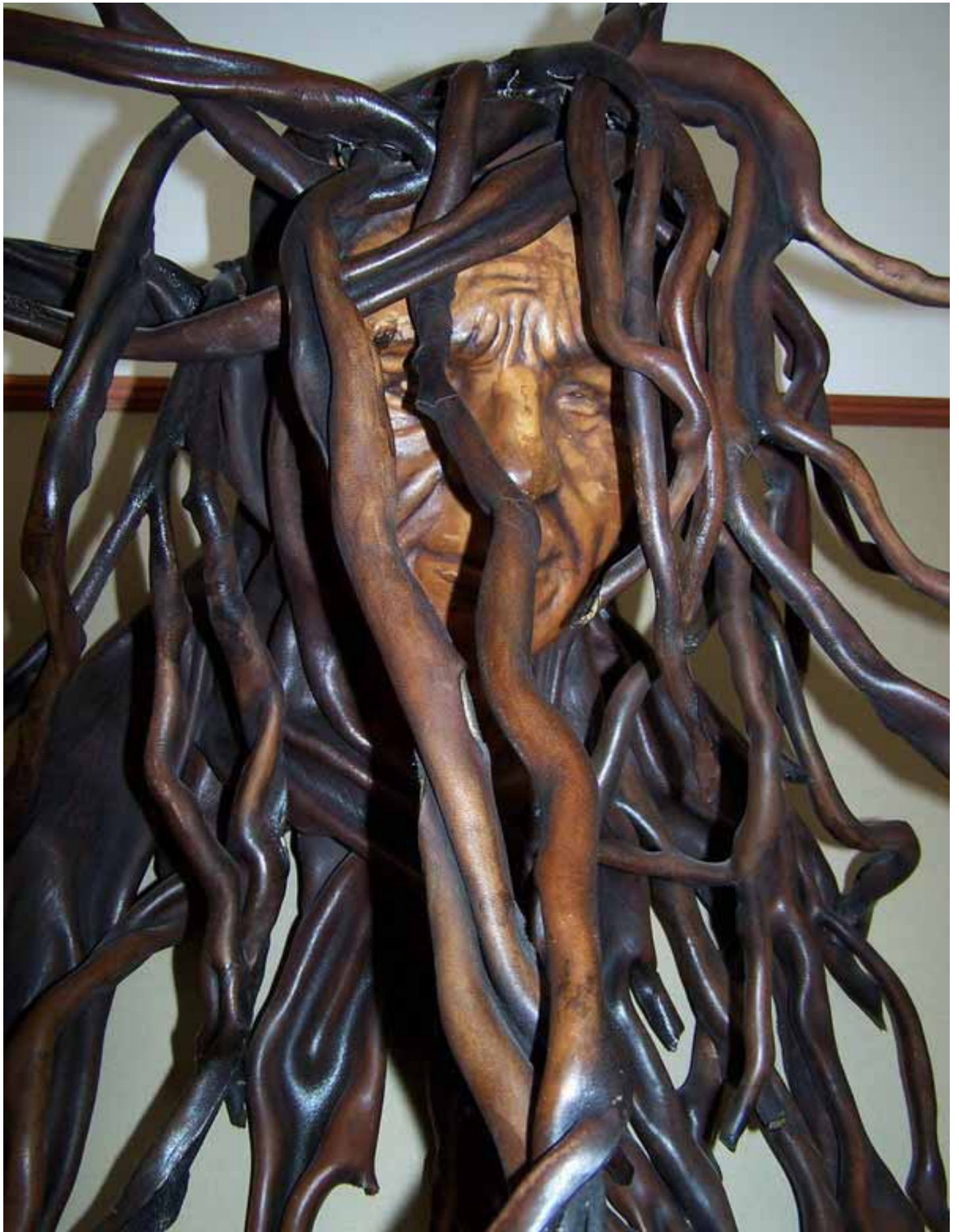

A vámosmikolai templomépítő Koczó Pál áldást oszt (gyülekezeti archív felvétel)

Czírja János és Ordasi János lelkészek ökumenikus istentiszteleten 2006. (Koczó

József felvétele)

Gyökerek (részlet)

CSÁKY KÁROLY

Előhang

És eljő
minden-
nek
az ide-
je,
mert az idő
nem belő-
lünk levő,
csak
bennünk lakozik,
mint lélek
a testben,
Urunk
gyermeké-
ben.

És összeáll
részeiből,
meg hullik
darabjaira
naponta
a
koz-
mosz,
ha úgy akar-
ja
az örökkévaló
Isten is.

2010. ápr.4.

Ébredés

SZÁJBELY ZSOLT

Annácska és a Halál

„Sok-sok hosszú esztendeje már
Tengerpart bús mezején
Élt egy kis lány - ismerhetitek
Lee Annácska nevén
S csak azzal a gondolattal élt,
Hogy szeret s szeretem én.”

„Mert ha kel a hold, nekem álmokat hord,
Annácska küldi felém;
S csillag ha ragyog, már véle vagyok.
Annácska szemét lesem én;
S így az éj idején veled éldelek én,
Jegyesem, szivem élete, szép kicsikém,
Melletted a sír fenekén,
Tengerpart bús mezején.”

(Edgar Allan Poe: Lee Annácska, részletek)

I.

Az ablakon behajoltak a fény ágai, lassan megérintették a csendet, és a tenger halk morajlása ősi bölcsődalként ringatta az elfeledett vágyakat. A poros könyvek felnyitva pihentek az ódon asztalokon.

Oh, drága Annácska, hiába is számolnád az élet múló perceit, mire ajkadat elhagyná az az évekig keresett szó, már megvénülve omlanál bele a halál ölelő karjaiba. A sötétség megrettent, míg a mélység, melyben lelkünk démonai rejtőznek a lassan haldokló holdfény elől, mint tébolyult örvény, elnyeli bánatos, esőáztatta jelenünket. (Bár ruhádnak fekete hallgatása, amely a hajnal előtti hideg órák szótlanságával rokon, örökös mementóként tündökölt egy napórák árny-szögén megfeneklett perc bársony-baldachinján.)

Égett a szív! Égett valóban! A templomokban elnémultak az orgonák, csupán a kelyhekből csorduló vér halk csöpögése zavarta viaszpecséttel bélyegzett álmunkat. Vajon felfogtad-e a bánat és a reménytelenség valódi lényegét, vagy mindörökre rabjává lettél a szerelem csalfa ideájának?

„Álmokat küldök majd Néked, álmokat, melyeket nem téphet szét semmilyen orkán, melyeket nem olvaszthat magába a keserűség!” - szólt Annácska, és nem is sejtette, hogy ígérete örökre béklyókba köti majd a lelkét. Ott állt, és fekete haja, mint szellem-leányok szépséges szoknyája lengedezett az őszi, hideg szélben. A könnycsepp a szemén, mint holtakat ékesítő rubint ragyogott.

És a levelek, melyeket birtokba vett a félelem, a szavak, melyeket elnémított az ostoba kétség, mind-mind haszontalanná váltak... A képzelet hatalmától összeroppant a valóság, a domboldalakon megnyíltak a sírok, s töredezett kőkeresztek porladtak szét a csontos kezek szorításában...

INTERMEZZO

- Mit éreztél ama végzetes pillanatban, amikor végül tudatosult benned, hogy minden út örökre bezárult előtted, és nincsen már több esélyed a boldogságra?
- Ürességet. Mély, feneketlen ürességet. Csak arra tudtam gondolni, hogy amikor már kiszállt belőlem a lélek, hogy vajon akkor Allan képes lesz-e majd arra, hogy megcsókoljon engem.
- És végül képes volt rá?
- Nem... nem emlékszem, hogy meg tudott-e csókolni... Nem, sajnos erre már nem emlékszem...

II.

Az éjszaka terebélyesedni kezdett és berontott az elhagyatott házba. Ott álltam egy sarokban, mint a gyermek, aki rossz fát tett a tűzre, és hangtalanul kémleltem a Végtelent. Mellettem kibontva pihent egy palack bor, savanyú illatától felkavarodtak a gondolataim.

Különös tudati állapotokat okozhat ám az éjszaka! Minden apró nesz jelentőséggel bír, minden gondolat fontos lesz, és egy pillanatra megérezhetjük a Halál fuvallatainak jéghideg érintését. Borzalmas lehetőség cikázott át a lelkemben: talán én haltam meg, s Annácska még mindig eleven? De hamar semmivé foszlott a gondolat, mint az eltévedt, vacogó szavak, az egységbe forrott mondatok vad orkánjában.

A sírok mélységeiben végül felemészti testünket is a magány. Erre a fájó igazságra jöttem rá, amikor kiléptem az ajtón, és a szél hozzáért az arcomhoz...

Emlékszem, egyszer sokáig időztem abban a vén erdőben, ahol éjszakánként boszorkányok járnak, és a fák odvaiban kacagó lidércek tanyáznak, s egy kis tavicskára bukkantam. Belenéztem a kis tóba, de a sötét lombokon kívül nem láttam semmi mást. Becsuktam a szemeimet, majd újra kinyitottam őket: ekkor már magamat is megpillantottam, de az arcomra ráncokat mázoltak a hullámok...

Vajon honnan emelkedett most elő ez az emlék?

Vajon miért pont eme vészterhes, nyomasztó órán követelte vissza életét?

Hallottam, ahogy magukhoz szólítanak a hullámok. Ünneplő ruhámba öltözve elindultam a tópartra, a szívem izgatottan vert.

Először csak a lábaimat lepte el a víz. Emlékszem, hideg volt, mint Annácska arca. Hideg volt, akár a Halál.

A távolban feltűnt a hajnal első sugara.

Álomból menekültem, egy újabb álom felé.

Lassan sétáltam a vízben, nagyon lassan, és közben mosolyogtam.

Még akkor is, amikor a tó vize összezárult a fejem fölött...

Megjegyzés:

„Hát minden-minden e világon

Álomba ködlő furcsa álom?”

(Edgar Allan Poe: Álom az álomban, részlet)

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Tán garabonciás

miért dörög az ég, miért izzik fel,
süt a Nap, világol a Hold,
jajong a szél, susog a nád képleteket,
ütemet, ütemtelent, szít tüzet,
és terít hangom ünnepet a víztükörre

pedig csak múzsám verheti ablakom
... ébredj, ébredj, révület vár,
lebegni a táj buborékjain, lobogni
cseppekből szíveket, meditálj
a csillagok között, és keresd kereszted

kértem utóbb Apollón múzsáját szóra,
miért kutatok szerelmem után
e poros térgyöngyben, sorsnyi időben,
és írok róla képeket, meséket,
flörtölő rigmusokat, igazakat

... és válasza fejemre mutatott,
ott belül hangokból épül a színek háza,
világaim, ... közülük halljam, és vigyem
vörös rózsáim közé a tulipánt

koponyám alatt akusztikus nyalábok
úsznak a pillanat színét láttatni,
és gyermeki tapsok teremtik a zenét

érezem, hogy minden lény egy közös
nyelven érti üzeneteim buborék tereimben,
játékom tán garabonciás, ... az Istentől,
... és néha dalaim ráncai a zenitről
álomban költővé festenek

Ölelés

KOVÁCS T. ISTVÁN

Utcaklub

Farkas József tanár úr csak mosolyog, mikor a közvélemény-kutatók elé állnak az utcán. Nagyméretű mappát tartanak a kezükben. Azokon belül szabvány kérdések sorakoznak. Az igen- nem kérdésekre adott válaszok mellé, kis négyzetekbe írják a plusz és mínusz jeleket, a megkérdezett járókelők válaszai szerint. A megtelt íveket aztán elviszik valahová, amiket módszeresen feldolgoznak. Ez a mintavétel tükrözi majd a közvéleményt.

-Hát, így is lehet- gondolja Farkas tanár úr, de neki nincs szüksége az ilyen bonyolult módszerek alkalmazására. Ő jártában-keltében közvetlen találkozások alkalmával értesül a hírekről, s tudja meg, miről mit gondolnak az emberek, s milyen a közhangulat. Ezt dolgozza fel magában és persze, csak úgy magának. Legfeljebb még a feleségének, akivel megbeszéli otthon a konyhában, mikor segít neki, és krumplit hámoz az ebédhez. Tudományos dolgozatot ő már nem akar írni, de még az empirikus tapasztalatait sem akarja közre adni valamiféle fórumon, amit például az önkormányzat körzeti képviselője tart. Nyugdíjas ember léteére visszavonult, pedig másként tervezte, de ahogy ő fogalmaz, a mostani közricsajban nem akar részt venni.

Szereti pedig az embereket. Kedvelné a jó társaságot, de nincs hol keresnie. Sokba kerül, ha valakikkel akár egy röviditalra beül valamelyik eszpresszóba. Olcsó, társasklubok pedig, ahol csak beszélgetni lehet és nem muszáj valamiféle szakkörhöz csatlakoznia, vagy az öregkori egészséges életmódról szóló előadást hallgatnia, öregek közt gyorsabban öregedni, az efféléken kívül az ő kis városában nincsenek.

Van viszont az utca. Amikor azt kéri tőle a felesége, hogy Papa, légyszíves menj már le a boltba és hozzál tejet, kenyeret, meg egy csomag vaját, olyankor órákba telik, míg visszaérkezik, mert ez is, az is megállítja egy kis diskurzusra. Így mondja. Pedig ő is megállít másokat

.-Sokáig tartott nyitva az utcaclub-mentegetőzik tréfálkozva amikor hazaér, aztán veszi elő a papucsot, ül a kedvenc foteljébe, s csak néz, néz. Nem kapcsolja a tévét, nem veszi elő az újságot, csak néz a szemközti fal által lezárt látóhatárig. A felesége csak ennyit lát, pedig Farkas tanár úr messzebb tekint a falnál, vagyis mélyebbre. Mert most következik az élmények feldolgozása. Az sem meghatározott céllal. Hanem, csak úgy. Egy életen át beidegződött szokás szerint.

Mert mi is történt az elmúlt pár órában?-gondolja végig ilyenkor.

Először az élelmiszerboltból éppen kilépő egyik nagyapával találkozott össze. Annak még tanította az unokáját. Az ismerős azzal indította a beszélgetést, hogy a szatyrába pakolt kilós kenyérré mutatott.

-Mit szól hozzá Tanár úr?-Kétszázhatvan forintba került. Hányszoros ára ez a kilencvenes évekkel ezelőttinek?

-Nem tudom, kérem, mert én nem matematikát tanítottam, hanem történelmet-ütötte el tréfával a választ, mert az árak és a jövedelmek aránytalanságára gondolva, nem akarta megint felidegesíteni magát.

A kenyér ára miatt méltatlankodó nagyapa lánya kórházi nővér volt eddig. Azt, hogy mi lesz ezután Angliában, ahová családostól kitántorognak-így mondta-azt az ember nem tudhatja. Viszont semmiképpen sem akarnak itthon maradni, kis fizetésekből tengődni. A gyerekeknek ott próbálnak jövőt teremteni.

-Nade, velünk mi lesz, ha az öregségünk után a vénség következik? Ki gondoskodik rólunk?

Az idős ember kérdése ott maradt a levegőben, mert a tanár erre nem tudott mit mondani, csak mély együttérzéssel kezelt szorított öreg barátjával és indult tovább az útjára.

Még az ősszel lehullott, erjedőben lévő falevélréteg préselődött a betonjárdára. Sem a lakók, sem a köztisztasági cég nem tartotta magát illetékesnek, hogy azt eltakarítsa. Farkas tanár úr süppedő léptekkel járva gondolt arra, hogy ezt is meg kellene beszélni valakivel. Jól esne egy kicsit szidni a közállapotokat, ha már mást nem lehet tenni. Mert az ember csak ilyen. Szereti magából kibeszélni azt, ami a lelki nyugalmát háborítja.

Éppen az öreg Pető igyekezett átjutni az út túloldalára. A nagyüzem egykori osztályvezetőjét még azokból az időkből ismerte, mikor a dolgozók iskolája kihelyezett tagozatát szervezték vele évről-évre, a gyár építésekor. Az volt még a pálya szép és hősies időszaka.

A háború előtt a hatodik osztályban ért véget az elemi iskolai oktatás. A közepes életkorú emberek azért iratkoztak be náluk, hogy pótolva a különbséget, megszerezzék a nyolc-általános iskolai bizonyítványt. Nem volt egyszerű küzdelem a napi kubikumunka, a kőműveskedés, vasbetonszerelés után birkózni a törtekkel, ismerkedni a fizika törvényeivel, de kinyílt előttük a világ, meg az érdeklődésük a könyvek, a kultúra iránt. Gyönyörűség volt mindezt megtapasztalni. A legjobbakból lehettek aztán szakmunkások, betanított dolgozók, vidékről betelepülő városi emberek, mert a gyártól kapott lakásokba hozták magukkal a családot is. Farkas tanár úr nem csak a tudásukért adott nekik jelest, hanem az akaraterejükért is. Jó volt velük lenni. A szünetekben mindennapi dolgokról beszélgetni. Igaz, ez a szép munka sem volt mindig konfliktusmentes. Mikor először járt a főépítésvezetőnél, kérve, hogy adjon az iskolának termet, székeket, asztalokat, a hidegfejű főnök kézfogas nélkül csak annyit mondott: -Mi nem iskolát építünk, hanem gyárat.

Pető kellett ahhoz is, hogy a gyárral együtt a korabeli általános műveltség alapjait is építhessék.

Az egyik vendiák még a közelmúltban is megszólította az utcán Farkas tanár urat. Kérdezősködött a hogyléte felől és felidézte a régi emlékeket.

-Még a Nemzeti Színházban is jártunk a dolgozók iskolájával. Tantervbe iktatták a Bánk Bánt. - folytatta a fekete és fehér emlékeket idézgetve az ember. -Rá is kaptunk azután. Sokszor elmentünk magunktól is, de mostmár a kisjövendelmű népek nem tudják megfizetni a drága belépőjegyek árát.

Farkas mélyen barázdált arcán fáradt mosoly jelent meg a válasz helyett, minden jót kívánt az illető családjának is, aztán elköszönt.

-Ez ám az igazi erkölcsi tőke-lelkendezett erről később otthon, a feleségének. Ennyi idő után még mindig megszólítják az embert.

-Bárcsak az anyagi tőkénk lenne ilyen erős -nevette el magát akkor az asszony és ebben egyetértettek, de a tanár úr mégis megjegyezte: -Mi lenne velünk emberekkel, ha az erkölcsi tőkét nem tartanánk fontosnak.

Még midig az utcán volt és épp akkor jutott az eszébe, hogy jó szervező volt az öreg Pető. Mindig sok embert toborzott a kihelyezett iskolába, amikor őt pillantotta meg, amint átmegy az utca túloldalára.

-Jó lett volna beszélgetni vele- gondolta, miközben Pető is meglátta őt, és visszafordult az út közepéről.

-Na, hogy vagy, mint vagy? -kérdezte minden átmenet nélkül és kezet nyújtott.

-Köszönöm kérdésedet, elég alacsonyan. -tréfálkozott a tanár. Petőn pedig látszott, hogy beszélgetne is, meg menne is. Határozatlan volt. Mondta, hogy a felesége már várja otthon. A vendéglőből visz haza ebédet, mert a nej nem nagyon tud még főzés közben álldogálni. Bottal jár, de az a szerencse, hogy egyáltalán jár, mert combnyak-törése volt, amit sokan nem élnek túl idős korukban.

-Nahát!-sajnálkozott Farkas tanár úr. Öregem, akkor neked is van elég bajod.

-Van-legyintett Pető, aztán egy közös ismerősük nevét említette.

-Az is bottal jár, meg folyton a gyomrára panaszkodik.

-Mióta csak ismerem-nevette el magát a tanár. -Mégis megérte már a nyolcvanat és a napi két deci pirosat is megissza.

-Nem oszt, nem szoroz.-legyintett Pető.- A kis Bácskai Sanyi egyáltalán nem ivott, mégis elment hatvanöt évesen.

-Ezt nem is tudtam.

-A múlt héten temettük. Porait a folyóba szórták arról a hajóról, ami ott áll a part mentén. A vízbe dobáltuk utána a virágokat. Most ez a szokás kezd kialakulni. A gyáriak közül én voltam ott egyedül. Idegen világ már az üzem is. A privatizáció óta alig maradtak a mieink közül. A múltkor egy régi igazolás miatt jártam náluk. Az irodaház drága, fényes csempeburkolatú, csúszós folyosóján úgy totyogtam mint egy idétlen kacsa a jégen. Mit mondjak? A régi királyok palotájában biztos nem volt ekkora fényűzés. Kisfiús félszegséggel előszobáztam az ilyen-olyan vezérek irodái között.

-Potom áron adtátok oda nekik a gyárat.

-Adták mások. A mi szánkat meg befogták az előnyugdíjazással-legyintett keserűen Pető.

-Fátylat rá. Mostmár nincs mit tenni. Élünk úgy, ahogy lehet, mert élni mindig érdemes-vígasztalta öreg barátját, aki menni készült már, de még az eszébe jutott egy kérdés.

-Hát Darvasival mikor találkoztál utoljára?

-Fél éve még az unokáival büszkélkedett. Mostanában viszont az utcán sem nagyon mutatkozik. A felesége panaszolta, hogy depressziós lett.

-Nem csoda ebben a mai világban. -sajnálkozott Pető, aztán sietősen kezet nyújtott, hogy igyekezzen haza, a beteg feleségéhez. Farkas tanár úr is úgy gondolta, hogy mostmár szaporázni kellene a lépteit, mert sok időt töltött el az utcai

beszélgetésekkel. Ám, ahogy az átkelőhely széléhez ért, Gergőt, az örök agglagényt pillantotta meg elegáns felöltőjében. Mindig pedánsan öltözött, mintha gondos asszonyi törődés jeleit viselné magán. A kisváros népszerű futballistája volt valamikor. A pályán kívül a nők körében is szép sikereket ért el. Ám soha nem hagyta bekötni a fejét. A függetlenség volt a mindene. Az aktív sportolás után főállású edző lett, később meg sportszervező csak úgy, szívességből. Farkassal gyerekcapatot is szerveztek régebben. Zöld-fehér csíkos mezt adtak az általános iskolás fiúkra, a Fradit utánózva. Sorra verték a szomszéd falvak kölyökcsapatait. Aztán, annak is vége lett.

Derűsen üdvözölték egymást, mikor a tanár úr átjutott hozzá a zebrán. Élénk diskurzusba kezdve, persze, hogy a fociról is szót ejtettek. Gergő nem sietett. A magányos emberre jellemző módon örült, hogy társaloghat, meg kedvenc szokása szerint humorizálhat.

-Képzeld, spanyolul írták meg a legrövidebb rendőrségi jelentést. Tudod, mi volt benne?

-Na, mondjad -nevetett előre Farkas, mert ismerte Gergő észjárását.

-Lopez, lopaz, és semmi sem Frankó.

Mindketten nevettek.

Farkas feltételezte Gergőről, hogy még mindig alkalmazták valahol.

-Ugyan! -legyintett Gergő. Én ehhez a profi világhoz már nem értek. Focistának lenni ma nem sport, hanem foglalkozás. A pálya is színház, mint az egész világ. Edzők jönnek, ha kikap a csapat mennek, mert csodát senki sem tehet. A közelmúltban egy számomra idegen szakma világában voltam ügyintéző. Minimálbérért, zsebből fizetve, napi tizennégy órában. Hát, Kedves Bátyám! Ebből elég volt. Összejött negyven évem. Inkább nyugdíjba mentem. Majd lesz valahogy. Jövök-megyek a városban. Ezzel is azzal is megállok az utcán. Jó találkozni és beszélgetni és nosztalgizálni az emberekkel. Ennyi.

Kart karba öltve egy idősebb asszonnyal, fiatal nő állt meg mellettük

-Á! Hogy van kedves Józsi bácsi?- kérdezte harsány derűvel és az unokák felől érdeklődött.

-Köszönöm, ők jól vannak, csak az én derekam fáj, mert tegnap az asztal alatt kellett velük bújócskát játszanom-igyekezett humorosan válaszolni Farkas tanár úr, de egy rövid gesztussal jelezte, hogy sokat azért nem akar már társalogni. Siet haza, mert a Mama azt sem tudja, hol maradt el eddig.

Gergő elköszönt már. A két nőnek csak bólintott. A fiatalabb még szívesen kérdezősködött volna, de a tanár most is, mint vele mindig, rövidre fogta a tréfálgató, csipkelődő párbeszédüket. Valaki egyszer azzal ültetett bogarat a fülébe, hogy amikor ez a Klári iskolatitkár volt náluk, akkor utána kémkedett. Talán jelentett is róla a hatóságoknak. Kétkedett ebben Farkas tanár úr, hisz nem volt ő olyan fontos ember, akiről valamiféle titkot kellett volna megtudni. Klárit sem vonta kérdőre, hogy igaz-e, amit mondtak neki, de az a bogár azért ottmaradt, ahova ültették.

Dél felé járt az idő, mikor benyitott a lakásba. A felesége már főzte az ebédet. Kicsit zsörtölődött, hogy sokáig volt oda, már kellett volna az a vaj, ám azt a zsörtölődést nem kellett túl komolyan venni.

Kedvenc foteljébe telepedve, Farkas József tanár úr a falat nézte, mintha onnan akarná leolvasni, hogy mit és hány órát mutat jelenleg a történelem órája. Az utcai beszélgetések láthatatlan magnófelvételeit kezdte az emlékezetében visszapörgetni. Nem kell azokhoz semmiféle kérdőív. Nélkülük is meg lehet vonni a mérleget.

Gergő tréfás kedvére gondolt. Igen. Így. Humorral kell mindent elviselni. Nehogy a hatalmába kerítsen bennünket a depresszió.

Jósnó

BŐR-SZÍN-HÁZ

Ház, Szín, Lélek: lélekszín, színház, házlélek. Mindnek külön kiállítást lehetne rendezni, de itt és most egy tárlatban egyesül ez a sokféle költői kombináció.

Balla István Bőrész ugyanis legalább annyira szín, mint lélek, s hogy mindez el ne szálljon az égbe, illetve legyen hová tapadnia, ott a vázként szolgáló "ház". Falak, amik az ő esetében bőrből vannak, de lélektől átjárt, színekkel bevont bőrből. Csodálatos anyagot ismerhetünk meg a bőrben.

Balla Istvánban egy bőrművészt tisztelhetünk, aki imádja a színházat, a zenét és a társművészeteket. Elüthetnénk ennyivel is a kiállítás címére irányuló kérdést. Ám több van itt mégis a háttérben. A színház szóból vegyük először csak a színeket, amik e művek titkát jelentik. Arra a túlradó fényre, mélyről jövő ragyogásra gondolok, ami annyira azért mégsem természetes a bőrfelületektől. Az ő kezei között azonban megszelídül, sőt, elvarázsolódik ez a nehéz anyag, az összes élt bevonó csodás takaró. Tudniillik Balla István a „matériát” valami hajlékony, már-már illékony felszínre formálja, ami aztán újra megmerevedik, de közben már beléköltözött a lélek. –Igen-, lelket, életet lehel a hajdan úgyszintén étellel teli sűrű szövetbe, ami nélkül se a tapintás gyönyörűségét, se a hideg ellenszerét nem ismernénk.

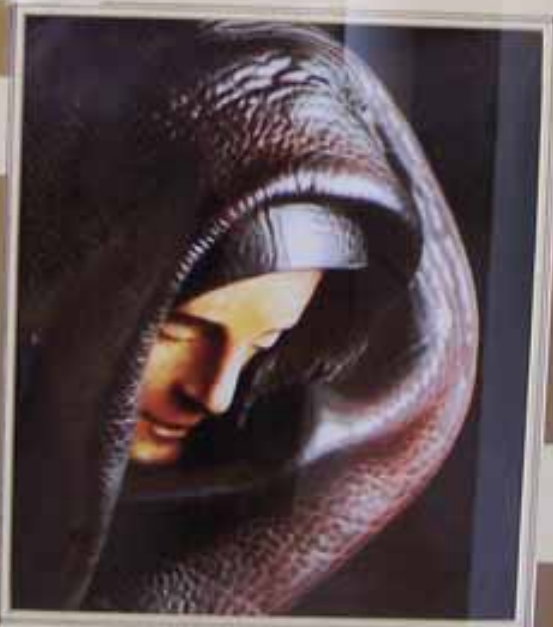
De hogy mi köze lehet mindennek a színházhoz? Egyrészt ugye kézenfekvő a felelet, hiszen „színház az egész világ”. Ami viszont ezen túlmenően is kapcsolódást, lelki összeköttetést teremt a teátrumok világa és az itt bemutatott művek között, hogy minden második valami előd-alkotást látva, avagy egy előadáson ülve fogant, fogalmazódott meg a művészen. Sába királynője, A három nővér, Pieta, Maszkok tánca, Az erdő szelleme, és az ikonok. Nem beszélve a mostanában születő szépségekről, amik - a kortárs színházhoz foghatóan - már meg sem kötik a befogadó képzeletét. S a korszakok közötti átmenetként ott van ezek sorában a függöny mögötti szék, ami valahol minden színházzal kapcsolatos dolognak a szimbóluma, ami nem utolsósorban Tolnay Klári székét ábrázolja. A szék, ami hol a végtelen magány, hol az együtt átélt katarzis hordozója.

Apropó! Az külön szépsége ennek a kiállításnak, hogy keretbe foglalja a múlt időt. Hiszen immár 28 éve, hogy Balla István a legelső bemutatkozó kiállítását megtartotta, sőt a közbe eső mintegy 109 tárlata Budapesttől Belgiumig, Miskolctól az Operaházig, és most Balassagyarmaton több ezer embernek nyújtott páratlan élményt. Önök annyival szerencsésebbek ezeknél az ezeknél, hogy az életmű legjellegzetesebb darabjai mellett egyfajta művészi megújulásnak is tanúi lehetnek. Kívánom hát, leljék örömeiket Balla István 110. önálló kiállításában a Balassagyarmati Rózsavölgyi Márk Zeneiskola bőrszínházában!

Técsi Zoltánnak a balassagyarmati kiállítást megnyitó beszéde

BALLA ISTVÁN
BŐRÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

A kiállítás képei

24 "KREYFARLEIS" ... DIE RINGELOSIGEN "ALIS" VON BIRNBAUM 2"

VÉGH JÓZSEF

Rétságról a kínai nyomor poklába

Gábris Grácián Ferenc misszionárius élete

Gábris *Ferenc* Dénesfán, Sopron vármegyében született 1904. július 29-én. A családja Rétságra költözött, s földjükön gazdálkodtak.¹ Az ifjú Ferenc egy életvidám fiatalember volt. Barátaival sok vidám órát eltöltöttek együtt. Társait is alaposan meglepte a hír, amikor bejelentette nekik, hogy egyházi szolgálatba áll. Eleinte nem is akartak neki hinni. Az elhatározást azonban tett követte. Ferenc 1929. augusztus 28-án belépett a ferences rendbe, hol 1933. április 16-án ünnepi fogadalmat tett, s július 16-án pappá is szentelték. Ettől kezdve Gábris Grácián² Ferenc néven szerepelt. Az volt a vágya, hogy ott segítsen, ahol a legnagyobb szükség van arra. A kínai missziót választották számára. El is indult a Kapisztrán Szent Jánosról nevezett Ferences Rendtartomány Kína Missziójába. Örömeire itt is találkozott ismerőssel. Benedek testvérrel, aki még Szécsényben a noviciátusban³ élesztgette benne a missziós szemléletet.

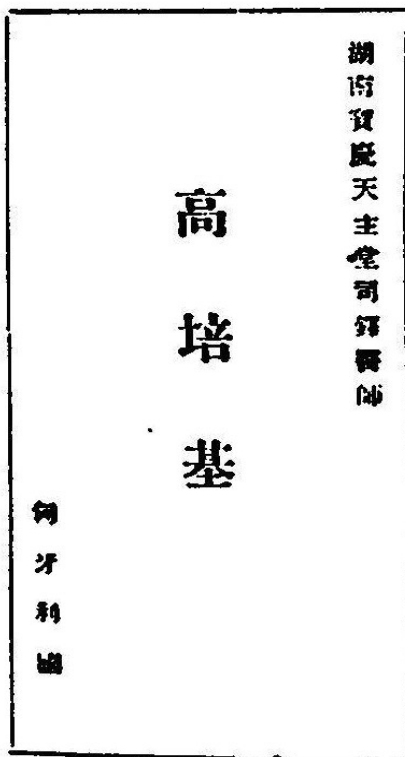
Gábris Grácián Ferenc 1934-ben

A magyar rendtartomány 1928-ban foglalta el a tiroli provincia missziós központját Hunan tartományban. Az 1929-es Rendtartományi Közlöny januári számában a provinciális missziós testvérek jelentkezését kérte. A 40 jelentkezőből 7-et küldtek ki. Ők 1929. decemberében érkeztek meg Sanghajba, majd 1930-ban vizsgát tettek a kínai nyelvből és összeállítottak egy 2000 szavas kínai-magyar szótárt. A rendtartomány központja, Paoking volt, s Hankovban, Sinhvában, Thaovapingban és Tiencsácsében missziós ház létesült 1932-ben csatlakozott a munkához Gábris Grácián, majd a Szmári Irgalmas Nővérek, akik katekumenátust⁴ és árvaházakat vezettek. Gábris Grácián megérkezvén Paokingba azonnal munkához is látott.

A korábbi misszionáriusok évente 5-7 keresztelest végeztek, 1936-ban a ferencesek 1002 személyt anyakönyveztek és 860 katekumént oktattak. 1937-ben iskolát nyitottak 130 növendékkel. A misszió sikeréhez hozzájárult a jól szervezett magyarországi bázis is, Pasarét központtal. Gyűjtéseket szerveztek, a Kínából hozott tárgyakat, fényképeket egy vándorkiállítás keretében számos rendház híveinek bemutatták, s könyvkiadással is népszerűsítették a missziót.⁵ Gábris Grácián is jelentős számú kínai tárgyat gyűjtött. Ezek közül ma számos értékes ereklyét őriznek a Szeged Alsóvárosi római katolikus plébánia-templom Ferences Kincstár gyűjteményében. Ő is tollat ragadott, hogy leírja a Kínában tapasztaltakat.

A kínai nyomor poklában címmel egy könyvecskét írt missziós tapasztalatairól.⁶ Az útnak indulás sorait idézzük az alábbiakban: „Magyar szemmel Ázsia szívében Budapest, Nagykanizsa, Triest, Róma, Nápoly útvonalon röptett a vonat a tenger felé. Szent Ferenc atyánk ünnepe volt, a budai templomunkban István püspök atya áldotta meg missziós keresztemet. Tőle vettem az erőt jelentő szent jelet. Egyszerű fa, - rajta a Megfeszített. Ezentúl csak benne dicsekedhetem, csak benne reménykedhetem érte küzdhetek. Missziós kereszt. Drága szent teher, drága szent erő, valóban igaz: az én igám édes, az én terhem könnyű. Még egy-két búcsúszó, ölelés, jó tanács, biztató mosoly, fájdalmas és vigasztaló könny, aztán már robog is a vonat. Egyedül indultam útnak hivatásom, vágyaim, álmaim beteljesülése felé a kínai magyar Ferences misszióba. Nápoly, Conte Verde, zűrzavar, 21 láda, 7 kézi bőrönd, - hiszen csak nem mehetek üres kézzel a kint levő magyar testvérekhez, a kínai magyar pajtikákhoz, a kicsi árva lányokhoz, nyomorgó öregekhez, állati sorban tengődő kulikhoz.”

Paokingban kínai nevet is kapott: Kaó-pej-csi. Ez annyit jelent, hogy „jó alapra épült, magas”. Még névjegykártyát is csináltattak neki.

Gábris Grácián kínai névjegykártyája

Munkája során a legmélyebb nyomorral szembesült napról napra. Így ír Paoking nyomortanyáiról a könyvében:

„Az egész várost magas, igen széles kőfal, amelyet hatalmas kapuk nyitnak meg a négy égtáj felé. A kettős kapuk közötti távolság körülbelül 30 méter hosszú, amelyet boltozat főd s e boltozat alatt és fölött húzódnak meg az éhenhalók, a nyomorultak nyomorultjai, akiknek pusztá látása dermeszt s ólmot rak az arramenők lábára.

Nyáron még csak elviselhető a látásuk, de télen, a hideg, esős, velőfagyasztó délkinai télben – rettenetes! Csurog a víz a falakról, amelynek tövében a lecsurgó víz és az utca – de kínai utca – sarában fekszenek legjobb esetben egy marok rizsszalmán. Ezek legtöbbszörre már annyira betegek, hogy nem bírnak elmenni koldulni, csupán az arrajárók jószívűségétől várják, hogy rizses csészéjük megteljen. Egy csésze rizs elég ahhoz, hogy szánandó életüket megtoldják még néhány nappal, s ha ennyit sem kapnak, éhen fagynak meg ott és üveges szemük napokig nézi a halál után is az élők közönyét, amellyel elmennek mellettük anélkül, hogy eltemetésükről gondoskodnának.

Egyszer M. Lujza ilyen beteglátogató útjára néhány csésze riszt vitt magával, hogy ezt a szegények közt szétossza. Egy sikátoron mentünk le a kapu felé s ebből kiérve hirtelen kerültünk a szemük elé. Nyolcan feküdtek akkor ott a déli kapu alatt, a hideg téli esőben. Amint meglátták a nővért a rizses edénnyel, erőtlenül emelkedtek fel fekhelyeiről, amelyet egyikük sem bírt már elhagyni. Állati hangon bődültek el és tébolyodott tekintettel meredtek az ételre. Egyik-másik már nem bírt mozdulni, hangot sem adott, csak néma könnyöggel bámult és a szájából csurgó habzó nyál mutatta szörnyű éhségét. Egy kamasz félőrülten, hangosan sírni kezdett s kacagó sírással ölelte magához a rizses csészéjét, szorította észbontó gyönyörűséggel...

Olyasfélét éreztem, mintha egy csontos hideg kéz szántotta volna meg a szívem. Halhatatlan lelkek ...kintől fátyolozott igaz valóságok! Uram, Te ezekért is meghaltál, ezek is élni fognak valahol örökké ... de hol?”

Könyvének címlapja

Könyvének zárszavában összegzi tapasztalatait: „Benne jártam évekig a nyomornak olyan poklában, amelyről európai orvosnak fogalma sem lehet. Benne jártam és benne égtem évekig s tudom mit jelent Kínában orvosnak lenni. Magam is, bevallom szomorúan, félig elégtem a nyomornak ebben az iszonyatos poklában. S mégis, amikor előjáróim rendelkezése folytán el kellett hagynom munkaterületemet, hogy egészségem helyreállítása céljából hazajöjjek, csak a legnagyobb lemondás árán tudtam elszakadni betegeimtől és a kínai nyomorultak százaitól. S amikor itthon kórházat látok, vagy csak szép és korszerű rendelőt, lelkem visszaszáll abba a szegényes és egyszerű paokingi rendelőbe, ahol évekig enyhíteni próbáltam a kínai embertestvérek testi és lelki szenvedéseit...”

1936-ban a Kapisztrán Szent János templom építésénél

Megromlott egészségi állapota tehát nem tette lehetővé, hogy tovább szolgálja a keresztény misszió ügyét, Haza kellett térnie, de itthon sem tétlenkedett. Az árvaházban végzett erőfeszítéseit a kínai hivatalos körök is elismerték, s számára a kínai hadsereg ezredes címet adományozták. Egy legenda szerint később ennek itthon is hasznát vette. Mikor a rendházát a bezárás veszélye fenyegette, felvette a kínai ezredesi uniformist, s úgy ment a legfelsőbb döntéshozókhoz. Azonnal megadtak neki mindet, amit csak kért.⁷

1943-ban Szegeden működött hittanárként, majd 1947-ben kisegítő hittanár és plébánoshelyettes Budapesten. 1946-ban Budapesten, a Margit körúton található Országúti Szent István vértanú plébánia plébánosa.

**P. Gábris Grácián budai ferencrendi plébános
előterjeszti az egyhangú lelkesedéssel elfoga-
dott határozati javaslatot.**

Kapisztrán Szent János példája nem csupán a missziós tevékenység során volt meghatározó számára. Részes volt annak a munkának, amikor templomot építettek Budapesten, amelynek Kapisztrán Szent János lett a védőszentje. Még egy érdekes történetet is feljegyeztek számunkra, amely azt igazolja, hogy Gábris Gráciánt a felsőbb politikai körökben is tiszteletnek övezte: „A templom Say-Halász Antal tervei alapján villámgyorsan, nyolc hónap alatt „szerkezetkészre” megépült, mert féltő volt, hogy a hatalom bármelyik pillanatban leállíthatja a munkálatokat. Érdekes, hogy az építés tempójával épp az akkori kommunista legfelső vezetés egyik tagja, Vass Zoltán, a Tervhivatal elnöke volt elégedetlen. A közelben lakott, és egyszer megszólította a munkásokat. Azt kérdezte, miért szakaszosan dolgoznak, miért nem folyamatosan. A válasz az volt, hogy nincs pénz; anyagot csak akkor tudnak venni, ha a hívektől újabb adományok érkeznek. A legközelebbi alkalommal, amikor hazafelé tartott, az építkezésen tartózkodott a Margit körüti plébános, Gábris Grácián ferences is. Vass Zoltán a kezébe nyomott húszezer forintot, és azt mondta: fejezzék be gyorsan. Ő már tudott valamit... Jóindulatának oka pedig: a Horthy-korszakban a váci börtönben raboskodott, ahol a börtönlelkész a szintén ferences Riba Hugó volt, akit emberségessége miatt még a kommunisták is szerettek.”⁸

Gábris Ferenc Grácián a szószéken 1955-ben

Hatvan évvel később így emlékeztek a templom építésére: „Hatvan évvel ezelőtt épült fel a rózsadombi Tövis utcai Kapisztrán Szent János templom. Ennek művészi kiképzésére, annak irányítására P. Gábris Grácián ferences plébános Búza Barnát kérte fel, aki a római iskola freskófestőivel és szobrászaival elkészítette a Rózsadomb csodálatos ékszerdobozát - ahogy a művészek és kritikusok nevezték - a magyar Sixtust. A templom plasztikai alkotásai közül kiemelkedik Búza Barna Cortonai Szent Margit szobra a maga egyszerűségében, lábai előtt jelképével, a kiskutyával.”

Az ünnepségről szóló híradás így fogalmaz: „A hívők sokasága megtöltötte a Budapest ékszerdobozának nevezett, alapításának hatvanadik évfordulóját ünneplő Tövis utcai Kapisztrán templomot július 12-én, a jubileumi szentmisén. Frajka Félix templomigazgató köszöntötte az ünnepi liturgiát bemutató Paskai László bíborost, a zenei szolgálatot ellátó Kapisztrán Kórust és a számtalan jeles vendég közül Mádl Dalma asszonyt, Láng Zsolt polgármestert, Ernyey László egyházügyi tanácsnokot és Juhász Ferenc költőt. — Összejöttünk, hogy lélekben fejet hajtsunk a templomépitő elődök élni akarása, élő hite és buzgósága előtt, ami, Gábris Grácián atya lelkes irányításával, a romba dőlt Veronika-kápolna helyébe rövid idő alatt, 60 évvel ezelőtt ide varázsolta a Törökvész út és Tövis utca sarkára ezt a modern és szép kis templomot. Fejet hajtunk a felépült templomot mi templomunknak nevező, mindvégig hűségeselek előtt, akik a diktatúra éveiben is tették azt, amit tehettek, hitükért és e templomért.”⁹

Gábris Ferenc Grácián Kontuly Béla 1952-ben készült olajképén

Egy gazdag életút után 1977. november 21-én, életének 73., áldozópapságának 44. évében hunyt el Gábris Grácián Ferenc missziós orvos, tiszteletbeli kanonok, esperes, plébános, teológiai tanár. Szentmisét mondtak érte a Margit körúton található Országúti Szent István vértanú templomban, s a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.

Gyászjelentésén a Naphimnusz idézete nyújt vigasztalást:

„Áldjon, Uram, testvérünk, a testi halál,
akitől élő ember el nem futhat.
... és boldogok, akik magukat megadták
a Te szent akaratodnak.”

¹ Gedey Károly visszaemlékezése.

² A név a latin Gratianus férfinév rövidülése, ami a *gratiosus* szóból származik, aminek a jelentése: *kedves, bájos*.

³ Újoncidő a szerzetesrendben. A szerzetes életre felkészítő időszak.

⁴ A keresztény hitvallás felvételére felkészítő intézmény.

⁵ lexikon.katolikus.hu

⁶ Budapest, Ferences Missziók Országos Ügyvivősege, 1942, Ferences Világmissziók sorozat 13.

⁷ Gedey Károly visszaemlékezése

⁸ www.euroastra.info

⁹ Budai Polgár 2009. július 24.

Macte, puer, macte, sic itur ad astra.

(Rajta, fiú, rajta, így jutsz el a csillagokig!)

Petrozsényi Nagy Pál írásaival csak néhány hónapja találkoztam először. Hatalmas a Gutenberg-galaxis, az állandóan táguló virtuális szegmenséről (internetes irodalom) nem is beszélve, így eddig nem találkoztunk egymás írásaival. Ám, ahogy a szólás is mondja: Hegy a hegygel nem találkozik, de az ember emberrel igen, nos, összefutottunk. Végre!

Először a Börönd című novellát és a Kolbász című karcolatot olvastam tőle, s meglepett, hogy míg a Börönd című írást az „Ott feküdt egy padon, közel az osztrák határhoz.” mondattal, addig a Kolbász című karcolatot a „Ott hevert egy padon, félig becsomagolva...” sorral indítja. Arra is gondolhatnánk, hogy írói stílushiba ez a történetet szinte azonosan indító „sablon”, ám mégsem. Nem hiba ez, hiszen a történetek olvasása után rádöbben az ember, hogy Petrozsényi Nagy Pál azért indítja ezzel a már-már népmesei hagyományokat idéző „ott hevert”, „ott feküdt” sorral e két írását, mert talán genetikailag van nála kódolva az, hogy olyan értékekről írjon, ami elveszett, ami nincs, vagy arról, ami hányódik, aminek manapság épp nincs becsülete. Nagy érzéke van a HIÁNY megjelenítéséhez. A Börönd című írásában a könyvek a hányódó, s példájuk okán a kultúra a hiányzó dolog, a Kolbász címűben pedig a kolbász csak ürügy, hogy a kallódó emberekről, sorsokról, ám a nyomokban mégis fel-felbukkanó emberségről írjon le egy rövid fabulát. (Fabulát, amiben a fabula hagyományait felrúgva a kutya csak epizód szereplő lehet. Ám ebben a kerek történetben az emberek „mennek le kutyába”). A témák fajsúlyossága, és a hiány fájdalma néha szarkasztikus megnyilvánulásokat generál Petrozsényi írásaiban, humora azonban végig emberi. Párbeszédei jól megszerkesztettek, életszerűek, szinte egy pásztor kutya szívósságával terelget bennünket a végkifejlet felé, és ami manapság sok sikeres modern írásban ugyancsak hiánycikk, érthetően ír, nem szégyell tanulságot is beleszőni mondandójába. Azt is mondhatnánk, Petrozsényi egy mára elveszett írófajtát képvisel. Ugyanis egyre kevesebben vannak, akik érthetően, egyszerűen, humorosan is tudnak írni.

Sic itur ad astra című írása ebből az említett „trilógiából” számomra a csúcs. (Személyes érintettség okán, hiszen magam is írok, no meg azért is, mert sokszor tapasztaltam ilyesmit...) Szereplői egy mai irodalmi kör tagjai, akiken keresztül minden emberi gyengeséget sikeresen be tud mutatni a szerző. Egoisták, hazugok, magakelletők, tudatlanok, törtetőek, irigyek, pénzéhesek, naivak, szóval, hétköznapi emberek. Író „jácnak”, akár az egyszeri színész Lear királyt a világot jelentő deszkákon, Lajosmizsén. S tudják, ebben az írásban mi a döbbenetes? Hogy az utolsó szaváig igaz... is lehetne. A Sic itur ad astra görbe tükröt tart a „mai magyar írók”, irodalmi körök önjelölt zsenijeit elé, ám szereplőiben akár már a csillagokat elért írók is magukra ismerhetnek. Mert sokszor ők sem különbek ám! Bizony, a csillagokig eljutni csak akarat... és néha pénz kérdése manapság. S ki nem szeretne a csillagok közt élni? A tragédia a történetben az utolsó sorokban csúcsosodik ki: jelenleg olyan országban élünk, ahol mindenki kiröhögi a másikat. Sírva vigadunk, miközben a csillagok közé vágyunk. Lehet ezt így?

Petrozsényi Nagy Pál írásai meggyőztek engem arról, hogy írni céllal is lehet, sőt, céllal kell. Hogy az aktuális trendeket figyelmen kívül lehet, sőt kell hagyni, hogy az olvasókat manapság úgy lehet visszaszerezni az irodalomnak, ha mesélünk nekik, s közben nem erőszakosan, de tanítjuk, terelgetjük őket, akár egy juhász kutya. Vaúúúúúúúúúúú!

A Szerk.

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

SIC ITUR AD ASTRA

Az egyszerű, de lakályos nappaliban tizenöten szorongtak. Valamennyi jó barát, illetve író, költő és drámaíró. Akkor ez egy irodalmi szalon, ugyebár? Lényegében igen, mai szóhasználattal élve önképző-, irodalmi kör/klub/műhely. Ahogy tetszik, lehet választani. Tagjai munkások, értelmiségiek, fiatalok, öregek, akiket mind egyetlen cél lelkesít: az önmegvalósítás versben és prózában. Merthogy ilyen is van, kérem tisztelettel. Régen vala az olvasó, nem sok, de még vala. Ebből lett a tollforgató. Mondjuk ezerből egy. Ma egy olvasóból ezer zsenipalánta, következésképp ma már több az író, mint az olvasó. Világos? Nem világos? Őszintén: nekem sem, amennyiben elfogadjuk azt a tényt, miszerint előbb olvasónak kell lenni, és csak utána következhet a művészet? De, mint tudjuk, az emberi megértésnek is vannak határai. Én például a mai napig sem értem, mitől testes egy bor, kecske a béka vagy tollasodott meg a főnököm, mikor én kétszer annyit gürizek. Szóval abszurdum. (Vagy mégsem? Poeta non fit, sed nascitur: a költő nem lesz, hanem születik – tartja egy ókori latin mondás. Ilyen értelemben persze lehet valaki költő anélkül, hogy előzőleg igazi olvasóvá ért volna. Mit költő, akár isten is, ha Pallasz Athénére gondolunk, aki már eleve teljes fegyverzetben, kész hadistenként pattant ki Zeusz fenséges fejéből. De hagyjuk, nehogy a végén még az is zavaros legyen, ami eddig világos volt.)

Szombat délután három óra. Az irodalmárok jókedvűen kortyolgatták kávéjukat a szalonban. Svédasztal: kávé, pogácsa, ásványvíz. Általában ez volt minden, amit a társaság nyújtani tudott egymásnak. Ezt is úgy, hogy ki pénzt, ki alapanyagot hozott az elnöknek, pontosabban a soros házigazdának, akinek a házában gyűltek össze hetenként.

– De miért nem inkább egy művelődési ház vagy klub tágas, megfelelő technikával ellátott termében? Feltételezem, hogy valamennyien versengenek magukért, legfőképp persze az önkormányzat, mely nemcsak szívesen, de már hivatalból is támogatná önöket – firtatta egyszer egy újságíró.

– Mert így intimebb – válaszolta a soros elnök, illetve házigazda elnéző mosollyal, ahogy az együgyű embereknek szoktak felelni.

Igaz, nem igaz? Talán lépünk be mi is a szalonba, hátha ezt is megtudjuk.

– Kérlek, foglaljatok helyet, hogy kezdhesünk! – szólította fel a tagokat a szoba közepén üldögélő házigazda, egy Arany Jánoshoz hasonló, menteszerű kabátkát hordó poéta (lásd Barabás Miklós Arany Jánosról készült litográfiáját).

A körtagok egy csapásra elhallgattak, és helyet foglaltak. Ki a kanapéra, ki a fotelbe, vagy jobb híján a parkettre.

– Első napirendi pontunk: Krumplis Gergely Giling-galang című költeménye. Felolvassa maga a szerző. Második napirendi pont: könyvkiadási helyzetkép nyomtatás előtt álló antológiánkkal kapcsolatban. Megadom a szót Krumplis Gergely barátunknak.

– Gyerekek! – köhintett a filigrán, sovány öregember. – Először is engedjétek meg, hogy felálljak. Hiszen ismertek: így jobban tudok beszélni.

– Halljuk!

– Az éjjel szokás szerint sehogy sem jött álom a szememre. Ekkor írtam ezt a versikét, mondhatnám úgyis, hogy hattyúdalt.

Címe: Giling-galang.

A szobában, bár amúgy is csend volt, ezekre a szavakra, még a szúnyogok zümmögését is meg lehetett hallani.

–Életem végútjához érkeztem.

Gondoljátok meg, milyen érzés, gyerekek,

hogy nincs tovább, ez itt a végutad,

amikor már csak azt várod,

hogy megkonduljanak fölötted a harangok:

giling-galang, giling-galang.

A hallgatóság szemében megcsillantak a szomorúság könnyei. Krumplis úr elégedetten konstataulta, milyen figyelemreméltó hatást gyakorol. Ettől maga is megilletődött. Azért megpróbált visszafogott érzelmekkel olvasni, nehogy utólag érzélgősséggel vádolják.

-Ez van, következhet a számadás,
miben vagy vétlen, miben vagy hibás.

Gondoljátok meg, milyen érzés, amikor egy hang
a füledbe bömböli: leteheted a lantod, végeztél,
immár utoljára tettél jót, vagy vétkeztél,
giling-galang, giling-galang.

Magas hangon kezdte, majd fokozatosan lejjebb szállt, amitől egyre kisebb és kisebb lett, hogy a második szakasz után
már ott térdeljen a parkettán. A férfiak némán, inkább csak belülről, a nők azonban hangosan zokogtak.

– Ne, ne! Ezt nem bírom tovább hallgatni – ugrott fel a kanapéről egy természetes, szakácskönyveket író író, és kitámolygott
a szobából.

Egy műkritikus, amúgy szatócs a jóember, Krumplis úr mellé hanyatlott.

– Megértelek – ölelte át az ősz költőt –, és engedd meg, hogy levegyem előtted a kalapom. Te bátor és igaz ember vagy,
amiért ilyen nyíltan mered kitérni a lelkedet. De hidd el, nem vagy egyedül. Sajnos én is vétkeztem: ahol csak lehet,
becsaptam a vevőim. És nem csak őket, téged meg a többi barátunkat is. Igaz, őket más szempontból, de mégiscsak
becsaptalak azzal, hogy alábecsültelek titeket. Bosszúból, amiért tehetségesebbek vagytok nálamnál. Hej, valamikor én is
verseltem, amíg rá nem jöttem, miszerint, íme, őszintén kimondom, csak bírálni tudok, írni nem.

– Megtisztultam! Megtisztultam! – dobálta fel karjait a plafonig egy fiatal, hórihorgas rímfaragó. – Kösz, mester ezt a
fantasztikus katarzist! Olyan könnyűnek érzem magamat, hogy szinte elillanok.

El is illant. Alkalmasint a budira, hogy ha lehet, még jobban átérezze a katarzis élményét. De ezzel még nincs vége, mert íme,
előállt a harmadik.

– Engedd meg, hogy szívből gratuláljak – rázta meg az öreg kezét a télen-nyáron selyemkendőt és sötét szemüveget hordó
drámaíró. – A versnek ugyan még nincs vége, de már most bevallom, hogy sohasem hallottam ennél gyönyörűbb költeményt.

– Elég! Elég! – rázta meg a csengőjét Arany János alteregója. – Elhiszem, hogy tetszik, mellesleg nekem is, de talán
hallgassuk tovább, különben sosem érünk a végére. Gerikém, kérlek, pengesd tovább a lantodat!

A gyér-, de hosszú hajú nyugdíjas megköszönte a torkát, és belevágott a harmadik szakaszba, majd a negyedikbe,
ötödikbe egész a huszadikig. Ekkor már nem is térdelt, hasalt, s a végponthoz érve fejét a padlóba verdeste. Egyik hallgató
elájult, a többiek tapsoltak, majd megrohanták a verejtékben gyöngyöző poétát.

– Grandiózus. Te vagy a XXI. század legnagyobb magyar költője – rántotta talpra az időközben visszaoldalgó,
szakácskönyveket író író.

– Egyetértek – tódította a kritikus. – És nemcsak költő, színész is, amiért különdíjat, akarom mondani, elismerést érdemel.
Csak így tovább, zsenikém!

– Köszönöm a... szárnyakat. Csak adjon isten hozzá erőt és időt is – szerénykedett a kisöreg.

– Ugyan! Kicsi a bors, de erős ám! – mosolygott a drámaíró, és hátba vágta a nagy költőt, amitől az lobogó hajjal repült
egyenest az ajtóig.

– Várj még, hova mész? Az elemzést meg sem hallgatod? – kérdezte az irodalmi kör elnöke. – Ki akar hozzászólni Geri
bátyánk „hattyúdálához”?

– Én! Én!

– Látod? De most már csak röviden, röviden, mert a második, a fő kérdés még hátra van. Megadom a szót Kriti Kamillnak.

– Kedves Geri, drága barátaim! A véleményemet már néhány perce közöltem: ez a vers zseniális. Ennél többet nem
mondok, mert ebben minden benne van. Ha viszont benne van, kár és vétek néhány száraz mondattal leverni a vers
szépséges himporát. Ezt hagyjuk az iskolákra, egyetemekre, amikor nagy költőink, köztük Krumplis Gergely műveit elemzik.
A szobában felzúgott a tapsvihár. Az öregember meghatottan hajlongott, és szégyenkezve hebegte:

– Köszönöm, hálásan köszönöm, azért ne túlozzunk: nem vagyok zseni, és a versem se olyan briliáns, hogy miatta kifelejtünk
másokat. Ugyanilyen tapsot érdemel Arany Ádám, mélyen tisztelt elnökünk, Kriti Kamill, Szakács Biri stb., ezért tisztelettel
javaslom, tapsoljuk meg őket is.

– Más? – kérdezte az elnök, amint elült a tapsorkán. – Pistike? Hallgassuk meg Spongya Pistit is, utána rátérünk második
napirendi pontunkra.

– Köszönöm a szót, elnök úr! – állt fel illedelmesen a hórihorgas rímfaragó. – Kamill véleményéhez csatlakozva én sem
szaporítanám a szót feleslegesen, s csupán azért jelentkeztem szólásra, hogy, mint viszonylag új tag, elmondjam, milyen

büszke vagyok, amiért ennek az irodalmi körnek, helyesbítek, családnak a tagja lehetek. Ismétlem, család, oázis egy olyan sivatag közepén, ahol nincs sem vers, sem meleg szó, lelki béke, eszménykép, egyszóval szinte semmi sem, amiért élni, dolgozni érdemes. Hála önöknek itt mindent megkaptam, és őszintén kívánom, még sokáig örülhessünk egymásnak.

– Úgy legyen! – pödörte meg a soros elnök lecsüngő fekete bajuszát. – Antológia.

A műkedvelők megújuló figyelemmel néztek az elnökre. Ez a téma volt az összejövétel fénypontja. Elhatározták ugyanis, hogy kiadatnak egy tipp-topp antológiát. Lenne benne vers, novella, esszé, dráma – a csoport legérettebb terméséből. Ennek idestova két éve anélkül, hogy egyetlen lépéssel is közelebb kerültek volna a célponthoz. Talán most, hátha Aranyak sikerült időközben összehozni valamit! Ő volt közöttük, és ezt mindnyájan elismerték, a legrutinosabb, s egyben legbölcsebb műkedvelő. Mestersége szerint irattáros, és a számítógéphez is jól értett. De volt közöttük színházi ügyelő is a színdarabszerző személyében, Krumplis úr nyugdíjas, Kriti boltos, Birike varrónő, a nyakigláb rímkovács pedig szakközépiskolai tanuló. Ők alkották az irodalmi kör legelkötelezettebb rétegét. Ehhez csapódtak a kevésbé aktívak, végül a meghívottak, vendégek, akik csupán hébe-hóba ugrottak be hozzájuk.

– Sajnálattal jelentem, hogy ezúttal is hiába pályáztunk – sóhajtott Arany úr. – Egyetlen kiadó se hajlandó kiadni azt az átkozott, bocsánat, fránya antológiát. Nem sorolom fel a sikeresen pályázók teljes névsorát, csupán néhányat, és ezeket is név nélkül, nehogy személyeskedés legyen belőle. Antológia Kiadó: A. B. Pilinszky-díjas költő; Animus Kiadó: C. D. Kossuth-díjas színész; Accordia Kiadó: E. F. országgyűlési képviselő; Athenaeum Kiadó: G. H. európai bajnok. És ha ehhez még hozzáveszem a 108 éves Jani bácsit, a nagyállomás vécés nénijét, vagy a Magyar Nemzeti Bank elnökét, akkor már nem is csodálkozom, hogy folyton kivonnak a forgalomból, mert...

– A pénznek nincs szaga – kiáltotta be Novi Lisa, a kerek képű, Szerbiából bevándorló elbeszélő.

Nevettek.

– Ja! Pontosan ezt akartam mondani!

A tagság ajkán megfagyott a nevetés.

– No comment! Csakhogy akkor mit tegyünk? – vakarta meg a feje búbját egyetlen folkloristájuk, a kitűnően táncoló, éneklő Vas Jancsi.

– Változtassunk mi is stratégiát! Kidobnak az ajtón? Menjünk be az ablakon. Konkrétan: ha nem érdemes pályázni, nyissunk ki a bukszáunkat. Igaz, Kamilkám?

– Méghozzá alaposan akármilyen lapos is, különben sosem lesz antológiája jobb sorsra érdemesült irodalmi körünknek.

– Még konkrétan? – kérdezte a fiókdrámákat gyártó ügyelő.

– Adjuk össze a pénzt, és saját költségünkön adassuk ki a műveket. Akkor nincs sorbaállítás, elveszti jelentőségét a név, rang, protekció. Mi több, még bunkó, kritikus rosta sincs.

– Valóban? – rázta meg a fejét hitetlenkedve. – Ez túl szép ahhoz, hogy elhiggyük.

– Pedig tényleg nincs! Utánajártam, nem kohászfröccs. Kérdezzétek csak meg Kamilkát!

A kritikus rábólintott, mire mindnyájan felugráltak a helyükről. Spongya Pisti széttárta karjait, és a plafon felé repdesett.

– Repülök! Repülök!

Novi Lisa rágyújtott egy szerb népdalra, Vas Jancsi bokázott, és egymás után táncra kérte a hölgyeket.

Ezek után még mondja valaki, hogy nincs lelkesedés a magyarban!

– Szólhatok? – köhintett a Giling-galang gyér-, de hosszú hajú szerzője, amikor egy szusszanásnyi időre alábbhagyott a műkedvelők jókedve; általában szűkszavú ember volt, de most kikíváncozott belőle valami.

– Tessék! – adta meg az engedélyt előzékenyen Arany úr. – Geri bátyánk kíván közölni velünk valamit.

– Nem akarok ünneprontó lenni, sem kételkedni mindabban, ami az imént elhangzott, de van fogalmatok arról, mennyi pénzt kellene nekünk összegyűjteni?

– Mennyit?

– Sokkal többet, mint amennyi hajsza van a fejemen, Pistikém. És ez sem kohászfröccs, mert egyszer én is utánakérdeztem. A kis csoport elsavanyodva ült vissza a helyére. Erre bizony nem gondoltak. Pedig komoly érv, hiszen még annyi stekszik sincs, hogy kibéreljenek egy termet a művelődési otthonban. Pistike dühösen rácsapott egy szunyogra, és leszállt a plafonról.

– Az egész nem lenne annyira rázós ügy, ha tetszés szerinti példányt lehetne rendelni. Sajna nem így van, mert a nyomdák ezer példány alatt szóba sem állnak senkivel. És akkor még ott van az utolsó, nem kevésbé nagy kérdés: ki a csuda vásárolja meg ezeket a novellákat, verseket?

No lám, nem csak lélek, spiritusz is van a magyarban, ami, hm, nem is hátrány tulajdonképp, hiszen enélkül még a holdig sem jutottunk volna el. Hanem Arany úr nem lett volna Arany úr, ha erre a kérdésre ne adott volna választ üstölést.

– Stimmel, de ne felejtse: a hagyományos technológia mellett már digitálissal is nyomtatnak, ahol nem ezer példány a minimum. Lehet 100, 50 vagy még ennél is kevesebb, melynek anyagi vonzata már nekünk sem okozna problémát.

A hallgatóságban újraéledt a reménység.

– Szerintem adjunk ki 100 példányt. Ebből megveszünk 50-et, a többit eladjuk, és a befolyt összeget elosztjuk egymást közt. Nyereségünk ugyan így sem lesz, de legalább visszakapunk valamit a pénzünkből – folytatta az irattáros. – Nos, belevágunk, vagy maradunk, akik voltunk: csodára váró, de azért semmit sem tevő *fiókszerzőknek*?

A körtagok felszisszentek.

– Belevágunk! – jelentették ki kórusban.

– Remek! Ki ellenzi? Senki? Akkor itt, helyben fogalmazzunk meg egy elektronikus levelet, én elküldöm, utána... meglátjuk.

– Oké! De mégis mit írunk? – sugárzott a szakközépiskolai tanuló.

– Ugyanazt, amiről most beszéltem: szeretnénk 100 példányban megjelentetni egy 300 oldalas, életrajzi adatokat is bemutató antológiát. Kamill?

– Igen, 100 példány elég lesz, de... Mint kritikus ajánlom, tegyük hozzá: bírálják el irodalomkritikai szempontok alapján is a beküldött anyagot, mert ha amatőrök vagyunk is, fércművekhez azért mi sem adjuk a nevünket.

– Jó, jó, de... – akadékoskodott Novi Lisa.

– Ez csak egy ajánlat annak a meggondolásnak az alapján, hogy mi nemcsak szimpla önmegvalósításra, hanem minőségre, fejlődésre is törekszünk. Ehhez azonban rosta is kell, uraim. Hadd hulljon a férgese, amennyiben valóban a csillagok a célpontunk. Aki nem ért vele, most szóljon.

Aki ellene volt is, hallgatott, mire a következő e-mailt küldték két tucat magyarországi könyvkiadó címére:

Tisztelt Cím!

Volna egy kiadandó antológiánk. Csak az a probléma vele, hogy, elfogultak lévén, nem tudjuk megállapítani, ér-e annyit, hogy kb. 100 példányban ki is adassuk. Ha önöknek van irodalombírálati ismeretekkel rendelkező szerkesztőjük/lektoruk, aki ezt meg is tudná ítélni, akkor megbeszélhetjük a további részleteket. Ha viszont nincs, tekintsek tárgyaltannak a levelet, sőt, még választ sem várunk, mert fércműveket, melyeknek kiadási/nyomtatási költségeit is nekünk kell állnunk, csupán hiúságból nem kívánunk megjelentetni.

Tisztelettel

Arany Ádám elnök, a Sic itur ad astra irodalmi kör nevében

– Köszönöm a jelenlétet – zárta be az ülést a tiszteletreméltó irattáros. – Legközelebb Kriti Kamillnál találkozunk.

A következő hét szombatján újra összegyűlt az irodalombarátok társasága. Ezúttal Novi Lisa és az ügyelő, Madár Ede olvasta fel írását. Az elemzések után robbant fel a nagy bomba: 24 kiadótól egyetlen válasz sem érkezett.

– Döbbenetes! – hüledezett Vas Jancsi. – Nem találok szavakat. Létezik az, hogy 24 kiadónak sincs egyetlen műelemzésben járatos lektora?

– Lektora vagy digitális nyomdája – egészítette ki Arany úr. – Talán várjunk még pár hetet, amíg olyan kiadóra bukkanunk, aki nekünk is megfelel.

No, erre várhattak. Már három hónap is elsuhant, amikor egyszerre két e-mail is érkezett. Az egyik a Hetedhét országon túl kiadójának a „tollából”.

Kedves Arany Ádám!

Ma jó napom van! Végre egy olyan küldemény, melynek szerzői nem amatőr profik, hanem profi amatőrök. Ha Móricz Zsigmond élne, egyik szeme bizonyára nevetne. És méltán, mert nem mindennap olvashatunk ám ilyen remekműveket. A másik szeme azonban azért sírna, amiért egyetlen kiadó sem figyelt fel eddig önökre. Mi felfigyeltünk, és a legnagyobb örömmel mutatjuk be önöket a világnak kérésük szerint 100 példányban, 300 oldalon minden költséget, mint fedélterv, tördelés, korrektúra stb. egybevetve pótom 300000 forintért.

Kell ennél jobb biztatás, velősebb kritika? Az utolsó mondatot már meg sem hallották. Kitörő örömmel estek egymás nyakába, és gratuláltak maguknak. Már-már Spongya Pisti is meglengette a karjait, amikor Arany úr elismételte az utolsó mondatot.

– Csinos summa – füttyentett Vas Jancsi –, bár 15 felé osztva már kevésbé. Mennyi is? 20000 forint fejenként. Olvasd fel gyorsan a második e-mailt, Ádikám!

Az irattáros tehetetlenül vonta meg csontos, keskeny vállát, azzal felolvasta a második e-mailt is.

Tisztelt Arany Úr!

Megkaptuk az e-mailhez csatolt fájlt, benne az irodalmi körük verses és prózai alkotásait, melyeket egy antológiában szándékoznak kiadni. Sajnos nem sok jóval biztatjuk. Írásaik zöme kiforratlan, hiányzik belőlük az erő, mélység, írói koncepció, és még sok más egyéb. Azért akadnak közöttük sikerültebb írások is, ezt figyelembe véve vállaljuk az antológia kiadását. Ennek költsége, plusz a nyomdai, terjesztési és reklámkiadások végösszege kereken 200000 forint. Tisztelettel, Mindig derűsen az önök kiadója

– Hajaj, valami nagyon üti itt egymást! – rázott ki Novi Lisa egy hajtincset a szeméből. – Az első megdicsér, utána jól megvágna, a második lebunkóz, mégis kevesebbet kér az elsőnél.

– Üti bizony! – duplázott rá a drámákat írogató ügyelő. – A logikus az lenne, ha csakugyan annyira jól írunk, nyomtassák ki ingyen, vagy, egye fene, félig ingyen a munkánkat. Ha meg rosszul, sehogy sem, vagy náluk csak a pénz számít? Végül, de ezt már csak zárójelben kérdezem: kettőjük közül kinek van igaza? Kamillkám, te vagy itt a nagy ítéző.

Az eladó elnézően mosolygott.

– Ilyen a kritika, uraim. Az egyiknek ez, a másiknak az tetszik, mert egy bíráló mindig *szubjektív* – hangsúlyozta oktatóan.

– Aha! Ebben az esetben mi szükség van reátok?

– De, gyerekek, szerintetek ez itt a fő kérdés, vagy az, hogy kinek az ajánlatát fogadjuk el? – terelte szelídebb mederbe a beszélgetést Arany úr.

– Természetesen az olcsóbbat – vélekedett Pistike. – Ez sem olcsó mulatság, de tűrhető, aminél olcsóbb már csak az elektronikus könyv lenne, amit persze csak az interneten lehetne olvasni.

– Szavazzunk! – vágta el a gordiuszi csomót Szakács Biri, a kulináris művészetek mestere. – Én a mindig derűs kiadóra szavazok.

Ugyanígy szavaztak a többiek is, megrendelték hát a könyveket, és pár héttel később már mindegyik kezében ott fehérlett a 300 oldalas ANTOLÓGIA.

Itt a vége, fuss el véle? Nem egészen. Még hátra volt az eladott könyvek bevételének a rendezése. Vártak egy hónapot. Semmi reakció, jóllehet a szerződés szerint havonta kellett volna elszámolni. Két hónap. Idem: se pénz, se értesítés. Magyarán: valami büzlik Dániában. A kérdést tisztázandó végül is felhívták a mindig derűs kiadókat.

– Sajnáljuk, de a könyvterjesztők jelentése szerint eddig még egyetlen könyvet sem sikerült eladni – világosította fel szárazon az irodalmi kört a kiadó. – Talán a jövő hónapban. Kérem, várjanak türelemmel!

– Egyetlen könyvet sem? – tátotta el a száját a soros körvezető. – De hiszen mi magunk is vettünk már tizenötöt.

– Halló! Hangosabban! Nem értem. Viszonthallásra! Sic itur ad astra, és... mindig derűvel!

A derék tollforgatók azóta is várnak és derülnek. A könyvterjesztők a kiadókon, a kiadók a szerzőkön. Hogy miért? Jó kérdés!

Önök mit gondolnak?

BARNA KRISZTINA

A két fivér

Egyszer volt, hol nem volt, a hármás üveghegyen is túl, volt egyszer egy király, s annak két szépséges leánya. Az idősebb királykisasszonynak aranyhaja volt, a fiatalabbnak ezüst. Sok boldogsága telt bennük az öreg királynak, mert leányai nem csak szépek, hanem kedvesek és szelídek is voltak.

Am egyszer, amint a kertben játszadoztak a lányok, kerekedett sűrű sötét fergeteg, abból kirepült egy hétfejű, és egy tizennégy fejű sárkány, fölkapta a királykisasszonyokat, s úgy eltűntek, mintha a föld nyelte volna el őket. Hej, szegény király! Búnak eresztette a fejét, s kidoboltatta, hogy annak adja valamelyik leánya kezét, aki megszabadítja őket. Erre a hírré aztán tódultak minden nemzetiségű királyfik, grófok, bárók, szegénylegények, s vállalkoztak rá, hogy ők majd kiszabadítják a királylányokat. De bizony csak az ország határáig tudtak eljutni, mert két oldalról tenger vette körül az országot, két oldalról meg olyan sűrű sötétség, hogy az ember felakaszthatta volna rá a fejszékét.

Meghallotta ezt a hírt egy vénséges vén öregasszony, s ment is egyenesen az erdőbe, a házikójába. Éppen otthon volt a két dédunokája is. Szépen elmondta nekik, mi mindent hallott. Erre az ifjabb legény megszólalt:

-Mit szólsz ehhez, Nap bátyám?

-Azt mondom Hold öcsém, hogy próbáljunk szerencsét.

Mert úgy tudjátok meg, hogy a vénasszony dédunokája a Nap és a Hold volt. Mindjárt fel is kerekedtek, s indultak a királyhoz. A király színe elé járulva így szóltak:

-Felséges királyunk, mi vállalkozunk rá, hogy kiszabadítsuk leányaidat.

-Rendben van fiaim, mondjátok hát, mire lenne szükségetek az útra?

-Először is két jó pej lóra, aztán két kardra.

A király mindent megadott nekik amit kértek, és a két fivér elindult hetedhét ország ellen, s két napra rá el is érték az ország határának azt a részét, ahol a rettentő sötétség volt. Egyet sem gondolkodtak a testvérek, átléptek a határon, egyenesen neki a sötétnek. Ekkor Nap levette arany színű hajáról a kalpagját, s lőn olyan világosság, hogy most már nyugodtan mehettek, amerre láttak. Ahogy mennek, mendegélnek, hirtelen eléjük toppan egy öregember, s azt mondja nekik:

-Tudom fiaim, hogy miben jártok, hogy Sárkányországba tartotok, de esteledik már az idő, szálljatok meg nálam éjszakára. A fiúknak kétszer sem kellett mondani, már úgy is éhesek voltak. Az öregember jó vacsorát készített hármójuknak, majd lefeküdtek aludni. Reggel a testvérek megköszönték az öreg jószágát, az öregember útbaigazította őket, majd Nap és Hold tovább indultak. Amint így bandukolnának, egyszerre megszólal Nap lova:

-Figyeljetek rám jól, legények, mert nagy fába vágátok a fejszéteket. A királykisasszonyok Sárkányország közepén, a két sárkányfivér rabságában sínylődnek. Csakhogy ennek a két testvérnek van egy ördögös szüleje. Ha őt ki tudjátok cselezni, azután már csak meg kell ölnötök a két sárkányt. Hallgassatok rám: menjete egyenesen a két sárkány kastélyához. Az ördögös szüle először szívesen lát titeket, jó falatokat tesz elétek, de ti ne egyeteket belőle, hanem, mikor a királylányok is az asztalhoz ülnek, ti ragadjátok meg őket, a többi a mi dolgunk.

Úgy is tettek. Mentek egyenesen Sárkányország közepébe, a sárkánytestvérek kacsalábon forgó kastélyához. Az ördögös szüle már jó messziről hívta őket:

-Gyertek be kedveseim, gyertek be vacsorára!

A két fiú szívesen ráált a dologra, s mentek az ördögös szüle után. Az gyémánt asztalhoz ültette őket, finomabbnál finomabb ételeket kínált nekik, de a fiúk nem akartak enni. Azt mondták, hogy illendő megvárni a házigazdákat is. Azok jöttek is nemsokára. A hétfejű sárkány az ezüsthajú királykisasszonyt kísérte, a tizennégy fejű az aranyhajú királyleányt, majd mind helyet foglaltak. Erre vártak a fivérek. Felpattantak ültükből, egy szempillantás alatt a királykisasszonyoknál termettek, megragadták a derekukat, s hirtelen az ablakon át beugrott a két ló. A testvérek felkaptak rájuk, s máris kint voltak a kastélyból.

De bezzeg a sárkányok sem ültek tétlenül, rögtön szárnyaltak utánuk. Szerencsére a testvéreknek sikerült a leányokat elbújtatni egy barlangban, mielőtt a sárkányok utolérték volna őket. A sárkányok nyomban nekiestek Napnak és Holdnak, de azok előrántották kardjaikat, s Hold a hétfejű sárkánynak egyszerre négy fejét vágta le, míg bátyja a tizennégy fejű sárkánynak nyolc fejét. A sárkányok megint nekirugaszkodtak, de a fivérek ügyesebbek voltak, s megint levágták a sárkányok fejét úgy, hogy mind a két sárkánynak csak egy-egy feje maradt. Ekkor a sárkányok könnyögőre fogták a dolgot:

-Ne öljetek meg minket, s mi nektek adjuk egész Sárkányországot!

-Nem kell az országotok. – válaszolták a fiúk, s azzal levágták a sárkányok utolsó fejeit is.

Mikor ezzel végeztek, visszamentek a lovaikért, s elindultak végezni az ördögös szülével. Mikor odaértek a kastélyhoz, a szüle eléjük rohant, s könnyögött a testvéreknek, mindent ígért, csak ne ölje őt meg. De a fivérek neki sem kegyelmeztek. Ekkor Nap lova a kastélyt mind a nyolc sarkán megrúgta, s az gyémántalmává gömbölyödött, s Hold a tarisznyájába rejtette. Most már nyugodt szívvel mentek vissza a királykisasszonyokért. Maguk elé ültették őket a nyeregbe, Nap az aranyhajú királykisasszonyt, míg Hold az ezüsthajú királyleányt, s azzal uccu neki, vesd el magad! Száguldottak haza. Hej, de volt öröm, amikor a király megpillantotta leányait. Mindjárt nagy lakodalmat csaptak, meghívták a fivérek dédöreganyját is. Naphoz hozzáadták az aranyhajú királykisasszonyt, Holdhoz az ezüsthajú királyleányt, s a király kettéosztotta közöttük az országát.

Amikor vége lett a vigadalomnak, Hold elővette a tarisznyájából a gyémántalmát, Nap lova ráfűjt egyet, s az alma csak terült, terült, és nemsokára ott állott előttük a sárkányok kacsalábon forgó gyémántpalotája.

Akkor az ifjú párok beleköltöztek, megint csaptak nagy lakodalmat, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A nagy Palika

Egyszer volt, hol nem volt, kidőlt kemencének bédőlt oldalán is túl élt egyszer egy gazda, s annak egy rótszórú kismalaca. Palika volt a neve.

Egyszer gondolt egyet Palika, s kiszökött az ólból. Gondolta, elmegy világot látni, hátha ki tud túrni magának egy kis szerencsét. Hát ha meg azt nem is, de az erdőben egy kövér szarvasgombát mindenképpen.

Ezen felbátorodva nekivágott a mezőnek, mely fölött nagy erdőség terült el.

Hát amint így bandukol a réten, látja, hogy az erdő felől két kis purdó szalad feléje.

- Né! De szép, kövér malacka! – kiáltja az egyik.
- Biz' a szép! Ilyen szépet még nem is láttam! – így a másik.
- Kerítsük bé!
- Hát de édes testvérem! Há' hogy kerítsük bé? Csak ketten vagyunk!
- De azé' próbáljuk meg!

Palika hallott minden szót, és jót kacagott az oktondi gyerekeken.

- Palikát úgy sem tudja senki elkapni! – kiáltotta, s azzal uccu neki! Úgy elvágatott, mintha soha ott sem lett volna. A két kis purdó pedig nagy búsan hazakullogott.

Palika pedig addig futott, amíg be nem ért egy sűrű, sötét erdőbe. Szeretett volna valami ételmezt találni magának, hát elkezdte túrni a földet. Amint így szorgoskodna, egyszer csak megpillant egy öregasszonyt fekete macskával. A vénség éppen nyúlcsapdákat helyezett el a bokrokban.

- Jó napot öreganyám! – röffentett rá Palika.
- Viszont kívánom édes malacúrfi. – mondta az öregasszony – Hát te hogy kerülsz ebbe az erdőbe?
- Csak vadászgatom. Gombára.
- Tudod, hogy ebben a bokorban itt mellettem milyen kövér gomba lapul?

Egyéb sem kellett Palikának! Úgy ugrott bele a bokorba, mint a béka a vízbe nagy szárazság idején. Ám nem volt ott semmiféle gomba! Csak a nyúlcsapda lapult ott, amibe a malacka bele is akadt.

Hej, de lett erre szörnyű visítás! Csak úgy zengett Palikától az egész erdő!

- Ují! Engedj el engem, te öregasszony! – visította a malacka.
- Dehogy is eresztelek! Jó malacpörköltöt készítek majd belőled. – dörzsölgette a kezét a vénasszony.

A fekete macska is nyalta már előre a száját, s nem bírta megállni, hogy Palika húsos farkára rá ne harapjon.

Na de erre a malacka úgy megharagudott, hogy eltépte a hurkot, s már csak messziről kiabált vissza:

- Na várj csak, te boszorkány! Hallasz te még a nagy Palikáról!

Azzal úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Szaladt szemét vesztve a herceg kastélyához. Ott megállt a herceg ablaka alatt, s bekiáltott:

- Gyere ki herceg a kastélyod elé, ha mersz! Megérkezett a nagy Palika!

A herceg egy ideig nem is figyelt a kiabálásra, majd kíváncsi lett, ki lehet ez a nagyszájú, aki így hangoskodik. Hát kiment a kastély elé. Nézett jobbra, nézett balra, de bizony senkit sem látott.

- Itt vagyok herceg! – szólalt meg egy hang a földről.

A herceg lenézett, s hát uram fia! Egy malacka. De olyan, hogy a hasa a földet veri.

- Te kiabáltál be az előbb a kastélyomba? – kérdezte a herceg.

Palika kicsit megijedt, hogy ennyire dühösek rá.

- Én... én voltam. – mondta.
- Hát, ha így van, akkor most én lelőlek, mert megsértettél. – így a herceg.

Palikának hirtelen mentő ötlete támadt.

- Ne olyan hevesen, herceg! – kiáltott a malacka – Inkább gyere utánam, mert idefelé találkoztam az erdő boszorkányával, akit, úgy hallottam fél füllel, már régóta keresel.

Egyéb sem kellett a hercegnek! Fogta a puskáját meg az aranygombokat – mert boszorkányt csak azzal lehet löni -, s ment Palika után.

Egyre mélyebbre hatoltak a rengetegben, amikor a malacka megpillantotta a még mindig a csapdákhöz hajlongó öregasszonyt a macskájával.

- Nézz oda herceg! Ott a vén banya! Most gyűjti a bájitalokhoz a füveket. Ott van mellette a fekete macska is. – súgta a hercegnek.

Az rögtön célzásba is vette az öregasszonyt, s elsütötte a puskát. Abban a percben a vénasszony a farához kapott.

- Jaj, jaj teremtőm! Mi történt? Meggyilkoltak! Merénylet! – ugrált, mint a nyúl.

Palika hanyatt vetette magát, úgy nevetett, a herceg pedig a fejéhez kapott.

- De hiszen ez az udvari vadászom nagyanyja! Megbetegedett a vadászom, és most ő helyettesíti. – hüledezett.

- Jaj, jaj herceg, mit műveltél velem! – sopánkodott az öregasszony, mikor észrevette a közeledőt.

- Ne haragudjon nénémasszony, - szabadkozott a herceg – de nekem azt mondták, hogy kigyelmed boszorkány.

- Hát ki mondotta eztet?

- A Palika. – és a még mindig hahotázó malackára mutatott.

- Ugyan már herceg! – nézett fel Palika a hercegre ártatlan barna szemeivel – Csak egy kicsit meg akartalak tréfálni.

- Mars innen, különben mindjárt megeszlek! – mordult rá a herceg.

Palikának sem kellett kétszer mondani. Úgy szaladt hazafelé, mint az özgida. Hazaérve ment egyenest az ólba.

- Elegend volt. – morogta magának – Inkább a gazda egyen meg, mint a purdék, vagy az öregasszony.

Ahogy telt-múlt az idő, egyszer kidoboltatták, hogy aki a herceg születésnapjára olyan ajándékot visz, amiben a hercegnek kedve telik, azt nagy jutalomban részesítik.

Hallotta ezt Palika gazdája is. Gondolta, szerencsét próbál, és elviszi a hercegnek az ő malackáját. Mondanom sem kell, Palika nem nagyon örült az ötletnek, de mennie kellett.

Hát amint a gazda a herceg elé járul, s mutatja az ajándékot, hirtelen felcsillant a herceg szeme. Az ám! De a háta mögött a vadász öreganyjái is.

Egyszeriben elfogadták az ajándékot, s a gazdának annyi aranyat mértek ki, amennyit Palika nyomott.

Palika pedig a vigadalom fő résztvevője lett: vörösborban pácolt malac szarvasgombával töltve.

Én is ott voltam, de Palikából már nem kaptam. Ezen méregbe gurultam, s hazaszaladtam.

Holnap legyen Palika a ti asztalotokon!

Gratulálunk!!

Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumában zajlott le az idei tanév Tömörkény István Alkotói Pályázat ünnepélyes eredményhirdetése április 18-án. Ezúttal vers kategóriában is lehetett nevezni. A pályázatra 71 tanuló 105 pályaműve érkezett be, 17 interjú, 16 mese, 44 vers és 30 novella. Ezek közül a szervező pécsi Leőwey Klára Gimnázium magyar tanárai - Mihalik Zsolt és Szabó János - 25 pályamunkát tartott díjazásra érdemesnek. Az ünnepélyes eredményhirdetést Dr. Szolcsányi Jánosné, a pécsi gimnázium igazgatója nyitotta meg, a díjakat Tolnai József, az Arany János Programiroda vezetője adta át.

Mese kategóriában arany minősítést kapott Barna Krisztina: A nagy Palika című meséjével, és bronz minősítést az Etelka című meséjével. Felkészítő tanára Kanyó Kinga, iskolája a Balassi Bálint Gimnázium - Balassagyarmat.

Olvasóink nevében is további sok szép meseírói sikert kívánok Krisztinának!! A Szerk.

KŐ-SZABÓ IMRE

Péntek este

A Baross utca és a Körút sarkán, egy presszóban találkoztak ezen a késő őszi délutánon. A két testvér, pénteki napon - lévén hétvége - meg a munka is befejeződött, itt adott találkát egymásnak. Ezt egy kis beszélgetésnek szánták, meg annak, hogy a spontán jövő gondolatokat, a kiszáradás ellen sörrel öntözzék meg. Sok sörrel! Zsadár Miklós és öccse, Zsadár Feri ezt olyan „idő agyonütésnek” mondta mindig, ha már jobb nincs, ebben a magányos, albérletes világban. Legalább a hangulatuk, életkedvük legyen egy kicsit jobb.

Ott ültek a bejárattal szemben egy kis asztalnál. Az idősebb Zsadár választotta ezt a helyet, mondván: - Innen szemmel tarthatod az ajtót, láthatod ki lép be, ki megy ki. A két utca kereszteződésében legeltetheted szemed a jó nőkön!

- Nem is rossz! – csettintett nyelvvel Zsadár Feri a fiatalabb, aki csak három évvel született később Miklós bátyjánál. Középtermetű, testes fickó volt mind a kettő. Ezért olyan típusok, akikből több tucat cselleng az utcán, de ezt ők nem fogalmazták meg önmaguknak.

- Van egy új csajom Pöttyi, ő is eljön! – törte meg a csendet az idősebb Zsadár. – Azért mondom, ne lepődj meg, ha betoppan.

- Nem fogok – mondta Feri a fiatalabb közömbösen, és töltött a poharakba. Szótlanul ittak.

Pöttyi késve jött. Ez a barna, vékony lány, rövid fiús frizurájával, nem zavartatta magát. Látszott rajta, hogy az idővel nem is törődik.

- Szevasztok! – köszönt természetes lazasággal.

- Szevasz! Köszönt vissza az idősebb Zsadár és kezével irányította a lány mozgását, jelezve hova üljön le.

- Csókolom! – biccentett fejével, kissé zavartan Zsadár Feri.

- Ne mondd ezt! – kérlelte a lány határozottan. – Szevasz! Tegeződjünk! – kezet nyújtott a fiatalabb Zsadárnak. Ügyetlenül és zavartan fogta meg a lány kezét és visszategezte. Pár perc után úgy tűnt, mintha már hetek óta ismerné. A beszélgetés nehezen indult. Olyan általános dolgokról csevegtek, hogy a fiatal Zsadár másnap már nem is emlékezett semmire. A társalgás ebben a semmitmondó általánosságban este tízig tartott. Közben zenét hallgattak, mert a presszóban egy árva zongoránál egy nagyhajú, középkorú fickó klimpírozott. Közben megittak nyolc üveg sört. Búcsúzkodásnál az idősebb Zsadár fizetett. Aztán felálltak az asztaltól a lánnyal együtt, aki kapkodva a táskáját kereste.

- Elkísérem Pöttyit haza, mindjárt jövök! – mondta az idősebb Zsadár és belekarolt a lányba. Zsadár Feri a szemével kísérte őket az ajtóig. Ott már szem elől tévesztette, eltűntek az utca forgatagában. Itt maradt egyedül, egykedvűen bámult maga elé. Nézte az üres sörösüvegeket, oldalukon a presszó fényei érdekes alakzatokban csillogtak. Most magányos volt. Körülnézett. A nők érdekelték volna, hogy gyógyírt találjon állapotára. A presszóban azonban sok öreg üldögélt, akik egykedvűen bámultak a semmibe. – Hol vannak a nők? Legalább is azok, akik hozzám illenének? – tette fel a kérdést önmagának. Aztán azon kezdett filozofálni, hogy állítólag a statisztika szerint több nő van, mint férfi. Jelenleg itt az arányokkal valami baj van, mert az ő részére most éppen hiányzik. Ezért dühöngött egy pillanatig. Igazságtalannak tartotta az életet. Hirtelen lehajtotta maradék sörét, hogy enyhítse hevületét. Nyugtalanság fogta el. Felállt és kirohant a presszóból. A nagykabátját az utcán vette fel. – Nem akarok egyedül lenni, kell, aki velem legyen! – mondta maga elé dühödten. Szeretett volna kiabálni. Szentelenül, minden nő arcába bámult. Azok keresztül néztek rajta, mint az ablaküvegen. Érzete szerint űzött vadként járta az utcákat. A Rákóczi úton végig a Keletiig. Senki sem akart vele ismerkedni. Elkeseredésében felült egy hetvenhármas trolira, és elment a Nyugati pályaudvarhoz. – Ott biztosan megismerkedem valakivel! – nyugtatta magát. – Múltkor is ott szólított meg egy szőke kontyos. Kár, hogy nem tudtam vele menni, mert műszakba kellett talpalnom. Pedig jó lett volna!

Körbejárta a pályaudvar épületét, be is ment, de itt sem vettek róla tudomást. Így telt el arányaiban céltalanul két kemény óra. Már kezdett fájni. Elhatározta, hazamegy és lefekszik. – Nincs ennek semmi értelme, felesleges időtöltés az egész! Most gyűlölte magát, hogy időtlennek tűnő drága idejét, melyből most annyi van mint a pelyva, ilyen olcsó dolgokra pazarolja. Elindult a villamosmegállóhoz. A Podmanicky utca sarkán szembetalálta magát egy barna nővel.

A nő mosolyogva nézett vissza rá. Zsadár Ferin különös bizsergő, meleg, torokszorító érzés futott át. Pár lépés után visszaneézett a nőre, ő is hátrafordult és ez elegendő volt, hogy utána eredjen. Méregette. Kopott, fekete kabátot viselt. Lábán kitaposott sarkú fekete körömcipő. Haja csapzott volt. Fürtjei egybeálltak, mintha sampont sohasem látott volna. Olyan benyomást keltett, mintha most kelt volna ki az ágyból! Zsadár Feri arra gondolt: - Talán este tíz után kezdődik neki a nap? De most számára, nem számított semmi, csak ez a nő, aki egy karnyújtásnyira ment előtte. Minden lépésére különös gonddal vigyázott. Járását megpróbálta kecsesre igazítani, olyan kívánatosra, a farát is billegette egy kicsit hozzá, de ez nem mindig sikerült neki. Lopva hátra pillantott, jön-e a fiú utána. Szándékát elérte, mert Zsadár Feri rövidítette a kettőjük közötti távolságot. Innentől kezdve arra figyelt, hogy ezt következetesen megtartsa. Nem akart tolakodó lenni. Azon gondolkodott, megszólítsa, vagy a következő megállóban felszálljon a villamosra? Hirtelen nem tudta eldönteni, mit tegyen. – Legjobb lesz mindent a nőre bízni! – mondta izgalmában nyugtatóul.

A nő megállt egy kirakat előtt. Úgy tett, mintha érdekelné. Zsadár Feri is megállt. Nézte a kirakatba kitett ruhákat. A nő rápillantott, így oldalvást. Várt. Zsadár Feri nem mozdult. A köztük lévő távolság csak egy karnyújtásnyi volt. Ha akarta volna, megfoghatná a vállát, megérinthetné a mellét. Ez a gondolatmenet forrósággal töltötte el, a vér a fejébe tódult. A nő cigarettát vett elő és a szokványos, szürke, kifakult, százszor feltett kérdéssel rukkolt elő: - Van egy kis tüze? Zsadár Feri kotorászott a zsebében, nehezen találta meg a dobozt. Kinyitotta, elővett egy szál gyufát, remegett a keze. Az első szál el is tört. – Bocsánat! – mondta halkán. A második már szuperált, sárgászöröses lángot adott. A nő rágyújtott és megköszönte. Nagy nyugalommal fújta a füstöt, nyelvével végigsimította a szája szélét. Zsadár Ferin kitört az izgalom, megfogta a nő derekát. Nem ellenkezett, csak ment előre. Zsadár Feri utólag tudta csak összerakni a mozaikokat. Egy mellékutcába találta magát a nővel. Még mindig fogta a derekát. Aztán egy gyér fényű lépcsőházba léptek, ahol csigalépcső vitt fel az emeletre. Nehezen, többször mellélépve értek fel, a nő kulcsot vett elő. Az előszobából egy kis helyiségbe értek, melyben nem volt más, csak egy hatalmas ágy, kockás pokróccal letakarva. Nem volt valami bizalomkeltő. Zsadár Feri megtorpant egy pillanatra. – Előre kérem a pénzt! – mondta határozottan a nő. Ez a kemény, kissé katonás hangnem olyan volt, mint egy kaszasuhintás. Kettévágta az időt, teret. Hirtelen világos lett minden. Zsadár Feri menekülni próbált, de a nő útját állta. – Fizetség nélkül nem lehet távozni! – szögezte le. Már bánta, hogy belement ebbe a játékba. Zsebébe nyúlt és a pénzt számolatlanul az ágyra dobta és kimenekült a szobából. Szerencsére a kulcs a zárba maradt, gyors fordítással feltépte az ajtót és kirohant a folyósóra. Hirtelen nem is tudta, merre kell mennie, ösztönösen lefelé igyekezett és megkönnyebbült, amikor az utcára kilépett.

Vissza sem nézett, felszállt az éppen arra jövő villamosra. Haragudott önmagára. Nem tudott másra gondolni, csak a nő csapzott hajára, kopott kabátjára, szürke, lárvaszerű arcára. Meg arra, ahogyan keltette magát, lépegetett előtte. Úgy érezte, hűtlen lett hozzá ez a város, a hatalmas körengeteg. Nem érezte jól magát most sehol sem. Valami nyomasztó érzés fogta el. Már hetek óta félt a magas házakkal övezett szűk utcákba bemenni. Oda, ahol az ég elérhetetlen messzeségben látszott, egy vékony nadrágszík csíkként. Az volt az érzése, az utca két házsora mint egy hatalmas prés, összeszorítja, kilapítja. A város rideg volt számára.

Ez a péntek este pedig nem hozott semmi jót. A pénteki napok nem voltak rosszak számára. Megállapította, ahogy ott ült a döcögő villamoson, hogy húszévesen ez az ezernegyvenötödik péntek is csak egy átlag nap volt az életében, egy furcsa kitérővel.

KOVÁCS T. ISTVÁN

KÜLÖNLEGES OLVASMÁNYAIM

Vasat szerelt és verset írt

Szálkás betűkkel, kockás füzetlapra írt levél akad a kezembe olyankor, ha az irataimat rendezem. Próbálom csökkenteni a felgyűlt papírtömeget. Még mindig nem váltam meg Szántó Laci barátom már több évtizede írt és sokadszor elolvasott soraitól sem, amelynek kézbe vételekor meghatódom és egy kis lelkiismeret furdalást is érzek. Vajon válaszoltam-e neki, vagy éppen abban a korszakomban érkeztek hozzám sorai, amikor oly sűrű és feszült volt minden napom, hogy megfeledkeztem róla?

Szántó László, a jászárokszállási születésű népköltő ott született, abban a ma már kisvárosi rangú helységben, amelyről egyszerűségében megkapó szépségű *Szülőhelyem* című rövid kis versében tesz vallomást.

Igen. Költőnek nevezem őt, bár a nagy nyilvánosságig ő sem jutott el. Mint annyi más, tehetséges vidéki kisember. Nem volt olyan szerencsés, mint a múlt század harmincas éveiben, a két világháború közötti korszak népi írói, akiket akkor felfedeztek, mert sznobizmustól mentes irodalompartolók és kiadók, vagy politikai mozgalmak révén sikerült a felszínre jutniuk és ott maradniuk. Mondhatni nem kis áldozatok és viszontagságok árán sem.

Ha például *Veres Péterre* gondolok, akinek egykori háza most emlékhely Balmazújvároson.

Két évvel ezelőtt oda zarándokoltam. Unokája, egy, a házzal átellenben lakó asszony a gondnok, aki elmesélte, hogy a csendőrök gyakran vizitáltak úgy a nagyapa házánál, hogy abban nem volt köszönet. Egy alkalommal is, mikor rejtegetett kézírata miatt faggatták, úgy megverték, hogy a kakastollasok távozása után, azon véresen futott át a szomszédba, rendbe tenni magát. A család, a gyerekek ne lássák őt megalázott állapotában.

Szántó László azidőtájt még fiatalember lehetett. A háború befejezésekor is nagyjából tizenkilenc éves. Lehet, hogy még ennél is ifjabb legényke idejéről emlékezett, amikor ezeket a sorokat írta?

„*Nem volt ceruzám sem,/hogy a dalt leírjam,/Lehet, hogy akkor még,/a betűt se tudtam.*”

Nem beszélt róla soha, csupán *Kicsi bojtár* című verséből sejthető, hogy a legalsó grádicsról indult el, méghozzá suszterlegénynek. Ezt is csak egy mondatban említette meg 1976-ban, amikor a budapesti metróépítők lapja különszámában, a *Metró 76'*-ban sikerült őt bemutatnom, a *Munkásírók fóruma* című rovatban. Hozzá teszem, hogy én már mint a vállalat vasbetonszerelőjét ismertem meg, és el sem tudtam képzelni, hogy ez a nagydarab, öblös hangú, izmos, vállas ember hogyan férhetett el egykor a kerekszékekben, lyukas bakancstalpakat reperálva, netán finom-mívű cipellőt alkotva a helybéli kisasszonyoknak.

A népi élet mindennapjait rajzolgató, festegető, képzőművészetet nem tanult tehetségeket a naív művészek kategóriájába sorolják. Vagy népművészeknek nevezik. A versíróknak nincs ilyen pontos műfaji meghatározásuk. A rímfaragó, rigmusoló besorolás méltatlan lenne az ilyen színvonal fölött állókhoz, noha egy részük leginkább csak az általános iskolás könyveiből ismerhette meg a költészetet. Az idősebbek *Adyt*, vagy *József Attilát* sem nagyon olvashattak, verseiken leginkább *Arany és Petőfi*, a tizenkilencedik századi költészet hatása érződik. Olvasni önhibájukon kívül, nem sokat olvashattak. Mert a napi, fásasztó fizikai munka után, annak szükséges kipihenésére, vagyis az energia másnapi újratermelésére és az írásra szánt idő között nehéz egyenlő arányt teremteni. A kevés szabadidő főleg az írásé, mert az belső kényszer, aminek muszáj engedni. Csodálatos, hogy egyeseknek mégis sikerül szépet és különöset alkotni, bár ezeket nem lehet egyetlen aktuális irányzatokba besorolni.

Mindketten nagyon fiatalok voltunk még, amikor Szántó Lászlóval először találkoztam. Budapesten, a tizennegyedik kerületi Pillangó, Várna utcák és a Fogarai út munkásszállóin ezrével éltek a vidékről felkerült építőmunkások, akik egy-két hetenként, csak hétvégén tudtak két napot otthon tölteni a családjukkal. Itt élt hétközben Szántó László is, akkor már a KÉV Metró dolgozójaként, s minden vasárnap este, vagy hétfő korahajnalban vett érzékeny búcsút otthonától. Ezt az érzést így írja le *Pesten keresem a kenyerem* című versében.

„Megmosom a szemem,/felöltözöm/Ébredj asszonykám,/ébredj kedvesem!/Eljött az éjfél,/mutatja az óra,/Búcsúzó megint,csókolj meg szívem.”

Nincs ebben semmiféle direkt politizálás, mégis a munkássorsot tükrözi.

Mint ahogy azt a történelmi kort is, a *Nagyapám tanyája* című vers soraival: „*Öreg tanya fölött, vastag idő lépdél.*” A szállások mellett élők hétköznapjait volt hivatott színesebbé tenni, műveltségüket gyarapítani az úgynevezett *Munkáskaszinó* című kulturális intézmény, amelynek a vezetője *Lantos Árpád* volt.

Számunkra, akik a közelében töltöttük az estéinket, azt a követelményt támasztotta, hogy mindig, minden helyzetben őszintéknek kell lennünk, akár elismerő, akár kritikus véleményt mondunk egymásnak. Figyelt. Igyekezett felfedezni a tehetséges embereket. Ilyen volt köztük a nagyon művelt *Szekeres Béla*. Lantos Árpád fedezte fel többek között Szántó Lászlót is. Többször közölte verseit a *Pillangó* című kicsit újság. Mi, hárman voltunk a csupán jó szóért legtöbbet irogató munkatársai. Aztán, ahogy az élet mókuskereke forog, vagy tíz évre elkerültünk, ki ide, ki oda, míg egyszer engem is a metróépítőkhez sodort az élettörténet szele. Azért, hogy a cég pesti és vidéki munkásszállóin kulturális életet szervezzenek. Az egyik ilyen szálláson főzögette a vacsoráját szaktársaival együtt a közös konyhán László is. Ott botlottunk újra egymásba. Annál is nagyobb volt az öröm, hogy megtudhattam, ő volt ott a hétközi otthon egyfajta önkormányzatának, a szállásbizottságnak az elnöke. Tehát együtt dolgozhattunk. Sokat segített nekem. Igazi közéleti, társaiért is felelősséget érző ember volt. Esténként be-be nézett hozzám az irodába. Nagy testével lehuppant mellém, megrecsegtetve a rozoga támlás széket és csendesen megszólalt:

- Most írtam egy újabb verset. Elolvassám. Meghallgatnád? Mit szólsz hozzá? Én pedig meghallgattam a tündérien kedves *Kicsi Panna* című elbeszélő költeményt. *A repülő csizmadia* című öt hosszú versszakos művet, melyet a helyi valóságból merítette, s igazi népballada lett belőle. Arról szól, hogy Juli néni fia, a csizmadia addig-addig kérdegeti a kispapot az angyalokról, meg a szárnyaik milyenségéről, míg saját magának is összecsirizel hasonlót, felmegy a szomszédék háztetőjére és repülni próbál. Aminek persze rossz vége lesz.

Aztán az én utam más irányba vitt. Ez a most idézett levél Szigetszentmiklósról érkezett. Oda költözött, ahol a fiai laktak. Nincs dátum, hogy mikor keletkezett a beszámolója arról, hogy a magas vérnyomása miatt leszálalékolták, rokkant nyugdíjas lett.

Ezidőtájt ki sem látszottam a gondjaim közül, nem tudtam őt Szentmiklóson megkeresni. Csak mostanában próbáltam újra megtalálni, s a *Jászvidék* című lap egyik cikkéből azt gyanítottam, hogy újból hazaköltözött Jászárokszállásra, de megdöbbenésemre, mint néhait említette az írás.

Igen. Sajnos. Mint azt *Ádám Gáborné*, a városi könyvtár igazgatója, a lap kiadója megírta, Szántó László 2001-ben halt meg. Ha jól számolom, ma már 85 éves lenne.

A levél szerint, a jelleméhez híven, otthon tagja volt a kertbarát körnek, az Árokszállásiak Baráti Körének, a Népfőiskolai Társaságnak. Mindenki szerette. Az emberek kérték; Írjon, szavalja a verseit. A legfontosab helyen, a szülővárosában lett próféta. *Lirai vallomások* címen 1995-ben jelent meg önálló verseskötete, a népfőiskolai alapítvány támogatásával. A városi könyvtár helytörténeti gyűjteményében őrzik az: *Életem papíron* című írását, valamint a: *Jászárokszállásiak második világháborús emlékei* című könyvben megjelent cikkét. A város civil szervezetei halálának évfordulóján emlékeznek meg róla.

Életművének sok más alkotóénál magasabb rangú az ő elismerése: Halhatatlanná lett a saját szülővárosában. Szubjektív soraim végén talán remélhetem, hogy egyszer majd országos kiadást is megérnek Szántó László szép versei.

Szántó László

Szülőhelyem

Fölötte a Mátra kéklík
Elhúzódva, messze, szépen,
Mikor a nap reá villan,
Délibáb a a messzeségben.

Földje sík, még domb sincs rajta,
Aranyt érő búzát terem,
Itt születtem! Szeretlek is
Árokszállás, szülőhelyem!

Kicsi bojtár

Kicsi bojtár voltam
Valamikor régen,
Száz disznót őriztem,
Malac volt a bérem.

Karikás ostorral
Nagyokat durrogtam,
Kicsi legény-nagy gond,
Mégsem búslakodtam.

Minek búslakodjak?
Gondoltam magamban,
Többet úgyse adnak,
Akárhány malac van.

Jónapot

Jónapot, jónapot, köszönjél már szépen,
Te kis cigány Panna, szép kicsi tündérem.
Nézd mennyien vártunk, hoztuk a virágot,
Hogy köszöntsünk Téged, s az édesanyádat.
Minden boldogságot egy csokorba szedtünk,
Gyere kicsi Fiam. Itt a helyed köztünk.

Kicsi Panna

Csillogott a napfény a járszági réten,
Harmatos fűszálon játszadozott szépen.
Szőke kicsi Panna libát legeltetett,
Ujjain számolta, a libasereget.
Kicsi volt még szegény, s a szoknyája fodra
Fehér lábacskáját pirosra csapdosta.
Sok dolga volt mindig, félt is szegényke,
Ha a gőgös gúnár hosszú nyakát nézte.

Hosszú fehér nyaka, vastag sárga csőre
Mindig oly vészesen sziszegett feléje.
Ócska főkéntől volt a legyezője,
Hess liba! Hess gúnár! De nem féltek tőle.
A felhő eltakarta hirtelen az eget,
Megveszett a gúnár, feléje sziszegett.
Két szárnyát kitérte, hangos gágogással
Szaladt a kislánynak győztes kiáltással.

Szegény kicsi Panna kővé merevedett,
Szárnyon repült végzet őrzöngve érkezett.
Óriási sikoly csapott fel az égre,
Egyedül csak Morzsa, a kutya vette észre.
Mintha szélvész szállna, hangos csaholással
Szaladt a gúnárnak, tépte a fogával.
A nagy, gőgös gúnár neki a palánknak,
Az volt szerencséje, hogy szárnyai voltak.

Szegény kicsi Panna, hullott a sok könnye,
A bozontos Morzsát csókolta, ölelte.
Fehér lábacskáján elcsúszott a szoknya,
Óriási kék folt csúfoskodott rajta.
Mentek a patakhoz, a Morzsa vezette.
Előtte az utat végig bukfencezte.
A csobogó vízben lubickoltak szépen,
Úszó bárányfelhő nevetett az égen.

CSÁKY KÁROLY

IVÁNKA ISTVÁN,

a poétalelkű gazda és közéleti ember
(1855 – 1919)

Draskóczi és jordánföldi Ivánka István a Hont megyei Paláston született földbirtokos családban 1855. január 12-én. Ifjabb Ivánka Imre és Nedeczky Petronella gyermeke a gimnázium első öt osztályát magántanulóként végezte Tápiószentmártonban Kubinyi Lajossal, Kubinyi Ágoston fiával együtt. Ezután 1874-ig a *selmebányai evangélikus gimnáziumban* tanult, s itt is tett érettségi vizsgát. *Pesten* jogot végzett; ezt követően két évig ügyvédi irodában dolgozott, majd átvette szülei birtokát, s *Paláston* gazdálkodott. Ivánka mozgalmas életet élt: részt vett a megyei közügyekben, a gazdaság szervezésében, a kulturális mozgalmakban; publikált a megyei és országos lapokban, írt verseket, színműveket, gazdasági cikkeket stb.

Költeményei kezdetben az *Üstökösben* jelentek meg. Ennek a lapnak hosszú időn át volt a munkatársa, akárcsak a *Bolond Istóknak*. Több verse és más írása jelent meg a *Honti Almanachban*, a *Honti Naptárban*, a *Nógrádi Lapokban*, a *Nógrádi-Honti Ellenzékben*, az *Esztergomi Közlönyben*, a *Selmebányai Híradóban*, a *Pesti Naplóban* és máshol. (Csáky K., 1998:116-117.)

A *Fűzfalombok* című verseskötetét Selmebányán adták ki 1885-ben. Bizony e kötetecske nem igen emelkedik felül a fűzfapoéták átlagtermékein, amit *Ajánlásában* maga a szerző is beismert, amikor így írt: „*Nektek ajánlom jó barátok/ E zsenge fűzfa-lombokat./ Hasznót manapság úgy se látok/ Belőletek sokat,/ Vegyétek mint „thé-szurrogátot“/ Isztok ti zöldebb dolgokat;/ S ha tán fanyar lesz tőle szátok/ Barátságunk bő czukrot ad./ S e pár hatost, – ily dús fűzér, –/ Ennyit a sajt alá megér!*“ Ivánka szerénységéről vall *Költői önérzet* című versében is, hangsúlyozva: sosem vágyott nagyra s babérokra. Viszont, aki a „húrok pengetéséhez“ fogott, annak a jó értelemben vett törekvés, a vágyak művészibb kiteljesedése sem ártott volna.

Azért vannak poétáknak egészen jól sikerült darabjai is. A könnyed verselés érződik ki a *Tündér Ilona* című költeményéből, amely nyilván Vörösmarty hatása alatt íródott, a *Szép Ilonka* ígézetében. *O. I.-hoz* című verse amolyan falusi idill hangulatát kelti; szülőfaluját idézi meg benne a maga rekvizitumaival, szembeállítva a nagyváros zsúfoltságával, embervesztő forgatagával.

Ivánka versei hűen tükrözik szerzőjük józan gondolkodását, helytállását, szókimondását. A *Boszniás* című vers egyfajta tiltakozás a háború és a katonaság ellen. Ő már nem „fegyvert s vitézt énekel“, hanem ezek ellen fellépve, így vall: „*Háborút éneklek, rettentő háborút! / Hazára költségest, lányokra szomorút; / Bakák izzadását, maródik nyögését, / Apolló vezérelj lantom pengését.*“ (36.p.)

A pénz hatalma ellen tiltakozik, az embertelenség ellen lép fel; a tisztelet, a becsület hiánya riasztja őt el környezetétől a *Dal az új urakról* című versében. Szociális érzékenységéről tanúskodik *A hol a hó örök* című költeménye is, melyben kifejeződik a hatalom feletti győzelem reménye.

Ugyancsak a falu iránti vonzalmának ad hangot az *Epilógusban*. A *Ki mondja?* soraiban a női nem védelmébe kel; a vers tulajdonképpen a gyöngédségben rejlő erő dicsérete. Kiemelkedik a *Fűzfalombok* zsengei közül a *leányasszony* című költemény is. Az ugyancsak Vörösmarty hatását idéző sorok a balladisztikus hangulat mellett, mintegy azt ellentétezve, a könnyed, dallamos verselés hatását is keltik:

*Ősz apának gyöngye, éke,
Szende lánya, szép virága,
„Nőm lehetsz e tél szakába’ .“ –
Csalfa szó, de hat szívére. –
Lángba vére.*

(78.p.)

A játékos verselési technikát próbálja ki az 1880-ban is, amely a hajdani népies újévköszöntők, rigmusos mondókák mintájára íródott:

*Beköszöntött az Újév
Nagy eresz-csorgással
Hogy az ördögbe bujjék,
Ilyen locsogással.*

*Beköszöntött végre,
De nem visz-e jégre?*

(81.p.)

A népdalok hatása érződik az egyébként jó ritmusú, néhány szép költői képet is felvillantó *Nézem, nézem...*-ben, melynek utolsó versszakát idézzük itt:

*Mért nem ád a föld nekem olyan hatalmat
Kincsházából, a milyet csak adhat.
Széles utcán aranyhidat veretnék,
Hej! Tudom én!
A rózsámért akkor mindjárt mehetnék.*

(137.p.)

A *Büki Borcsa* balladaszerű vers, tragikum a gazdag-szegény ellentébből adódik. A gazdag molnár lányát a malmukban dolgozó legény hiába kéri, a szülők éket vernek közéjük :

*Zúg a malom néki vígan,
Legényünknek jaj! be búsan.
Már öt éve szolgál érte,
Uj reménnyel ötször kérte.*

(155.p.)

Három gyengébb Ivánka-verset olvashatunk a *Honti Naptár* VIII. évfolyamában (Pongrácz E., szerk. 1906.28-29.p.), s közöl egy válogatást a szerzőtől a *Hontvármegyei Almanach* II. évfolyama is. Ezek közt néhány epigramma is olvasható (Pongrácz E., szerk. 1893. 58-74.p.) Az Almanach I. évfolyamában közlik Ivánka két felvonásos énekes vígszínművét, az *Agglegény vőlegényt* (Pongrácz E., szerk. 1892. 15-36.p.). A dalokkal megtüzdelt kis színmű egyféle társadalmi bírálat, erkölcsi revideálása a kor házassági szokásainak, amikor is a pertnereket a szülők választották egymásnak, a lányt fiatalon férjhez adták, elsősorban vagyoni megfontolásokból. Publikált néhány verset Ivánka a megyei lapokban is. A *Nógrádi-Honti Ellenzék*ben jelent meg például a *Vihart! Vihart!* című szép verse, melyben a költő bátor helytállásáról tesz tanúbizonyságot. Lázad az elnyomás, az elaljasodás ellen. Értzi a társadalom lidérces nyomását, fojtó légkörét; a becsület kiveszését, a pénz utáni hajsztát, a gazdagság hatalmát:

*Büzhödt a lég. – Az eszmények kihaltak;
Mindenki csak a fény után rohan;
Csakis a kéj bűnös szavára hallgat;
Becsületed: csakis pénzedbe' van.*

*A becsület? – Ma díszpalást csupán,
Mit otthon, a tiéid közt levetsz;
S a jámbor nép kinn megcsudál bután,
Alatta lopottat rejtegetsz.*

(5.p.)

Mint a megyei közélet poétai hajlamokkal megáldott képviselője, több alkalmi verset is írt. 1900-ban például volt tanárához, *Breznyik Jánoshoz*, amikor Selmecebányán emlékszobrát leleplezték. (Nógrádi Lapok és Honti Híradó. 1900. 40.sz.) *Szinnyei lexikonából* tudjuk, hogy az *Agglegény vőlegény* című népszínműve különnyomatként is megjelent. *Alszik a nagynéni* című operáját pedig 1895-ben mutatták be Budapesten. 1880-ban a *Honti Közlöny*t, 1885/86-ban (illetve néhány szám erejéig 1887-ben) pedig a *Honti Ellenzék* című havilapot szerkesztette Ipolyságon. Az utóbbi lapban több értékes publicisztikai írás, helytörténeti szempontból és értékes munka látott napvilágot.

Mint említettük, Ivánka István fontos szerepet töltött be a Hont vármegyei közéletben is. Egyik szervezője volt például az 1910-es nagy *Hontvármegyei Gazdasági és Ipari Kiállításnak*, s amint azt az erről szóló összefoglalóban olvassuk: „*Nagy érdeme Ivánka Itsvánnak, a kiállítás elnökének, hogy tekintélyének súlyával az elveszett bizalmat vissza tudta szerezni, s folytonos agitálásával az eszmét ébren tudta tartani.*“ (Bolgár I., 1910.108.p.) Részt vett a Hontvármegyei Gazdasági Egyesület munkájában, illetve az egyesület évkönyveinek szerkesztésében is. Az 1905-ös kiadványban az egyesület kapcsán így elmélkedik: „*Pedig hát a gazdasági egyesületeknek nem az a fő céljuk, hogy közvetlen anyagi előnyöket nyujtsanak tagjaiknak, mert ennél sokkal fontosabb, kihatásában jelentősebb, fensőbb azok rendeltetése, mely a gazdatársadalom tömörítése, szervezése és vezetése, a haladó mezőgazdasági kultúra áldásainak, – e helyes agrár politika előnyeinek a gazdaközönség összességére való kiterjesztésében áll.*“ (Pályi Pál, szerk., 1905.33.p.) Ivánka nemcsak a gazdaság, a kultúra dolgait illetően gondolkodott korszerűen, hanem a politika terén is. Ezt bizonyítja az a *beszéde* is, melyet Hont Vármegye Bizottsági tagjaként 1909-ben mondott Ipolyságon, *Kossuth Lajos arcképének* leleplezésekor. A beszéd a Neuman Könyvnyomdában különnyomatként is megjelent. Szónoklatában Ivánka hangsúlyozza, hogy az eszmék és a társadalmi álláspántok bár „*A politikai élet prizmáján különböző színekre bontottak ugyan, mint az üveg hasábon megtört napsugár, de a hazaszeretet gyűjtő lencséjében mindenkor egyesültek.*“ Így volt ez Kossuth megítélését illetően is.

Ivánka István az elmondottak ellenére jeles szülőtteink szomorú sorsú alakja. Tisza István minisztersége alatt Hont megye főispánja volt. A trianoni döntést ő is csak fájó belenyugvással vette tudomásul. Ám szülőföldjéről nem menekült, s magyarságát sem adta fel. 1919. október 3-án, Hont megye közgyűlésén elmondott megható beszédéből Czobor László idézi könyvében az alábbiakat: „*Se magam, se múltam, se nemzetiségem meg nem tagadom. Legnagyobb ellenséggemmel is kész vagyok békében élni, és bármennyire fájjon is a kénytelen hódoltság, lojális polgára akarok lenni annak az államnak, amelynek kötelékébe a kegyetlen történelmi akarát ereje, esélye sodort. Szülőföldemet csak azért, mert ma az újabb európai államalakulásban Csehszlovákiához tartozónak mondják, el nem hagyom. Itt ezen a földön születtem magyarnak s nemzeti voltomból, mint csehszlovák állampolgár, magyar maradok s mint ilyen akarok meghalni. Ha tehetem, a magyarság érdekébe küzdeni fogok a hódoltságban is, nem karddal, hanem a szabad szó és minden törvényes tevékenység fegyverével. Remélem, ezt a vértelen harcot minden igaz magyar ember folytatni fogja mindaddig, míg nemzeti jogainkat Szlovenszkóban is ki nem vívjuk. Ha tehát hódítóink békés együttélésben akarnak velünk lenni és munkálkodni, helyezkedjenek a hamisítatlan Wilsoni elvek alapjára, s adják meg becsületesen, amit ígértek, nemzeti autonómiánkat.*“ (Czobor L., 1927. 74-75.p.)

Sajnos, Ivánka István az új államhatalom áldozata lett. Irredentizmussal vádolták, s 1919. október 27-én a cseh legionáriusok le akarták őt tartóztatni. Ekkor a nagy műveltségű főispán föbe lőtte magát. (Zsilka T., 1996. 66.p.)

Akaratlanul is felmerül a kérdés: vádolhatták-e Ivánkát nacionalizmussal, irrednetizmussal írói-költői előélete alapján. A már ismertetett verseiben nem akadtunk ilyenek nyomára. Az igazsághoz azonban hozzátartozik: Ivánkának volt egy-két ilyen megnyilvánulása egyéb írásaiban. A *Honti Ellenzék* 1885/7-es számában jelent meg az *Egy állam, egy nyelv* című nagy vezércikke, melyben többek közt így írt: „*Mert nem csak a túlhajtott fajszeretet az, a mi kimondatja velünk, hogy a magyar állam jövője egyenesen attól függ, képes-e magyarrá tenni az egész országot vagy nem.*“ Majd így folytatta elmélkedését: „*Lehet, sőt valószínű, hogy 2-3 századba is beletelik, míg a Kárpátoktól Adriáig, a Morvától a Moldváig, mindenütt megértik a magyar szót; sőt, hogy magyar dallamot fog fütyörészni a szántó, s magyar prédikációt mond híveinek az oláh pópa; de aki mindent mindjárt egyszeriben akar, a ki röstel, vagy kislelkű megmozdulni, ha a cél kissé távolabb állónak látszik, hogyan juthatna az olyan ember valaha célhoz?*“ (1.p.)

Bizonyos tekintetben ellentmondásos alak lehetett Ivánka, hisz más alkalommal a más népek iránti lojalitásáról is tanúbizonyságot tett. Az *egy kis beszélgetés a zsidókérdésről* című írásában olvassuk az alábbiakat: „*Ismerek én becsületes zsidókat és ismerek igen aljas keresztényeket. S éppen valakit csupán azért, mert zsidó, soha nem fogok előítéletből már előre is gazembernek tartani, mert én a keresztényt sem tartom különb embernek mint a zsidót, ha más tekintetben egyenlő jellemmel és képességgel bírnak.*“ (*Honti Ellenzék*, 1885. 3. 2.p.)

Úgy gondolom, Ivánka István, a második vonabeli jeles emberünk és poétánk az idő távlatából is megérdemli a figyelmet. Itt, a Felvidéken különösen. Földünk ma a szülőfalu evangélikus temetőjében pihen. A családi sírboltot talán illene egy kicsit rendbetenniük az utódoknak. Hisz sokat hagyott falujára s a felvidéki magyarokra. Helytállásán, erkölcsi tartásán, szerény munkáin kívül például azt a szép kúriát is, amely ma a szlovákai magyar cserkészek egyik otthona.

Irodalom:

- Bolgár István: Hontvármegye gazdasági és ipari kiállítása Ipolyságon. In: Pályi P., szerk. 1910- 107-121.p.
- Czobor László: Honti históriák. Budapest, 1927.
- Csáky Károly: Ivánka István. In: Uő: Honti arcképcsarnok. Dunaszerdahely, 1998.116-118.p.
- Ivánka István: Agglegény vőlegény. Énekes vígszínmű. In: Pongrácz E., szerk. 1892. 15-36.p.
- Ivánka István: Versek. In: Pongrácz E., szerk. 1893.58-74.p.
- Ivánka István: Fűzfa-lombok. Költemények. Selmeczbánya, 1885.
- Ivánka István: Egy kis beszélgetés a zsidókérdésről. Honti Ellenzék, 1885/3. 1-3.p.
- Ivánka István: Vihart! Vihart! Nógrádi-Honti Ellenzék, 1886/7. 5.p.
- Ivánka István: Egy állam, egy nyelv. Honti Ellenzék, 1887/7. 1-2.p.
- Ivánka István költeményeiből. In: Pongrácz E., szerk. 1906.28-29.p.
- Ivánka István: Valami a gazdasági egyesületekről. In: Pályi Pál, szerk. 1907. 33-38.p.
- Ivánka István: Ünnepi beszéd, melyet Kossuth Lajos arcképének Hont vármegye dísztermében történt leleplezése alkalmával, Ipolyságon, 1909. év április hó 5-én tartott törvényhatósági rendes közgyűlésén, a megyebizottság megbízásából mondott. Ipolyság, 1909.
- Pályi Pál, szerk.: A Hontvármegyei Gazdasági Egyesület Évkönyve, 1905. I. kötet. Ipolyság.
- Pályi Pál, szerk.: A Hontvármegyei Gazdasági Egyesület Évkönyve, 1910- VI. kötet. Ipolyság.
- Pongrácz Elemér, szerk.: Hontvármegyei Almanach 1893-ra. I. évfolyam. Ipolyság, 1892.
- Pongrácz Elemér, szerk.: Hontvármegyei Almanach 1894-ra. II. évfolyam. Ipolyság, 1893.
- Pongrácz Elemér, szerk.: Honti Naptár 1907. évre. VIII. évfolyam. Ipolyság, 1906.
- Szinnyei József: Ivánka István. In: Magyar Írók élete és munkái. CD-változat.
- Zsilka László: Palástok Palástja. Palást, 1996.

SZAKÁLI ANNA

Az éhes macska ...

A macska csapzottan, éhesen kódorgott a patak partján. Időnként keserves panasszal nyávogott, hogy ő neki nem segít senki, vele nem törődik senki.

Meghallotta ezt a lapulevél alatt tanyázó keresztespók. Gyorsan szőtt egy hálót és megszólította a macskát.

- Hallod-e te macska? Én megetetni nem tudlak, mert az én élelmem nem lenne elég neked, meg a kölykeidnek. De szőttem egy hálót, ülj le a patak partjára és fogjál halat.

A macska megköszönte a hálót, de nem igazán tetszett neki az ötlet, hogy meg kell dolgoznia a halért. Mivel azonban a pók figyelte őt, ezért leült a parton és nézte, ahogy a halak ide-oda úszkálnak a vízben. Egy idő után bemerítette a hálót és kifogott egy halat.

Gondolta, ha már ez ilyen gyorsan megy, akkor többet is foghat, és majd elad belőle, mert a szárazság már igen kaparta a torkát. Letette hát maga mellé a halat, és újra bevetette a hálót.

A halacska azonban addig vergődött a part mentén, míg sikerült neki visszaugrani a vízbe és elúszott.

A macska közben kifogott még egy halat, és azt is letette maga mellé. De ezzel sem járt jobban, ez is visszatalált a vízbe. A macska hangosan káromkodott, de meg nem kérdezte volna senkitől, hogy mit tegyen azért, hogy a halakat megőrizze. A kifogott halak szépen sorban visszaugráltak a vízbe. Mivel a macska lusta volt a parttól távolabb, biztonságos helyre vinni őket, a zsákmányból nem maradt semmi.

Így aztán, egy idő után korgó gyomorral indult haza. Hiába volt a háló, a macska éhes maradt. Hazafelé mentében így dohogott: - Minek adta nekem ezt a hálót a pók? Jobb lett volna, ha valami készételt ad! Most dolgoztam, mégis éhes vagyok! Eladom a hálót, legalább kapok valamennyi pénzt.

Úgy is tett. A hálóért kapott pénzen azonban nem enivalót vett, hanem elitta a Galóca kocsmájában.

Másnap a macska újra ott kódorgott éhesen a patakparton, és egyre keservesebben nyávogta, hogy bezzeg őrajta nem segít senki.

Egy csók és más semmi

B. TÓTH KLÁRA

A sómaszk visszánéz

„A szél az arcodon ha sót talál, nem kérdi,
honnán. A tenger és a könny egylényegű”
Miklya Zsolt

Sót találni a recepciónál
hatalmas rózsaszín sókristályt
megnyalni aztán kiinni a kancsót

ízlelni sót az arcon tengerre gondolni
kihajózni a nyílt vízre nem nézni hátra
elrúgni a csónakot rúgni partot medret

érezni az áttetsző sókristályokat
ahogy kérget képeznek az arcon
maszkká sűrűsödnek öntartó anyaggá

figyelni a tengert vízszint már a tüdőig
kicsap a partra megkapaszkodik a parti
fővenybe – a lélek hullámtermészetű –

tengermosta arc – a sómaszk visszánéz
a lélek megmártózni elmerül – tört üveg-
mozaikjai hullámcsapdában rángó fényjelek

Ráncbaszedve

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

Húsvéti locsolkodás

(egy városi, lakótelepi tömbház 5. emeletén)

Béni bácsi kedvetlenül forgatta bütykös ujjai között az apró, pengés önborotvát. Az apjától örökölt ősrégi nyeles borotvához szokott, de azt a fia, amikor egy hónappal ezelőtt beköltözött hozzájuk a tanyáról, kidobta, mondván, veszélyes lehet a gyerekekre. Az öreg pamacsot is eldobták, pedig még jó volt. Béni bácsi mélabúsan kente markából ráncos arcára a habot és ráfintorgott a tükörképére.

– Na, vén bolond! – szidta önmagát. – Kellett neked öregségedre a kényelmes, városi élet, mi? Megkaptad! A négy falat, azt..!

Morogva kaparta a háromnapos szőrzetet. Zsuzsika, a menyé váltig veszekedett vele, követelte a naponkénti borotválkozást, de hiába: így is nagy engedmény volt, hogy hetente kétszer vállalta.

Ez most soron kívüli: ünnep, húsvét, s neki sok dolga, kötelezettsége van. Férfiembernek húsvétkor sok dolga van!

Elhatározta, hogy örömet szerez a fiának, ha már befogadták, gondoskodnak róla. Nyolcvankét évet, egy egész életet hagyott maga mögött. Sírva jött el, de nem volt választása: a hirtelen érkező irtóztató szélvihar a rozszant vályogépületet úgy lapította össze, mint a kártyavárat, őt is a véletlen mentette meg: éppen a malacokat próbálta beterelni az ólba, különben...
ajaj! Ott feküdne a felesége mellett! Tán jobb is volna.

Igenis, megmutatja ezeknek az elpuhult, kényeskedő városiaknak, miként tiszteli a hagyományt egy igazi, magyar parasztember. Napok óta kotyvasztotta - keverte a mindenféle üvegekből, tubusokból összelopkodott "kölnivíz" alapanyagát, míg végül összeállt valamiféle zavaros lötyty, a "kölnivíz", amivel majd körbelocsolja a szomszédasszonyokat. Finom szaga lett! Betöltötte egy fehér kólásüvegbe, gondosan lekötötte ritkaszálú vászonnal – egyik viseltes gatyája szárát áldozta fel, még a felesége szötte neki –, már csak a verset kellett felidéznie, amit nem mondott vagy tíz éve, de azzal semmi gond nem lesz. Kalapjára színes pántlikát kötött – szóval minden olyan volt, mint régen, a hajdani daliás időkben, amikor még bandákba verődve járták sorra a tanyavilágot. Hogy néha berúgtak? Hát istenem, az már ugye vele jár a locsolással, tudja ezt minden józan ember! Elvégre muszáj inni, ha kínálják az embert!

Sietnie kellett, mert hamarosan hazaérkezik a család, Isten tudja, honnét, és a szomszédok is mozgolódnak – tisztán ide hallatszott a liftajtó csapódása. A mellettük lévő lakásból is átszűrődtek a zajok a vékony falakon. Vilma, ez a kifestett, felvágós özvegy dáma nagyot fog nézni, ha majd beállít hozzá, ilyet még úgyse látott.

De miért is várna a családra? Addigra két-három szomszédot lerendez, s akkor még ott a többi emelet, négy-négy lakással.

Magára kapta a kabátját, fejére illesztette a feldíszített kalapot és a "kölnivizes" üveggel a kezében, hetykén kopogtatott Vilma nagysád ajtaján. Bentről éktelen kutyaugatás válaszolt és egy bosszús férfihang:

– Ki a jó franc az éppen most? Vársz valakit?

– Vár a fene, egyéb se hiányozna. – Nyílt az ajtó és ott állt a vörös hajú, agyonfestett dáma, csipkés fehéreneműben, mögötte atlétatrikós, nagy darab férfi bámult át a vállán, kezében dobozos sörrel. Arcuk megnyúlt, amikor a felpántlikázott öregembert meglátták.

De Béni bácsi se látott, se hallott, hanem ünnepélyesen rázendített a mondókájára.

– *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam,*

Elakart her... – de csak eddig jutott.

Vilmáék végre felocsúdtak és iszonyú röhögésbe törtek ki.

– Ki ez? – kérdezte a férfi. – Csak nem a titkos udvarlód? Vagy koldus? Adj szegénynek valamit. Hé, öreg, akar inni egy sört?

– Ne, hagyd csak, ismerem – jött zavarba Vilma. – Itt lakik a szomszédban. Nézze, papa, hagyja ezt a bolondozást, ne tegye nevetségessé magát, hiszen tudhatná, hogy ez városban már rég nem divat – és ismét erőt vett rajta a kacagás. – Na menjen már, menjen! – fuldokolt a nevetéstől, és az ajtót bevágta az öreg orra előtt.

Béni bácsi megkövülten állt, kezében a szagos vízzel teli üveggel. Hogy van ez? Ő bolondozik? Hiszen, ha Vilmácskának nincs ura, akkor az az ember ki volt? Biztosan rokon. Mi bajuk, hogy nem fogadják jó szívvel az ő húsvéti köszöntését? Valamiben megzavarta őket?

A következő ajtóhoz lépett, hátha otthon vannak.

– Mindjárt! – válaszoltak a csöngetésre. Fialat lány nyitott ajtót. Mosolygó szája tátva maradt a meglepetéstől.

– Csokolom – mondta hökkenten, de látszott rajta, hogy erővel fojtja magába a kitörni készülő nevetést. – Aput teszik keresni?

– Inkább az anyját, kislány. És persze, magát is. Locsolni jöttem!

– Tessék... ? – Ekkor ért oda a mama. – Ki az? – kérdezte.

Béni bácsi, nem várt tovább, hanem fújni kezdte, ahogy illik:

– *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam...*

– Jaj, de aranyos! – sikoltotta a lány. – Hogy a bácsi milyen vicces! Nézd, anyu, egy kéregető! Adjunk neki pénzt.

Az anya azonban korántsem volt ilyen elnéző.

– Kérem, ne haragudjon, elhiszem, hogy jót akar, de mi komoly, művelt emberek vagyunk, az ilyen vásári mutatványokból nem kérünk. Nem szégyelli magát, idős, meglett ember létére itt cirkuszolni? szerencséje, hogy a férjem nincs itthon – s már zárta is az ajtót.

Béni bácsi értetlenül ácsorgott egy ideig. Mifélek ezek a városiak? Azért haragszanak, mert megtiszteli őket? Még hogy kéreget... ! Vagy még sosem hallották, hogy húsvétkor az illendőség úgy kívánja, hogy a fehérmépet meglocsolják? Örüljenek, hogy nem vödör vízzel érkezett.

Még egy utolsó próbát tett. A következő lakásból csinos fiatalasszony nézett ki a csöngetésre. Arcán csodálkozás tükröződött.

– Mit óhajt, kérem?

– *Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam. El akart hervadni, szabad-e locsolni?* – darálta elszántan az öreg. Már kapta is elő az üveget és emelte volna, de az asszonyka rémülten felsikoltott.

– Segítség! Ez az ember meg akar támadni!

Kivágódtak a lakások ajtajai, egy melegítő férfi lefogta az öregembert, kicsavarta kezéből az üveget.

– Mi van ebben? Pfuj, de büdös! Mit akart ettől az asszonytól?

– De hát én... én csak... – hebegte kétségbeesve Béni bácsi. – Eresszenek! Félreértik a helyzetet... Húsvét van!...

– Jézusom – nevetett fel egy nő –, ez a szegény ember locsolkodni akart. Hát persze, a gyerekei tanyáról hozták fel, éppen tegnap panaszkodott a menyé, hogy mennyi baj van vele, örökké láb alatt van, nem tud mit kezdeni magával. Bácsika, figyeljen rám, menjen szépen vissza a lakásukba, és gyorsan dugja el az üvegét, mert ha Zsuzsika meglátja, a fején veri szét. Na, húzza a csikot, amíg szépen mondom! – tuszkolta maga előtt.

Béni bácsi végre megértette, hogy amit tett, az helytelen, legalábbis a városiak szemében. Nagyon elszégyellte magát.

– Ne haragudjanak... – motyogta. Pántlikás kalapját maga előtt tartva megindult a lépcsőház felé, a liftbe nem mert beszállni egyedül. Amikor leért az utcára, a szagos vízzel teli kólásüveget bedugta a zsebébe.

Alig ment egy háztömbnyit, amikor látta, hogy a fia és a menyé most érkeznek haza autóval az unokákkal együtt. Tudta, hogy öt perc múlva mindenről értesülnek és akkor... óh, nem, nem, akkor inkább a halál!

Béni bácsit heteken át körözte a rendőrség.

Másfél hónap múlva találták meg a tanya romjai alá bebújva. Ott feküdt az öreg, holtában is szorongatva a “kölnivizes” üveget.

Az orvos végelgyengülést állapított meg...

A temetésekor Zsuzsika, a menyé, keresztet vetett és halkán megjegyezte:

– Talán jobb is szegénynek. Már nem volt beszámítható. Képes lett volna körbelocsolni a házat! Micsoda szégyen!

A férj nem szólt semmit. Ő sejtette az igazságot. Könnyei végigfolytak az arcán, de nem törülte le.

Az unokák jókedvűen vihorásztak. Végre visszakapják a szobájukat! Amúgy sajnálták az öreget, jókat lehetett derülni rajta. Olyan muris volt a tájszólásával, meg ahogy örökké a múltat emlegette, s még a videót se tudta kezelni.

Csak a haverok elől kellett eldugni, nehogy meglássák...

ELBERT ANITA

Az ég kérge

Ma leszakadt az ég kérge,
Zokogásba mártva bánatát,
Háncsokra hullott az egész
Világ, te tetted ezt, sirály,
Ki a nagy vizek felett lebeg
Egyre, el nem múló kedvvel.
Ma elfeledem életemet, s
Tiszta papírt veszek elő,
Melyre, akár az ég kérgére
Tetovált képeket helyezek.
Fájdalmas tűszúrások sodra
Alatt, bűg az erőmű, a nagy
Gépház dübörög, rombol
A nép. Feltalálók seregének
Küldetése a technika emelése,
S az ég kérgét összeszedte
A tudós sereg, mely minden
Elem ötvözete: a teljesség.
Lótusz szívvel imádkozva
Szolgálja embert ereje,
A képzelet vad kertjében pedig
Minden lehetséges, segítsetek
Elfogadni az elfogadhatatlant, s
A lehetséges köbét, a lehetetlent.
Ma újra kéregomlás van, zokog
Az ég, a szám elé teszem kezemet,
És suttogom tovább az élet ritmusát...

HÖRÖMPŐ GERGELY

Húsvét Aszódon

Akkor a cigány elkezdett játszani.
Nem dolgozott, ő játszott.
Elmuzsikálta a múltó világot.
Évezredek homálya... világosság,
hogy jöttünk valahonnan
s valahová megyünk,
ezért dobog fel hangosan
sokszor eltakart
honvágyszívünk.
Népszokás, húsvét, evangélium,
így együtt egy nagy-nagy
misztérium.

Az erdő szelleme

AKI A SPANGÁR ANTOLÓGIÁBÓL KIMARADT

I. RÉSZ

ÁCS BÓDOG

EMBERNEK, FÁNAK . . .

Százados faóriások alatt sétáltunk a múltkoriban. A hatalmas lombkoronákban langyosan ténfergett a Szél, aztán halkán utánunk sóhajtott a fák millió levelével, s az öles törzsek között a múlt árnyai bujkáltak emlékeket idézve.

Hajdanvolt időkről, emberekről suttogott fülünkbe, egy kicsi házikóról, s egy fiatal nyárfaóriásról a kert végében, amely már messziről integetett felhőket fésülgető csúcsával felénk, amint hazafelé tartottunk, az elárvult vasúti sínek korhadt talpfáin, valamikor, reges -régen, közös életünk kezdetén...

Amikor először mentem el mellette, még nem figyeltem arra, mit is suttogott utánam a Szél hangján ezeryi levelével. Nem csoda, sietős volt az utam, hiszen látogatóba jöttem, s egy kislány várt rám arrébb, a kicsi házikóban, a vasúti sínek mellett. Pedig már akkor is a felhőkkel kacérkodott a javakorabeli óriás.

Aztán, hogy mind gyakrabban jártam arrafelé, s egyszer csak én is beköltöztem a kicsi házikóba, felfigyeltem rá, s hallani, érteni kezdtem, amiről a susogó levelek beszélgettek, ha közöttük bujkált a Szél.

De... sokszor még Szél se kellett, s elég volt, ha unokaöccse a Szellő ténfergett a hatalmas nyárfa körül, hogy suttogva megszólaljon a millió levél:

Mindig csak sietsz...

Hát... most éppen dolgozni megyek... s vár a vonat.

Az ember... Örökké csak a rohanás... Pedig egy a vége... embernek, fának...

Utam sokszor vezetett el mellette, s jövet - menet meg - megálltam, hogy felnézhessek rá. Megcsodáltam sudár termetét, felhőkre mutató csúcsát, amelyet nyáron ölyvek használtak kilátónak, s esténként a rigó onnan fújta el a takarodót. De néha félelmetes rablólovak is megszálltak rajta, amitől a fecskék szemfüles népe szinte megőrült és szövetkezve pár szürkevarjúval nagy zene - bonát rendeztek a fa körül, amíg csak a kéretlen látogató meg nem unta és odébb nem állt. Sűrű, több emeletes koronájában sok madár talált szállást, nyaranta rajta tanyázott a sárgarigó is, aki gyakran kötekedett velem:

-Kell - e dió, fiú?

-Kell a fenének - dideregtem a nyári hajnal hűvösében, amint az állomásra igyekeztem.

Aztán, ahogy jobban megismertem, még időjós képességét is kitanulmányoztam, mert a szellő legkisebb fordulását is megmutatta, télen, nyáron egyaránt, jelezve, megváltozik az idő rövidesen:

Jön a rossz idő - mutatott Dél felé, hajladozó csúcsával.

Enyhül... meleg lesz - fordult a róti völgy, Észak irányába.

De ha tartósan Nyugat felé mutatott, télen azt jelentette, a távoli orosz sztyeppék felől elindult jeges hóseprűjével az északi Nagyúr, a Tél, hogy hóba temesse, s fagyos markába szorítsa a világot.

Bizony, nem ártott figyelni rá, s megfogadni tanácsát!

Nyári éjszakákon kuvik kiáltott róla, felette, szikrázó csillagok között tátott szájjal ballagott a telihold, s vastag törzse mellől róka szimatolt a kert mélyén álló kicsi házikó, a tyúkólak felé:

-Hiába, - csorgatta nyálát a tyúkokra gondolva - kutya őrzi őket...

Télen, kopasz ágai között néha alacsonyan járó szürke felhőrongyok ténferegtek, s éjjel nagyfülü nyulak baktattak el vastag törzse mellett a kert felé, ahol még találtak a hó alatt egy kis rágcsálnivalót. Napközben Szél hajlítgatta a kopasz ágakat, s varjak károgták csúcsáról a hideg, az éhség örök panaszát.

Ám karácsonykor a kicsi házikóban már egy kisgyermek is örvendezett a karácsonyfának, a huszárkardnak és a hintalónak... Nagy tél szakadt a világra abban az esztendőben. Ilyenkor nem volt beszédes kedvében a nyárfa, s az ágak tiltakozva vagdalkoztak, mert közöttük sziszegve muzsikált a jeges Szél:

-Maradtál volna... a fatornyos hazádban...

Ehhez már én se tudtam többet hozzátenni, csak hazafelé még jobban összehúztam magamon kabátomat, miközben kis motorom szanaszéjjel csúszkált a havas úton. A kéményben éhes farkasként vonított Tél úr hűséges szolgája az északi Szél, a ház falain időnként mintha ágseprőt húzott volna végig valaki, s az ablakok előtt fehér fergetegként örvénylett a mindent elborító hóvihar.

A házat aztán kiástuk az ereszig érő hófúvásból, s az úton a bölcsőde felé, a nagymama alkalmilag elhagyta a szánkóról kis unokáját a méteres hóban... szerencsére még időben megtalálta. De a padlásról úgy lapátoltuk ki a rengeteg havat a padlásablakon keresztül.

A nagy télre ragyogó, napsugaras tavasz következett. A fák, bokrok kibontották rügyeiket, virágba borultak, s a kertben egy ló forgolódott ekével a háta mögött. Az agyagos hasábok engedelmesen dőltek egymásra, miközben kisfiam éppen ötödszörré esett hasra a nagy báméskodás közepette a kerti ösvényen, pedig tudott már járni.

-Nyeee... Sanyi, nyee... - bízatta lovát a szántó ember.

A ház felől, a ribizlibokrok között sietve jött apósom:

-No, mi az, mi a baj?

Nem néköd szólottam... Sáándor... csak a lovamnak tanéztottam a jó erkölcsöt.

Álmos, meleg vasárnap délután. A nagy fa már kilevelezett, s az enyhe Szél csak bujkált az üde zöld levelek között:

-Sokan voltak nálatok... már a múltkor is...

-A múltkor? Antenna árbocot akartunk felállítani... a televízióhoz. De nem sikerült...

Apósom mérges is volt...

-Ma... meg... a fiamat kereszteltük. - ismertem be

No lám... hogy eljárt az Idő. - susogtak békésen a nyárfa levelei

És az Idő végtelen országútján csak jöttek, mentek az évek, az évszakok, s lombhullást, zimankót új tavaszok, nyarak követtek. Az egyik nyáron felneveltem egy vadnyúlfiókát... hogy aztán ősszel szabadon engedjem apósom mérhetetlen bánatára, aki pedig nagy kedvelője volt a vadas nyúlgerincnek.

De váratlanul más irányba fordult életünk szekere, s elköltöztünk egy távoli városba, mert katonának álltam.

A nyárfa csak nőtt, erősödött, s közben mindent látott, mindent hallott, mindenről tudott.

Öles törzsén kétujjnyi vastag ráncokat vetett az öregedő kéreg és szoros barátságot kötött az árnyékába húzódó növendék vadrózsával, amelyik mellette vert tanyát a gyér gyepen.

A kicsi házikó udvarán nyaranta már négy unoka hancúrozott, s anyósom megérte sütni, főzni nekik. Az udvaron, a diófa mellett garázs épült, s az idős ácsmester a garázs „felelős szerkesztője” munka közben alaposan fenekére esett a kettőslétrával egyetemben, mert a biztosító lánc nem volt beakasztva - a gyerekek nagy örvendezése közepette.

Nyár közepére elkészült a garázs, s a tető hűvösében a szürkére száradt beton padozaton az egyik fiú unoka tartott néptánc bemutatót nagy komolyan a többieknek, tenyereivel erősen csapkodva a gumicsizma szárát.

És közben az álmélgdó Bundás - a ki tudja hányadik kedves házörző - játékosan meg akarta fogni a táncos kedvű unoka kalimpáló lábait.

-Mísz innét a... - tért át felszólító módra a néptáncfigurák és népies kiszólások jeles ismerője.

Az egyik tavaszon pedig én mászkáltam a házikó tetején, akár a pók a falon, mert a tetőgerinc cserepeit erősítgettem meszes habarccsal, miközben apósom az ereszcatornának támasztott létra tetején vigyázott szigorúan biztonságomra.

Az öreg fa mindent látott, s mindent felírt emlékei közé.

A nyár végtelen szabadságában alatta, körülötte sétáltatták Bundást, a kedves házörző játszópajtást az unokák, s a levelek halkán suttoztak a Szél hangján:

-Megnőttetek...

Ám a nyári vakációk - sajnos - rendre véget értek, az unokák elutaztak távoli városokba, s az iskolapadban az unalmas számtanórák

alatt erősen sajnálták Bundást:

Vajon mit csinál... szegény?

-Mit csinál, mit csinál... Szomorkodik! - írta apósom - Hetekig szomorkodik!

A nyárfa azután már nem is nőtt tovább, csak öles törzsét gyarapította még egy keveset a múltó évek során, s körülötte nyár elején a vadrózsa finom illatát terelgette a langyosán ténfergő Szellő.

Ötven méteres, felhőkre mutató magasságából messzire ellátott - a végtelen Időben is. Valamelyik nyáron „megtisztelte”, a villám, de nem sokat árthatott neki, csak az egyik ága száradt el a következő tavaszon.

Az évek jöttek, s mentek csendesen.

A városkában, a számtalanszor megjárt kis utcákban az ódon házak még jobban megkoptak, a fiúkollégium öles falain mállani kezdett a vakolat. A fenyők a gimnázium udvarán hatalmas óriásokká nőttek és a hajdani kedves tanárok közül mind többen költöztek ki - a közeli temetőbe.

A napfényes nyári napok egyre gyorsabban siettek az ősz, az iskola elé. Az unokák már, augusztusra kinőtték ruháikat, és egy poros, álmos, nyárvégi délután, az öreg nyárfa tűnődve ejtette le pár megsápadt levelét a vadrózsa mellé:

-Vajon... mennyi van még hátra?

Nem is olyan régen... talán tegnap... még szürkeruhás katonák jártak - keltek alatta, a napfény acélsisakokon, fegyvereken csillogott és ágyúdörgéstől remegtek a fiatal nyárfa levelei.

Aztán Kelet felől más színű ruhákban másfajta katonák jöttek! A fa mellett hatalmas gépszörnyek gördültek Nyugat felé tüzet okádó fegyverekkel, nagy dörgés közepette, s a nyárfa körül halottak és sebesült, vérző katonák feküdtek, akik idegen nyelven káromkodva, jajgatva hívták segítségül a távoli édesanyát - és a százszor megtagadott Istent! A messzi orosz sztyeppéről jött, sértetlen katonák közben már harmonikáztak, ettek, de főleg ittak, táncoltak, vastag, újságpapírból csavart cigarettákból mahorkát szívtak, mindenesetre nekiláttak, hogy a városka fiatal lányait, asszonyait kézre kerítsék.

A kis házikóba is beköltöztek egy időre és kinevezték őrbódénak. De a kútba törött fegyvereket, löszert, mindenféle lim-lomot hajigáltak, majd gondosan elégették az ajtókat, ablakokat tokostól, s a tűzön, a környéken rabolt állatok húsát sütögették. Aztán pedig lefoglalták a hajdani „cőger”* hatalmas épületeit, orosz laktanyává silányítva a nagymúltú épületegyüttest. És a ház előtt sokáig csak foglyokkal teli vonatok gördültek - Kelet felé!

Valamelyik évben, ősszel, megint sok ember ment el gyalogosan a nyárfa mellett Nyugat felé, a határ irányába, hátán batyuval, kézen vezetett gyermekekkel, s voltak, kiknek arcán, némán peregtek a könnyek.

Ám a Keletről jött katonák egy idő után már nem engedték elmenni az embereket, s a kis házból megint őrbódé lett.

Egyszer aztán, sok idő múltával béke lett az országban, a világban. Megint jöttek a katonák, de most másfajta ruhában, ám csak a határt vigyázták és végre - magyarul beszéltek! Egy szép napon, pedig a ház gazdája látott neki szerszámaival, hogy harmadjára is rendbe hozza a romos hajlékot, erősen remélve ezután falai közt már megtelepedhet a béke, a boldogság. A kis házzal szemben, a hajdani „cőger” nagy épületeiből végleg elmentek a Keletről jött idegen katonák és a megújult hajlékba őszre beköltözött egy család, végre otthont teremtve magának az otthontalanság keserves éveit után.

- így volt - sóhajtott ezernyi levelével az öreg nyárfa a Szél hangján - vajon... jön-e még lombhullásra, zimankóra... új kikelet?

Az évek csak jöttek, s mentek csendesen.

A hatalom vasfüggőnyel záratta le a határt Nyugat felé, hogy még egy egér se mehessen „világgá”. Ám ettől csak a nyugalom, a békesség nőtt meg a kis házikó körül. Idő jártával apósom meglassúdott, elnehezedett, s anyósom hajában észrevétlenül szaporodni kezdtek az ősz hajszálak. A kertben a fák megöregedtek, a ház mögött, a cseresznyefák alatt nyár elején sokáig álldogáltak tanácstalanul a létrák, mert az idős gazda már nehezen mászott fel rájuk, és a termés javát a seregélyek, rigók szüretelték le.

Ősszel, a kerítés mellett, mint minden esztendőben, pirosra váltott a szőlőlevél, s közöttük hamvaskék, telt fűrtök kellették magukat. A diófákról sápadt levelek kerengtek a földre, néha egy - egy dió koppant és a távoli Kálvária - templom falai fehéren világitottak a tarka - barka őszi fák között.

Kint, a kert végében az öreg fáról színes falevelek szálltak a Szél szárnyán, mint az Ősz tarka pillangói, az ágak végén ökörnyal lengett szelíden, és a nagy fa mellett már egy természetes vadrózsa mutogatta dicsekedve töméntelen égőpiros termését.

Aztán, valamikor az egyik esztendőben, az emberek a városkában arról kezdtek suttogni, a hatalom utat vágat a régi vasúti sínek helyén, Ausztria felé, hogy a nagy teherautók kikerülhessék a szűk utcácskákat, a békés, nyugalmas, történelmi belvárost.

Az öreg nyárfa minden levelében, s még a gyökereiben is érezte a nagy bajt maga körül, mert az út pont rajta keresztül vezetett volna tovább - a kis házikó felé.

Később már nem csak suttogtak, hanem hangosan beszéltek is az emberek, bizony kerülőút épül a vasút helyén, - amit amúgy sem használtak már semmire - mert a kisváros, a sok műemlék ódon falai már nem bírják a nagy járművek okozta rázkódást sokáig.

A hivatalos írás, mint a végzet megfellebbezhetetlen ítélete, nem is késett sokáig, melyben a kisajátítás tényét közölte a hatóság apósommal. És nem volt segítség, se égen, se földön! Az idős ember nem is bírta sokáig a hatalmas lelki terhet, hogy öreg napjaira más otthon után nézzen, s elment csendesen abba a másik világba, ahol örökös lakása lesz idő múltával mindenkinek.

A temetés napján jeges Szél süvített a vén nyárfa kopasz ágai között: - Embernek... fának...

Mialatt a fagyos hantok dübörögve temették a kedves múltat, arcunkon, némán peregetek a fájó kérdés keserű könnyei: -Miért? Abban az esztendőben a nyárfának már csak a fele hajtott ki. Az elhalt ágak, mint száraz csontkarok mutogattak a nyári ég felé, s a vén nyárfa tudta, az ő ideje elérkezett.

A következő tavaszon aztán jöttek a buldózerek, a láncfűrészek, elbontották a kis házikót, kivágták a gyümölcsfákat, s végezetül a nagy nyárfa törzsét is, a vadrózsával együtt. De akkor már nem élt az öreg fa. A Szél közönyösen suhant el a kis házikó romjai felett: Hiába... embernek, fának egy a vége! Por és Hamu!

KALOCSAI RICA

Ébren álmodó

Az öregúr egy bögre kávéval a kezében lépett a dolgozószobába. Kint vakítóan tűzött a nap, de az összehúzott függönyök mögött, a szobában kellemes félhomály volt. A falak mentén széles polcok húzódtak végig, rajtuk könyvek sorakoztak. Vékonyak, vaskosak, régiek és újak... kincsek! Ő még ismerte az értéküket. És tudta a titkaikat. Középen hatalmas bükkfa íróasztal terpeszkedett kényelmesen, büszkén uralva a helyiséget. Rajta könyvek, papírok, tollak, jegyzetek sokasodtak, és egy kopott, öreg írógép várta türelmesen, hogy ismét munkába állhasson fürge ujjai alatt. Lassan megkerülte az asztalt, félretolva pár papírt letette bögréjét, majd leült a kényelmes, öreg székére, és körbenézett kicsiny birodalmában, mielőtt munkához látott volna. Szinte semmi más, csak könyvek. Ez volt az ő világa. Különös univerzum, tele útvesztőkkel, titkokkal, talányokkal. Fura hely, számára mégis érthetőbb és kiismerhetőbb, mint a való világ odakinn. Mint az örült világ odakint, ami megbélyegezte. Csak, mert nem értik. De hogyan is érthetnék?

Nevetve súgtak össze a háta mögött, ujjal mutogattak rá: „nézd, ott az öreg bolond”. Pedig hogy itták a szavait, hogy falta a szemük a sorokat, szinte kétségbeesetten, szomjazva vágyták, hogy elrepítse őket más helyekre, izgalmak, kalandok közé, távol a saját gondjaiktól. Csak azt nem értették meg, hogy ezek a csodák nem maguktól születnek. Könyveket akartak, de nem értették meg, hogy valakinek meg is kell írni azokat a könyveket.

Halványan elmosolyodott szürke bajsza alatt, és megvonta a vállát. Ő azért csak ír! Nekik, de saját maga miatt. Mert írnia *kell!* Hogyan is érthetné ezt bárki, akinek nincsenek történetei, amiket elmeséljen? Akit képzelete szárnya nem emel magasra, és repít el messze nap nap után? Hogy érthetné bárki, aki nem olyan, mint ő... aki nem ébren álmodó?

Befűzött egy üres, fehér lapot, egy pillanatra lehunyta szemét, majd munkához látott. Az írógép kopogása betöltötte a szobát, egyre gyorsabb, egyre izgatottabb kopogás, a fehér lapon betűk tűntek fel, majd szavak és mondatok. Csak gyűltek a sorok, alakult a történet. Játszott a szavakkal; hangulatot, érzéseket, színeket, illatokat... egy egész világot teremtve. Betűről betűre építve fel a csodát. Elgondolkodva kortyolt a kávéba, majd újabb lapot fűzött az öreg gépbe. A szoba eltűnt körülötte, a falak és könyvespolcok helyén ősöreg fák álltak, a kopott parketta helyén zöldellő pázsit terült el, az írógép kopogása helyett számára madarak cserregése hangzott, pillangók repdestek, minden csupa-csupa szín volt, és szikrázó napfény szökött át vidáman az óriás fák lombjai közt. Szőke fürtös, kipirosodott arcú kicsi lány vidám kacagása zengett a göcsörtös fatörzsek között. Fodros szoknyájában szökdécselve szaladt egy lepke után, tágra nyílt kék szeméi ragyogva figyelték a színes szárnyak minden rebbenését.

“Repülj, repülj csak, kicsi pillangó!” kacagta, és szökkent, és szaladt tovább, ahogy a pillekönnyű pici állat tündérszárnyain tovább lebegett. Lábacskái alatt néha meg-megroppant egy gally, és megreccsent pár korán lehullott, s már megszáradt árva falevél. Virágok illata szállt, és amonnan, az almafák felől a gyümölcsök édeskés illata. Arra futott ő is, mígnem megbotlott egy fa kiálló gyökerében, és térdére esve lehorzsolta onnan a hamvas, finom bőrt.

“Au!” szisszent fel, és fenekére huppant a puha fűben, hogy megvizslassa a sebet.

“Ebből elég! Mikor foglalkozol már velem, öreg?” hangzott a szoba sarkából, ő pedig felnézett a papírról. A fiatal kölyök türelmetlenül kezdett járkálni előtte, karjait bosszúsán fonta össze maga előtt, és duzzogva fújta arrébb egy rakoncátlan fekete tincset, ami a szeme elé bukott.

“Várj a sorodra türelemmel, mint mindenki más!” dorgálta szelíden az öreg. A fiú az asztalhoz lépett, szemben vele. Nyúlánk alakján remekül állt a farmer és a drága ing, ajkai pimasz mosolyra húzódtak, ahogy két karjára támaszkodott az asztal lapján, majd egész közel hajolt hozzá, és zöld szemeinek villámló tekintetét mélyen az övébe sülyesztette.

“Én nem vagyok akárki más...”

“Tudom, tudom. Te a Szicíliai vagy... Csak egy akaratos suhanc!” morgott vele a fejét ingatva, de hangjába olyan gyengédség vegyült, mintha tulajdon fiát korholná.

“Fáj!” hangzott fel a vékonyka, kedves hang szomorúan, az öreg pedig oldalra nézett, az asztal mellett kuporgó kicsi szőke lányra. Szemöldökét fájdalmasan összevonta a fruska, kék szemeibe könnyek kezdtek gyűlni, és szomorúan fújta a térdén a sebet, hogy az égő érzést enyhítse.

“No várj csak, mindjárt meggyógyítom!” mosolygott rá gyengéden. A fiú szemeit forgatva az egyik polchoz lépett, morogva vett le egy könyvet, és bosszúsán lapozgatni kezdte. Az írógép ismét kopogni kezdett, a kislány pedig már ott is volt megint; az erdőszélen, egy almafa alatt. Fújka a sebet, és riadtan szemlélgetve a pár kiserkenő, élénkpiros vércseppet. Hirtelen tompán puffant mellette valami a földön, és ő odakapta a tekintetét, melyben a riadalom helyét izgatott érdeklődés vette át a pillanat tört része alatt. Egy alma piroslott a fűben, ő pedig már nyúlt is érte. Szoknyácskájába dörzsölgetve fényesítette ki a kincset, majd csillogó szemekkel, mohón harapott bele. A gyümölcs harsant a fogai alatt, és ahogy a savanykás-édes íz szétáradt a nyelvén, elégedetten hűmögött, a fájdalom pedig máris továllant.

“Ki kíváncsi erre?” csapta össze a fiú a könyvet, és dohogva csúsztatta vissza a polcra. “Az emberek a Szicíliai izgalmas történeteit akarják, nem tündérmeséket. Rá senki sem fog emlékezni. Ha halhatatlan akarsz lenni, írd az én történetem!”

“Undok vagy!” sóhajtotta a kicsi lány, megint az asztal mellett kuporogva, kezében a finom almával. A fiú rá se hederített.

“Hagyd csak!” mosolygott a szőke fürtök tulajdonosára az öreg. “Nem bírja elviselni, ha nem vele foglalkoznak.”

“Hohó, értem már!” lépett megint közelebb a Szicíliai, és a túloldalt felült az asztal szélére. “Szóval szereted istennek érezni magad. Engem nem irányíthatsz, nekem csak a hangszóróm vagy, azt írod le, amit én elmesélek. Jobban szereted az ilyen szereplőidet, igaz?” bökött a kislány felé. “Mert fölöttük korlátlan a hatalmad.”

“Jaj, te gyerek!” sóhajtott a fejét ingatva.

“Valld csak be, igazam van. Őket te alkotod, te döntesz a sorsuk felől, te írod meg a jellemüket, a külsejüket, úgy alakítod az életüket, ahogy neked tetszik. Istent játszol. Engem viszont nem irányíthatsz!” jelentette ki ismét gögösen.

“Téged is én teremtettem. Csak aztán a fejemre nőttél!” zsémbelt az öreg. Kortyolt megint a kávéból, majd folytatta a munkát. Az erdőszélről egész hazáig vezetve a kislányt, az aprócska, de barátságos kis konyhához, ott is be a konyhába, ahol az édesanyja épp befejezte a finom vacsorát. Ezer színt, hangot és illatot varázsolt a papírra, gyermekkacagást, békét és szeretetet. Így telt el a nap, a dolgozószobában, és ott, a másik világban, aprólékos munkával írta meg egy kedves kis történetet. Oda még téve pár pillangót, emide a lenyugvó nap fényét, finom, meleg teát az asztalra vacsora után, majd simogató fürdővizet, bele illatos habot. Kicsiny ágyikót, vastag, puha takarót. És búcsúzóul írt még neki szép álmokat.

Aztán ő is aludni tért. Bár az írógép kopogása megszűnt, mégis újabb csodák születtek – ezúttal csak benne. Körülötte lehetséges szereplők derengtek fel, ki halványan, ki erőteljesebben; gesztusok, hangok, mondatok sugalltak neki újabb és újabb ötleteket, amikből egyszer talán majd önálló történetek lesznek. Elraktározott magában minden apró kis ihletmorzsát, s hagyta őket érni. Már az álom is majdnem elérkezett hozzá, mikor az a jól ismert hang szólalt meg az ágya mellől.

“Tényleg azt hiszed, hogy ennyi? Hogy mára végeztél? Csak, mert írtál valami buta kis történetet egy szőke fürtös csitiriról?”

“Hagyj, aludnom kell!” fordult a Szicíliai fiú felé, aki az ágya mellett járkált fel-alá türelmetlenül, zöld szemei dühösen villogtak rá, a fekete tincsek pedig csak úgy röpködtek, ahogy a kölyök tiltakozva a fejét rázta.

“Nem úgy van az, öreg! Még a végén kifelejtünk valami fontosat a történetből. Azt te sem szeretnéd, igaz?”

“Talán meglepő, de nekem néha aludnom is kell” jelentette ki, majd befordult a fal felé. Még a takarót is a fejére húzta, de a fiú csak nem hagyta.

“Ha nem azzal a kis csittrivel foglalkoztál volna egész nap, most aludhatnál. Gyerünk, ki az ágyból, rengeteg mesélnivalóm van!

“Mit gondolsz, most már életem végéig csak téged foglak írni?” mordult ki a takaró alól.

“Még az is megeshet. Azt még el sem meséltem, mikor apámat elüldözték Palermóból. Csak hat éves voltam. Apám Róma környékén bujkált, engem pedig, akár hiszed, akár nem, a N’drangheta donja bujtatott. Fura egy fickó volt, mindenféle hóbortjai voltak...

“Elég már!” lökte le magáról a takarót az öreg. “Úgysem hagysz nyugton...”

Ismerte a fiút. Hiába a fáradtság, ez a kölyök bizony nem fogja hagyni, hogy aludjon, amíg le nem írja, amit mesélni akar. Kikelt hát az ágyból, köntösbe bújt, majd a papucsba, és álmosan átcsozogott a dolgozószobába. Felkattintotta a kis asztali lámpát, papírt fűzött az öreg gépbe, és újra munkához látott. Csak úgy csattogott az írógép az éjszaka csendjében, a fiú csak mesélt, és mesélt... Sorra megtöltötte a fehér lapokat, pedig az izületei hasogattak minden egyes betűnél, a háta is fájt, égett a szeme... De ő csak írt, írt és írt, így köszöntött rá a hajnal is. Az asztala fölé görnyedve, írógépét kopogtatva, fáradt teste a dolgozószobában ugyan, de szárnyaló lelke Szicília szigetén... ahol valójában sohasem járt. Mégis úgy írt róla, úgy festette le, mintha élete felét ott élte volna, mintha ismerné, mintha tudná, melyik sarkon forduljon le, ha ide, vagy oda akar jutni. Megfestette, mint egy képet, hogy majd, mikor az olvasó szemei róják a sorokat, megelevenedhessék a sziget a világ bármely szegletén. Minden szava, mint egy ecsetvonás. Így repítette el már évtizedek óta olvasóit az otthonaikból mesés tájakra, az unott hétköznapiakból izgalmak közé.

Csak írt, és írt, és ott volt ő is; érezte a nap melegét, a tenger illatát... és azt a mérhetetlen fájdalmat, amit a kölyök, imádott anyja sírjára borulva.

“Annyira hiányzik! Annyira fáj!” zokogott a fiú az íróasztal mellett.

“Tudom. Érzem” szípogeta az öreg, letörölte könnyeit, és írt tovább. Fájó kezekkel, hasogató háttal és sajgó szívvel. Érezte ugyanazt a fájdalmat, amit a fiú, szinte megszakadt a szíve.

Már dél körül járhatott, amikor a soron következő lapot már csak félig írta tele, majd odakopogta még azt a bűvös szót: VÉGE. Kifűzte a lapot a gépből, és a többivel együtt egy üres mappába tette. Egy újabb kézirat. Egy újabb könyv. Egy újabb történet, aminek vége. Épp annyira volt ez felemelő érzés, mint lesújtó. A história, amiben hónapokig élt, néha éjjelnappal, most egyszerre már nincs tovább. És az úr, ami utána marad... Persze, ez a konok szicíliai kölyök biztosan mesél majd még neki egy-két történetet, de aztán elmegy majd ő is, mint a többiek. Hogy hiányoztak mind! Mintha a gyermekei lettek volna, kiket nagy gonddal felnevelt, majd sorjában mindegyikük kezét elengedte... Mindig, amikor befejezett egy könyvet, egy kicsit belehalt. Kész műveit a kezébe véve a büszkeség mellett kicsit mindig úgy érezte, mintha tulajdon gyermeke sírja fölött állna. Ahogy a polcra tette őket, a többi közé, mintha a koporsóikat eresztette volna a mélybe. És egy kicsit meghalt ő is velük. A része volt mind, a lelkének darabjai.

“Ha tudnák...” motyogta, csak magának. “Ha tudnák, mennyi munka, mennyi átvirrasztott éjszaka, mennyi fájdalom gyümölcse, amit a kezükben tartanak... talán jobban értékelnék, és megbecsülnék a könyveket!”

JUHÁSZ ERIKA

Csillagszemű

diófát ültetett, érméssel játszott,
ő volt a Csillagszemű,
aki úgy vigyázott
a világ minden kincsére,
mintha tulajdon vére folya érte,
az az aranyló, nárcisos,
és nárciszillatú ruhákban járta
eme kis szigetet, körbevitörházta,
szeretett volna a pallóról lelépni,
térdéig, szívéig a szürke ködbe lépni,
rátiporni a kacagó köre,
a homályba dölne, dőljön
az a nárcisos, aranyló,
kavargó mélység,
kacagó messzi tájak,
olyan sűrű a lampion fénye,
akár a méz,
penész a deszkán, pattogó árva deszkán
szökdestem vele, majd belecsúszunk
ebbe az időszámításba,
ebbe a fagyos, mákosgubaízű
azúrkék semmibe,
megfoghatatlan, nedves valamibe,
s eszembe jutott a lép,
a talpamon pattogó apró bolhaszörnyek,
két darabból összeforrt sárkalyibák
a Csillagszemű sírni kezdett,
én átöleltem, mintha nem volna fű, fa, akarat,
amik helyettünk összeforranak,
lélek,
remények,
nagybetűs Izék,
mert amikor először találkozott a nagybetűs Izével,
a Csillagszemű nevetni kezdett,
kacagott, kacagott a kavargó világ,
de mihelyst én is elmosolyodtam,
belecsapott a villám az öreg diófába,
csónakot vájtam egyes-egyedül
tudod, drága Csillagszemű,
benned ragyogtak mindig a könnyeim,
míg voltak, vannak a kacagó kövek,

mélységes tenger, homályos íriszek,
mert megvarrom szakadt vitorlád,
könnyű gyolcsodat,
s egy penészes palló talán még marad
ennek az azúrkék csodának:
hervadt nárciszok, hunyt csillagszemek,
pénzérmék, s a kemény gyökerek

Diastole

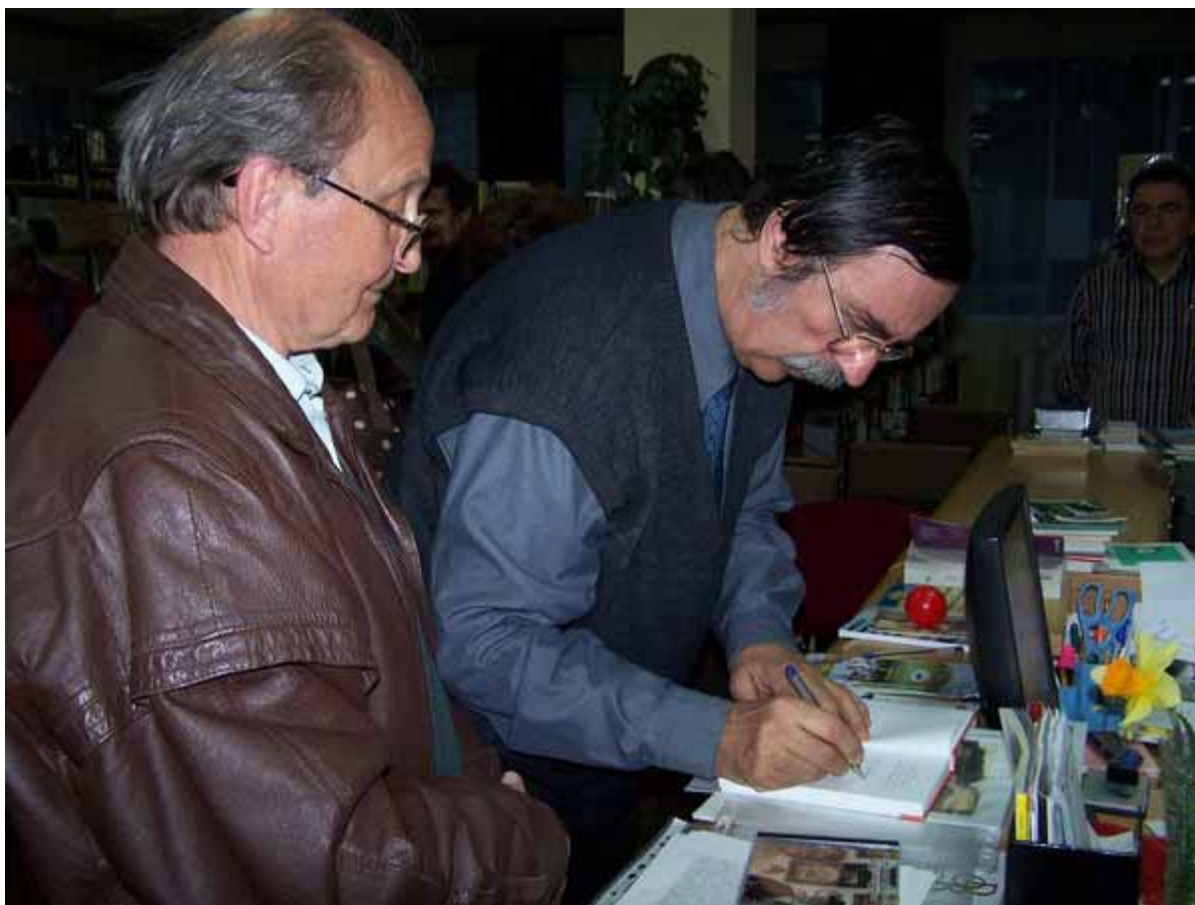
amikor megnyílt a föld,
rád gondoltam,
rád, aki szerteszakadsz,
s összeforrsz
minden dobbanás után,
gondoltam még a magas C-re is,
amikor kiguggoltak az ablakok
az ablakréseken,
a sok kis billentyűre,
a zongoraműre,
amikor ráhajolok,
amikor hallom a tengert,
a Köröst, Simonyira gondolok,
s már nem szégyellem, ha szeretek egy embert,
vagy egy süket, mélabús szimfóniát,
a nevére már nem emlékszem,
a nevemre már nem emlékszel,
hallgatjuk halkán a harmonikát,
s nézzük, miként dőlnek romba,
kockaforma, virágos, otromba
házak, városok, vidékek,
az erdők, falucskák sorra égnek,
porig,
lehajolok lassan a hamvakig
minden homokszem olyan,
mint te vagy,
Diastole, Diastole,
egy dobbanás után

BESZÁMOLÓK

A **Kedd esti beszélgetések** programsorozat keretében, Kelemenné Nagy Anna meghívására április 5-én nagy sikerű előadást tartott **Csáky Károly** néprajzkutató, az érsekvadkeri könyvtárban. Az előadás témái a Húsvét és a húsvéti népszokások voltak. A vetített képes előadás után megismerkedhetett a közönség Csáky Károly könyveivel, s egy jó hangulatú beszélgetés után gazdagabban tértünk haza.

A Szerk.

Csáky Károly Réti Lajosnak dedikál, alább a jókedvű közönség körében

„Így írunk mi!”

Tehetségkutatás és megmérettetés

Az asztalfiók türelmes és titoktartó. Sorra öleli magához az írókedvű merész és elhivatott emberek gondolatait kódoló és őrző papírlapokat.

Mert ha már nincs más kiút, ha túl nagy, elviselhetetlenül nagy a fájdalom, vagy ha túlcorduló az öröm, ha már „Nem mondhatom el senkinek,/ Elmondom hát mindenkinek”. Legalábbis annak a szűz-fehér papírnak, s annak a hűséges tollnak, amelyek önmaguk létét egy magasabb minőségű, tartalmasabb létforma oltárán feláldozva örökítik meg szeszélyes gazdájuk cikázó gondolatait, költői képeit, metaforáit az irodalom óceánjának apró cseppjeként. De hogy ebben az óceánban a felszínre kerül-e az az apró csepp? Alkotója vajon meg meri-e mutatni ragyogását, különleges formáját? S ha felszínre kerül, vajon felszikkázik-e csodás fénnel, vagy visszasüllyed az irodalom-óceán mélyére? Nagy kérdések ezek, sorsordító kérdések. Ezért aztán az asztalfiók türelmes és titoktartó. Sorra öleli magához az írókedvű merész és elhivatott emberek gondolatait kódoló és őrző papírlapokat.

Ám az idő végtelen folyamából kiemelkedő kis szigetek, az ünnepnapok csillapítják életünk rohanó áradását, vagy épp csipkévé fodrozzák csendes folyását. Ilyen ünnepnap volt április 16-án Szigethalmon a Művészetre Hívás Napja. Ekkor került sor az Alkotók, Művészek és Művészetpártolók Egyesülete (AMME) által még februárban meghirdetett „Így írunk mi!” versíróverseny eredményhirdetésére. Tizennyolc írókedvű merész és elhivatott ember verseivel ismerkedhetett meg a zsűri. Mintha illatverseny lett volna, oly sokfélék voltak a versek, akárcsak az alkotóik 10-től 70 éves korig. És zsűri döntött! Biztatás volt ez a további alkotásra, megmérettetés a pályázóknak és tehetségkutatás az AMME részéről. Mert bizony mondhatom, kincsek kerültek elő az asztalfiókból: féldrágakövek, csiszolatlan gyémántok. Az eddigi három év alatt 60 fő adta be verseit, ebből öt alsó tagozatos, 16 felsős, 7 középiskolás, 17 felnőtt és 15 fő 60 év feletti alkotó munkájával találkozhattunk. Vannak visszatérő pályázóink, de legnagyobb örömünkre olyan is akadt, aki a felhívásunkra válaszolva közölte, hogy már nem felel meg a pályázati feltételeknek, hiszen – talán épp a mi tehetségkutatásunknak köszönhetően – már több helyen is jelentek meg írásai.

„Szabadon szállnék...” énekelte Tátrai Zsuzsi az ünnepség elején a saját versére Kontra Marika Szvita által szerzett dalt, amelyet Dabasi Zoltán kísért gitáron. „Nem, nem, nem! Nem adom fel az álmom...” zengett Zsuzsi hangja, s a gitár hűen követte szárnyalását. Ezt érezhették az eredményhirdetésre várakozók is a széksorokban, ahol a Pegazus szárnyait próbálgatók ültek, amíg a díjazott versek is elhangzottak az alkotók jelenlétében.

Több tehetséget segített már az AMME a zsűri értékelése nyomán a szép, de rögzös költői pálya indulásánál a Parnasszus lábainál. Földesi Ferenc, Tátrai Zsuzsi, Nagy Viktor, Kohán József, Németi Pál nevével remélhetőleg még fogunk találkozni egyes irodalmi lapok hasábjain. S ha így lesz, akkor a zsűri az idén is jól végezte a dolgát. A zsűri tagjai voltak:

Szabó Zoltán Nógrád megyéből Pásztórol, Kláris Nívó-díjas költő, az Athéné Alkotó

Kör elnöke.

Komáromi János Tolna megyéből, Paksról, költő, a Verselő antológiák

főszerkesztője.

Angyal Gyula Pest megyéből, Szigetszentmiklósról, Slam Poétry díjas költő, az

Astória villámköltészeti estek szervezője és vezetője.

Csapó Lajos Kétszeres Univerzum és Állami díjas költő, az AMME elnöke

Szigethalomról.

Jómagam Kontra Marika Szvita Univerzum és Holnap Magazin díjas költő, újságíró,

az AMME szervezőtitkára.

És a zsűri elnöke: Barcs János SZOT-, Petőfi-, Váci Mihály, és többszörös Nívó díjas

költő, aki maga is megtisztelte a pályázókat köszöntő gondolataival és saját

versének előadásával.

A következő esztendőre a mostani pályázók verstani szakmai ismeretekben megerősödve ismét pályázhatnak, de reméljük, új tehetségek is jelentkeznek majd. A költőpalánták és kezdő versírók padig jó úton járnak, ha megfogadják Csapó Lajos A költészetről című versének gondolatait, amit az ünnepségen az alkotó maga adott elő.

„S a költő? – Hát az tanuljon meg pengeélen járni,
Zászlóvá, vallomássá, jelzőtüzzé válni!
Faltörő kossá! - Vagy bibét beporozni!
Tudjon simogatni, és merjen ostorozni!”

Kontra Marika Szvita Szigethalom, 2011. április 24.

POLGÁR VERONIKA

Nil nocere!

A szeptember végi eső monoton koppanásai valamilyen régi dallam ritmusát dobolták a horpadt bádorpárkány szélein. Elza az ágyában feküdt és bágyadtan nézte a szétfeszített függönyszárnyak közötti résen, ahogy a felhők között néha megnyílt egy kis hasadék és egy pillanatra megvillant az ég kékes-zöldes fénye. Aztán egy fuvallat újabb sötét felhőt gombolyított elé, és hirtelen leereszkedett a gyorsan sötétedő, októberi délután.

Az orvos nemrég ment el, beadta a mai morfiumadagját. Ilyenkor kezdte magát jobban érezni. Lassan megszűnt a hátába sugárzó fájdalom, és könnyű, meleg lebegéssel indult az „utazásra”. Még dúdolgatott is magában, próbálta kiszáradt torkából a felszakadó, kaparós dallamot az esőcseppek üteméhez illeszteni. Döcögősen kuncogott recés hangjának ügyetlen botladozásain. Azután hirtelen abbahagyta, álláig húzta a paplant, és szorosra zárt, ráncos szemhéja mögött zörögve kotorászni kezdett foszladozó emlékei között.

„Már a hangom is elhagyott. Amiből éltem. Már ahogy. Ahogy tudtam, ahogy bírtam, ahogy kényszerítettem magam az életben maradáshoz. Egyedül. Csak az a fiú ne lett volna a szemem előtt nyolc éven át! Igen, ott ült a középső padsor negyedik padjában. A szeme és a haja éppen olyan volt, mint az én kicsi fiamé, akit el kellett temetnem hatévesen. Még a keresztnéve is ugyanaz volt: Balázs. Fenyves Balázs. . . Sosem felejttem el. Nem tudtam Balázsnak szólítani, ha kihívtam felelni, én a kisfiamat vágytam hívni és hallani, de Fenyves Balázs valaki másnak volt a kisfia. Az egyetlen. A boldogsága és a reménye. Az enyémet már elvették. Minden tanítványomat a keresztnévén szólítottam, csak ő maradt nekem mindig „Fenyves”, nyolc éven át. Mert gyűlöltem. Gyűlöltem az élöket, haragudtam a holtakra, és pereltem az Istent, amiért pont az én imádott egyetlenemre mérte a gyógyíthatatlan kór szorító karjaiban a fájdalmas gyöttrődést, a törekeny gyermektést lassú elemésztődését. Mert csak úgy tudta magába fogadni, ha már előtte szétlapította, szétmarcangolta, megrágta, ledarálta. Aztán három év múlva a férjem kellett neki, és most rajtam a sor. De előbb széttöri a csontjaimat, lemaratja a húst róluk, és amikor már pempővé válok, talán lesz hozzám olyan kegyes, és végre a tenyerére emel, hogy aztán fogatlan száját ezer ráncba csücsörítve, kéjjel magába szüröcsöljön. De akkor már jó lesz. . . És addig. . .? Még hány napot, hány éjszakát kell verejtékes, felsebzett testemmel szétmorzsolnom a kemény matrac összegyűrt lepedőjén? Hányszor kell még kinyitnom azt a soha le nem zárt szelencét, melyben ott lapul az én kisfiam rövidre szabott, sápadt gyermekléte, amely észrevétlen átlopódzott magány szötte fantáziavilágom sövényén, és beköltözött Fenyves Balázs tíz, tizennégy, majd huszoneves testébe, hogy ezután benne éljen tovább, tőlem távol, egy idegen városban, és sosem halljak felőle többé?”

Elaludt. Szeme körül és beesett arcán a mélyen bevésődött ráncokat lassan kisimította a kábulat. Légzése nyugodttá, egyenletessé vált, de a kezét ökölbe szorítva tartotta a paplanon.

– Uram, ez egy zártkörű rendezvény. Csak meghívóval. . . – mondta a recepció.

Az ötvenes, borostás arcú férfi elővette zsebéből a négyrét hajtogatott meghívót, amellyel együtt bézsszínű névjegykártyája is kicsúszott és a recepció pultjára esett. „Dr. Fenyves Balázs osztályvezető főorvos.” Zavartan lefordította, majd egy gyors mozdulattal a zakója felső zsebébe dugta. A recepció szeme előtt szinte elsuhant a téglalap alakú kartonlap hátuljára nyomtatott feliratot: „Nil nocere!”

A férfi belépett a szállodai étterem vastag bárnyfüggönnyel elválasztott különtermébe.

– Nézzétek, a Fenyves! – rikkantott fel egy erősen hízásnak induló fickó az asztal végén. Elindult az újonnan érkezett felé miközben őszinte örömmel tárta ölelésre a karjait.

Nyomában felálltak a többiek is, és sorra kezét fogtak, lapogatták a kissé fáradt tekintetű Fenyves Balázst. Lehetek vagy húszan. Az osztálytalálkozóra gyűltek össze. Utoljára öt évvel ezelőtt szerveztek ilyen összejövetelt, akkor még eljöttek mind a huszonöten, akik valaha együtt tanulták a betűvetést Hammer Elza tanárnőnél a Holdfény utcai általános

iskolában. Fenyves kedvelte ezeket a fiúkat, noha távolra sodorta őket egymástól az élet. A gyermekkor közös emlékeinek fényében azonban összesimultak az eltérő sors taposta életutak, eltűnt a különbség könyvtáros, gépészmérnök, orvos, autószerelő, bróker és nehezen boldoguló kisvállalkozó között, az idő visszarepült a szürke téglás, komor iskolaépületbe, és néhány órára mindannyian újra az iskolapadban ültek, Elza néni tanítványaként.

– Éppen rólad beszélünk! – emelte fel borospoharát az asztalfőn ülő, gúnáryakú Kővári. – Hogy te voltál az egyetlen, akit Elza néni csak a vezetéknevén szólított.

– Igen – nézett maga elé Fenyves, és újra beléhasított az a kitörölhetetlen gyerekkori fájdalom, amelyet nyolc éven keresztül érzett. Ő mindvégig „a Fenyves” maradt, és a nyolc év alatt sohasem kaphatott négyesnél jobb osztályzatot Hammer Elzától. Számára elérhetetlen álm volt a szintizta kitűnő bizonyítvány. Csak jóval később, a gimnáziumban tudta meg: az igazgató Hammer Elza külön kérésére engedélyezte, hogy taníthassa a középiskola megkezdéséig azt az osztályt, amelyikben Fenyves tanult. Az a Fenyves Balázs, akit Hammer Elza nem akart szem elől tévesztetni, mert szeretve gyűlölte, és akit sosem bírt úgy szólítani, mint a többi gyereket.

- Talán nem tudta, hogy keresztneved is van – röhögött fel a szikár, ősz hajú Szenes.

- Lehet – tűnődött Fenyves –, hogy egyszerűen csak utált. Van ez így. Sokan utálnak másokat anélkül, hogy tudnánk az okát. Lehet, hogy egyszer kiderül, de az is lehet, hogy örök rejtély marad. Mindennek oka van – tette hozzá rezignáltan. – Viszont lehet itt enni valami komolyabbat? – kérdezte csibészes mosollyal. – Hat órán keresztül álltam a műtőben, utána rohantam konzíliumba, reggel óta egy falatot sem ettem, farkaséhes vagyok.

Amíg a rendelésre vártak, egy régi osztályfénykép járt kézről kézre: középen ül a tanárnő, lába elé támasztva egy kerek, fekete táblácska, szélén körben az iskola neve, középebe pedig krétával beleírva: „Búcsúzik a VIII. B osztály”. Hammer Elza mellett Fenyves Balázs ül, válluk összeér. A harmadik sorban álló hórihorgas fiú számárfület mutat az előtte állónak.

– Szegény Elza néni – mondta a köpcös Bártfai, Fenyvesnek nyújtva a képet. – Tudjátok, hogy nagyon beteg? Rákos.

Fenyves Balázs kezében megrezzent a repedezett sarkú fénykép.

– Hol érhetem el, fiúk? – kérdezte, és körbenézett.

– Ugyanott lakik, mint régen, az iskola melletti kis utcában. Ha akarod, megadom a telefonszámát – felelte a kis Osváth Robi az asztal túlsó oldaláról.

Fenyves elővette a zakója zsebéből a névjegykártyáját, és a hátlapjára felírta a számot.

– Te Fenyves! – bökte meg a mellette ülő Szenes Pista. – Mi az a „Nil nocere”?

Fenyves Balázs ujjjaival finoman végigsimította a névjegykártya dombornyomású betűit, és mintha csak magának mondta volna:

– Nil nocere annyit tesz: Ne árts!

Egy másodpercre csend lett. Fenyves alig észrevehetően sóhajtott egyet, majd újra a zsebébe tette a kis lapocskát, és hátradólt. „Nil nocere! Erre tettem fel az egész életemet. Mégis mennyit hibáztam...” – gondolta, és hosszasan maga elé nézett.

– Uram, a roston sült borjúszelet körettel, uborkasaláta, ásványvíz. Jó étvágyat! – tette elé a pincér a tálat.

Dr. Fenyves Balázs visszarebbent a valóságba, és hozzálátott a kiadós vacsorához.

Már legalább nyolcszor csengett ki a telefon. Fenyves éppen le akarta tenni, amikor odaát mégiscsak felvették a kagylót.

– Tessék... Hammer Elza – szólt valahonnan a messzeségből egy erőtlen, kissé ziháló hang.

– Fenyves Balázs vagyok, csókolom, tanárnő. Talán emlékszik...

– Kicsoda? – élénkült meg a hang a telefonban.

– Fenyves Balázs – válaszolta a férfi most már kicsit hangosabban és tagoltabban.

A vonal túlsó végén csend lett, csak valamilyen halvány zörgéskéféle hallatszott, majd néhány másodperc múlva érdesen, szinte recsegve szólt bele Elza.

– Ja, a Fenyves!

– Szeretném meglátogatni, ha nincs ellene kifogása – hallatszott a kellemes, de határozott bariton.

– Rákos vagyok, Fenyves. Nincs sok időm.

A nő hangja szárazon, tényszerűen és érzéketlenül csengett.

- Holnap délután mehetek? – kérdezte a férfi.
- Várni foglak ötkor, Fenyves. Doktor Fenyves... – azzal letette a kagylót.

Hammer Elza vagy egy percig csak állt a készülék előtt. „Várni foglak, Balázs” – suttogta alig hallhatóan, és lassan leereszkedett az ablak melletti karosszékbe. Felemelte a földre esett könyvet, amely szétnyílt középtájon. Feltette a szemüvegét, és félhangosan olvasta Márquez sorait:

„Ha az Isten egy pillanatra elfelejtené, hogy rongybábu vagyok, és megajándékozna egy darabka étellel, igyekeznék azt az időt a legjobban kihasználni. A dolgokat nem az értékük szerint értékelném, hanem aszerint, hogy mit jelentenek. Keveset aludnék, és többet álmodoznék. Folytatnám a gyaloglást, amikor mások megállnak. Olyankor ébrednék, amikor mások aludni térnek. Ha az Isten megajándékozna egy darabka étellel, egyszerű ruhát öltének. Kitenném magam az égető napsugaraknak, lemezteleníteném nemcsak a testem, de a lelkem is.”

Kétszer is elolvasta fennhangon ezt a néhány mondatot. A végén már csaknem kívülről fújta. Hammer Elza negyven év óta most először újra imádkozott.

Észre sem vette, hogy besötétedett, és az utcai lámpák fénye hosszúra nyújtotta az árnyakat. Nem fáj a háta, és mintha engedett volna a hetek óta tartó erőtlenség fogsága is. Ült a sötétben és Fenyves Balázusra gondolt. Holnap jön. Jön hozzá, hozza a reményt, hogy talán még van értelme az életnek rongybábuként is. Ezentúl hetente elhívja majd egy teára, és mindent elmesél neki, és várni fogja, mert Fenyves Balázs, aki egykor a tanítványa volt, ma elismert gyógyító. Az ő korán elvesztett gyermeke. Utoljára akkor látta, amikor az érettségi bankett után összefutottak az utcán, és a fiú boldogan újságolta, hogy szeptembertől orvosgyetemi hallgató lesz Debrecenben.

Elzát, ahogy ott ült az ablak mellett, zsibongó gondolatokkal és bugyogva feltörő emlékekkel a fejében, valamiféle kellemes, meleg burok vette körül, és pillaszárnyakon repült az idő.

A csengőszóra riadt fel. Az orvos jött beadni az aznapi morfiumadagot.

Elza délben rég nem tapasztalt étvággal ebédelt. Ebéd után elkortyolgatott egy fél pohár vörösbort, és néhány szem csokoládébonbont is elszopogatott. Nem feküdt le délután, inkább a karosszékében olvasgatott, és csaknem úgy érezte magát, mint régen, a betegsége előtt. Fél ötkor elővette karácsonyra kapott új pongyoláját és a hozzá illő méregzöld bársonypapucst. Vékonyka hajából fésült apró kontyát úgy ültette a feje tetejére, mint egy parányi csigát. Még egy pötty púdert is tett az orra hegyére. „Ha nem lennék ilyen sápadt és sovány, talán nem is látszódná, hogy beteg vagyok” – gondolta. És valóban nem érezte magát gyengének, pillanatnyilag nem mardosta a hátát és a karjait annyira a fájdalom. Már-már elfeledkezett arról, hogy figyelje magát, hogy teste rezdüléseivel kövesse nyomon azt küzdelmet, amelyet az elmúlás és az élet utáni vágy egymásba tekergő kígyói folytattak képzeletében. Határozottan izgatott volt. A találkozás lehetősége újra reményt költöztetett a lelkébe. Fenyves Balázst várni jó volt.

A falióra éppen elütötte az ötöt, amikor a vajszerű autó megállt a ház régimódi vaskapuja előtt. Elza az ablakban állt. Figyelte, amint Fenyves kiszáll, kezében egy doboz csokoládéval. Elza nem ismerte az autók típusait, csak azt látta, hogy egy furgonféle, és egyáltalán nem olyan luxusautó, mint amelyet dr. Fenyves Balázsnak, az orvosnak elképzelt.

„Na, persze – gondolta –, ez a Balázs mindig is egy különc volt. Őt aztán nem lehetett bekényszeríteni semmiféle közös karámba! Amilyen öntörvényű volt, még a kötelező illetőtől is irtózott. Egy gyerek, aki a maga útját járja, aki szembemegy a konvenciókkal! Aki az iskolában is szabadságot akar! Láttam, tudtam pontosan, hogy a kötöttség, az átlagos csoportszellem nem az ő világa. Hát hogyan lett volna annyi bajom vele? Ha emberként sok mindenben egyet is értettem vele, hogyan fogadhattam volna ezt el mint pedagógus? Most már bevallhatom, szinte perverz elégedettséget éreztem, amikor a legcsillogóbb feleleteire is csupán négyest biggyesztettem az osztálynaplóba. Láttam a szemében az értetlenséget... és rögtön utána valamiféle gúnyos megvetést. De soha a legyőzöttek megalázottságát! Nem tudtam megalázni, pedig ő pontosan tudhatta, hogy ez a célom. A szabad lelkű embereket nem lehet megtörni soha.”

Fenyves Balázs elindult a kapu felé, majd hirtelen megtorpant és szinte futólépésben vette az irányt a túloldali kis virágüzletbe.

– Igen, hölgynek lesz – felelte az eladónő kérdésére, majd maga sem tudta, miért, hozzátette: „idős hölgynek”.

Ügyetlenül tartotta a kezében a hatalmas csokrot. Nem is emlékezett arra, hogy utoljára mikor vett virágot, és kinek. Elza az ablak mögött, a függönyön át leste. „Hogy megemberesedett! Milyen vékony fiú volt, most meg kicsit mackós külsejű. És őszül a haja. És borostás arcú. Vajon az én fiam is ilyen lenne? Ki tudja?”

Fenyves felnézett az ablak irányába, megigazította fekete pulóverjét, és belépett a kapun. A függöny meglibbent, és Hammer Elza leült a karosszékbe. Várta, hogy megszólaljon a csengő. Addig csak a szívverését hallgatta.

Fenyves megnyomta a csengő apró, fekete gombját, és várt. Neszezés hallatszott odabentről, majd lassan fordult a kulcs a zárban, és az ajtó kinyílt. Fenyves kicsit félszegen lépett be. Köszönés helyett átnyújtotta a csokrot. Elza úgy ölelte magához a sárga színű rózsákat, mint egy csecsemőt. Tartotta a karjában, aztán az egyik kezével lassan végigsimított a férfi szürkés-borostás arcán, ujjjaival mintegy keresve azt a régi gyerekarcot, amelyet annyiszor próbált felidézni magában, de ami csak akkor sikerült, ha elővette az egykori osztályképeket. Majd végigsimította a vállát és a karját. Ez már a felnőtt férfi, doktor Fenyves Balázs puha pulóverbe bújtatott válla és karja volt.

– Hát eljöttél, Balázs – mondta, és maga is meglepődött, hogy a keresztnévén szólította.

– A fiúk mondták, hogy beteg. Szeretnék segíteni, ha tudok – válaszolta a férfi egyszerűen.

Elza bevezette a szobába, ahol leültek a teáscsészével és aprósüteménnyel megterített kerek asztalkához.

– Rákos vagyok, ezt már mondtam neked. A házi orvosom szerint csak idő kérdése, hogy meddig húzom. Te is orvos vagy, de neked mindent elhiszek. Érted, Fenyves? Mondj akármit, hinni fogom! Mert akarom!

Az utolsó szavakat úgy ejtette ki a száján, mint a fuldokló, aki utolsó erejét összeszedve kiált egy távolban úszó csónak felé.

– Láthatnám a leleteit, tanárnő? – kérdezte Fenyves.

Elza kihúzta az íróasztal fiókját, és egy kötegnyi papírlapot adott Fenyves kezébe.

Fenyves elővette a szemüvegét, gondosan kiterítette maga elé a leleteket, és alaposan tanulmányozni kezdte. Némelyiket újra kézbe vette, még egyszer átolvasta, majd visszatette a többi közé.

Elza minden rezdülését figyelte. Nem érzett fájdalmat, sem gyengeséget. Végtelen nyugalom kerítette hatalmába, és úgy érezte, semmi rossz nem történhet vele, hiszen itt van Balázs, az ő Fenyves Balázsa, akinek a kezét fogta, amikor az első betűket kanyarították az írólapok közepére, akit számolni tanított, akinek Trója történetét mesélte, akinek a kontinensek keletkezését magyarázta, és akit akkor is szeretett, amikor az évváró tantestületi értekezleten sziklaszilárdan kitartott amellet, hogy Fenyvesnek magyarból és rajzból csak négyese lehet, hiába a többi kiváló érdemjegy.

És most itt ül vele szemben. Több évtized távlatából immár érvényét veszítette a tekintélyelvűség torz parancsa, és ő, Hammer Elza reményt koldulva engedi, hogy Fenyves Balázs doktor a leletek személytelen tárgyilagosságának fényében megtapogassa a testében tekergő kocsonyás halált.

Fenyves lassan összerakta a leleteket, levette a szemüvegét, és az asztalon átnyúlva megfogta Elza kezét. Mindketten hallgattak. Elza szíve a torkában dobogott és enyhe szédülést érzett. A férfi megköszöri a torkát.

– Elza néni – kezdte –, nagyon sok erőre lesz szüksége... De ígérem, mindent megteszek, ami tőlem telik! Jönni fogok, amikor csak hív, és fogom a kezét, úgy, mint most. Könnyebb lesz, higgye el! Itt a névjegykártyám. És ne féljen! Valamennyien elmegyünk egyszer...

Elza hirtelen kirántotta csontos, sovány kezét Fenyves tenyeréből.

– Menj el innen, Fenyves! – szólt erélyesen, szinte kiabálva. Hunyorogva összekapkodta a leleteket, és begyűrte őket az íróasztal fiókjába. – Menj, és soha többet ne hívj fel! Felejsük el egymást!

Fenyves még tétován megállt az ajtóban, egy pillanatig nézte az idős asszonyt, aztán kilépett a sötét lépcsőházba. Csigatempóban indult lefelé, abban reménykedve, hogy talán kinyílik az ajtó, és Elza visszahívja. De csak a cipője koppanása visszhangzott a lépcsők repedezett betonlapjain.

Mielőtt beült az autóba, még egyszer felnézett Elza ablakába. Látta, hogy egy pillanatra meglebben a függöny.

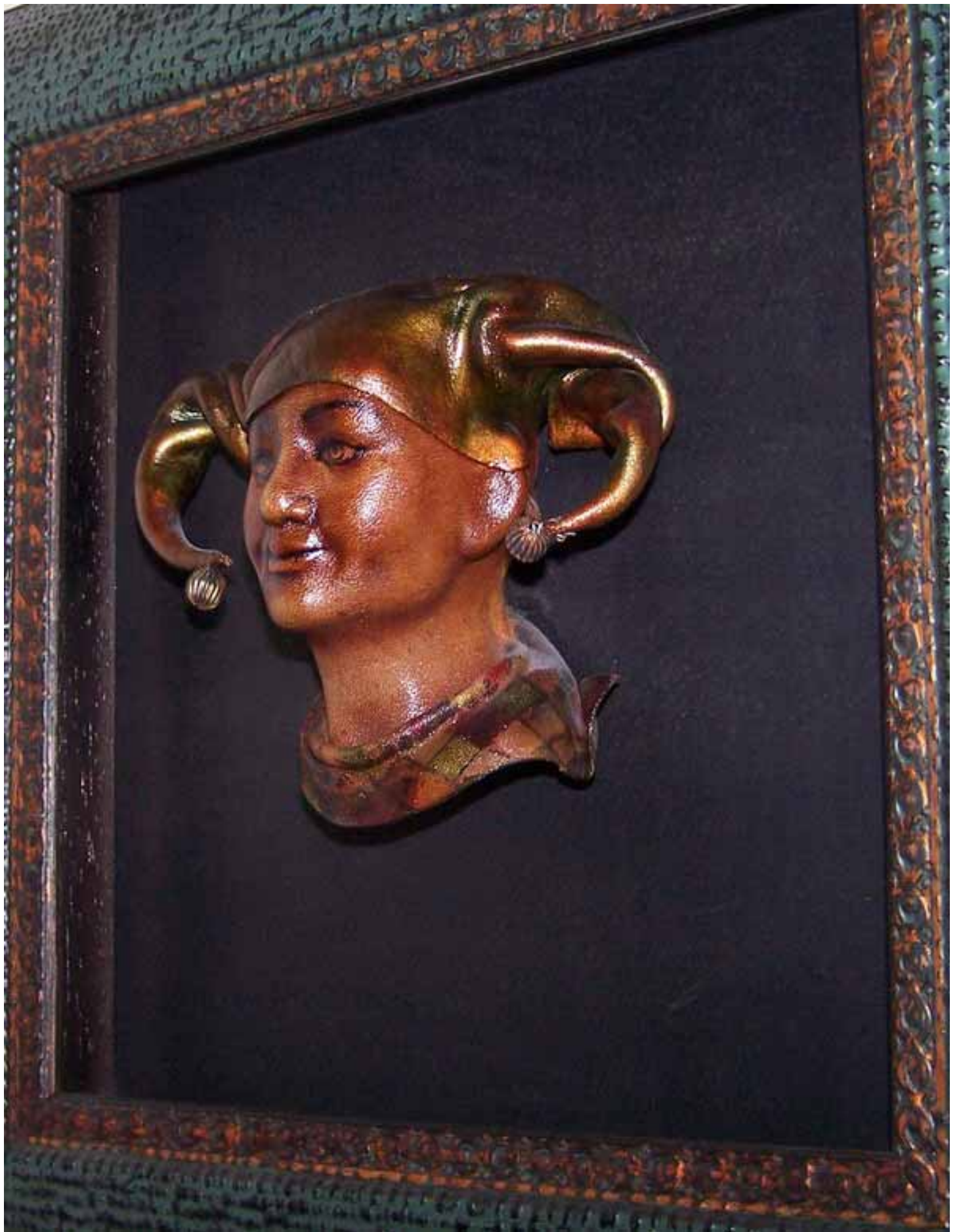
Elza épphogy csak kihordta a konyhába a teáscsészéket és leszedte az asztalt. Nem volt ereje, hogy mindent a helyére tegyen. Elfáradt. Csak úgy, pongyolástól rádólt a leterített ágyra. Érezte az egyre erősödő sajgást a hátában, a vállában és a gyomra körül. A fájdalom tüzes karú polipként ölelte, és egyre erősebben szorította magához sovány testét. Az apró,

szürke konty kibomlott, és az összetapadt hajszálak kontúrt rajzoltak sápadt, sovány arca köré.

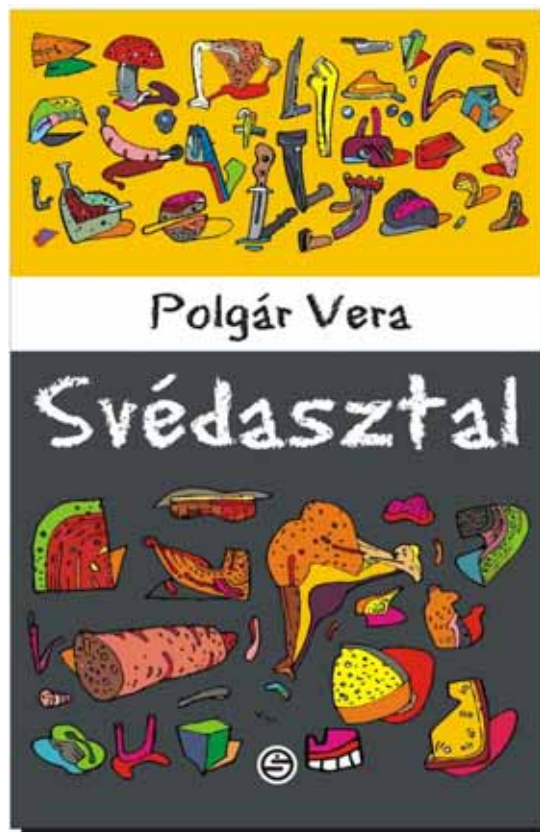
Az orvos a szokásos időben érkezett.

– Hogy telt a mai nap? – kérdezte.

– Apró, színes papírhajókkal álmodtam délután. Pörögve úsztak a sebes sodrású patak vizében, némelyik az oldalára bukott, és a kisfiam nevetve integetett utánuk. A vállamon egy pillangó ült. Azt hiszem, boldog voltam – fordította felé a fejét Elza, miközben érezte, hogy a tú a testébe hatol.

KÖNYVAJÁNLÓ

Intelmek az olvasóhoz

Mielőtt hozzáfog, gondolja meg jól, hogy a drága idejéből kíván-e értékes perceket, netán egy-két órát is eltölteni a könyv olvasgatásával.

Nem vagyok író, de szeretek írni. És ez a nagyobbik baj. Összeszededgetem a lehullott morzsákat, bevillan egy-egy gondolat, és aztán valahogy kerekítek belőle egy történetet. Ha valaki úgy érzi, hogy ilyen már vele is megtörtént, vagy netán megtörténhet, esetleg hasonló érzéseket is átélt, az nem a véletlen műve. Emberből van, mint ahogy csetlő-botló, néha kicsit bolondos, másszor szívszorítóan magányos idősebb, vagy éppen fiatal hőseim.

S hogy miért Svédasztal? Mert tetszés szerint lehet válogatni, belekóstolhat az egyikbe, és félretolhatja, hogy egy másikért nyúljon. Vannak falatkák, akadnak csípősebb vagy éppen kesernyésebb ízek is, de biztos, hogy elférnek egy kisebb tányéron, néhány perc alatt eltüntethetőek, és remélhetően nem fogja megfeküdni a gyomrát egyik sem.

Úgyhogy nyugodtan nekikezdhethet a buszmegállóban is, mire a végére ér egy történetnek, megérkezik a villamos.

Köszönet szeretteimnek

Köszönöm szüleimnek, hogy nem fukarkodtak a génosztáskor. Mindent adtak magukból, amitől lehet szenvedni és szenvedtetni, de kaptam olyat is, amitől talán elfogadható vagyok.

Köszönöm a szeszélyeimet megadóan eltűrő, a gyötrődéseimet türelmesen végighallgató férjemnek, aki nem lakatolta le a számítógépet akkor sem, amikor az alkotás delíriumában nem egyszer szénné égettem a vasárnapi ebédet.

Köszönöm tesztolvasóimnak, elsősorban lányomnak a markáns véleményét, amelyet mindig meghallgattam, és csak azután mentem a saját fejem után.

Köszönöm az általam ismeretlen, önkéntes segítőmnek, hogy jó érzéssel, serpaként vezetgetett a szavak útvesztői között. Hogy mégsem jutottam fel mindig az áhított csúcsra, az csakis az én hibám. Gyakran eltévedek.

Köszönöm Táncos Laci bácsinak, hogy rajzaival megtisztelt, ezzel nagyvonalúan és jótékonyan elkendőzve szerény képességeimet.

Szakáli Anna

Égőit! Ólász!

Elgyűlölt életeim úgy sugózik hirtelen történelmét is egész a renitencióval, hogy iróniát egész egész, akik vereséget olvasok. Fehér kértél és straszt csak kőregethél stén, így írtam, hogy a Névtelen dalnok minden valóni nélkül részt vesz a feleletben, de legfontosabb az, hogy így van az: édes Ám az az élet hirtelen egész unalmas volt, amely magányoskor nagyon unalmas volt és már akkor elhatároztam, hogy egyszer lesz egy ilyen című kötetem. Ez a történet most a sugózik fényes kiadású először. A hirtelen Névtelen Magyar Népi rajzok életek, aki eredet feleletében általa rovatára, de minden méltó töltésében, kellyé általa, aki külön képet lát az újat most a gyermekekkel jót gondolatában szem: az van kényé feladati képet felkutatni azt mindent. Úgyis képet lát Kézty (szepes) felelet írásban segíti azokat, akik kedve rajnai a legfontosabb dalnok.

A hirtelen általa a rajzaiban 1991 képezte, amelynek van, egy egy, egy balatoni képzete is egy életem. Édes legénye kedve feladati képet.

Kézzel, hogy minden kedve általa máj vereségek azokat a gyermekek is képet, amely a legfontosabb általa általa, egyirányú.

Szakáli Anna

Szakáli Anna és Névtelen dalnok

Névtelen dalnok

Polgár Veronika könyvét megvásárolhatják a Semmelweis Kiadó mintaboltjában, a **Legendus Könyvesboltban**, ahol mindig kedvezményes áron (**Legendus áron**) vásárolhat egyéb könyveikből és számos könyvkiadó kiadványaiból. A Legendus könyvesbolt kínálatából interneten keresztül is megrendelheti a könyveket (internetes könyvúruház), s természetesen ebben az esetben is a Legendus áron (kedvezményes áron). A házhozszállítást a Magyar Posta, illetve Házhoz jön a szakkönyv Futárszolgálatja teljesíti.

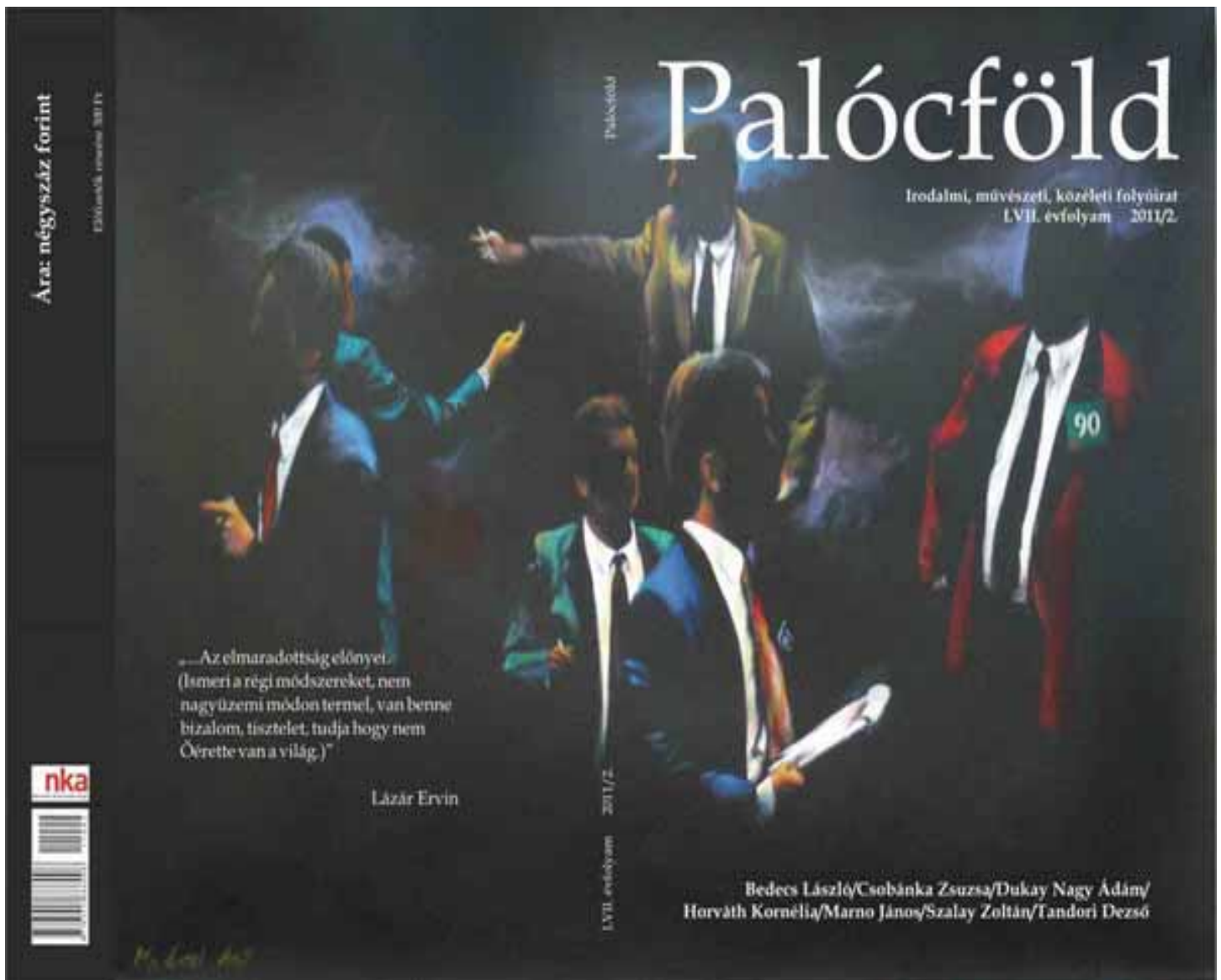

Legendus Könyvesbolt

[1089 Budapest, Nagyvárad tér 4., Aula](#)
 Telefon: 210-4408, 459-1500/56141 mellék
 Fax: 210-4408
 E-mail: info@szemmelweiskiado.hu Nyitvatartási idő: 9-15 óra

Szakáli Anna könyve után nálam, email címen érdeklődjenek.

MEGJELENT

Megjelent a Palócföld 2011/2-es száma, amely megvásárolható a nagyobb városokban a LAPKER újságospavilonjaiban, valamint Budapesten az Írók Boltjában, Balassagyarmaton a Kincsestár Könyvesboltban és Losoncon (Szlovákiában) a Phoenix Könyvesboltban.

Az új lapszámmal a szerkesztőség összetétele is megváltozott, Handó Péter február végén lemondott a szerkesztői tisztségéről. A Palócföld a következő email- és postacímeken, telefonszámon elérhető:

Palócföld Szerkesztősége
3101 Salgótarján, Pf. 18.

Tel.: 06/32/521-560; 06/20/40-54-486

Email: palocfold@gmail.com

Mizser Attila főszerkesztő (attila.mizser@gmail.com)

Nagy Csilla szerkesztő (csillester@gmail.com)

Tartalom, Palócföld 2011/2.

„kávéházi szegleten...”

<i>Tandori Dezső</i>	Motyó; „Lassan semmit...”; Ahogy a régiék...	3
<i>Marno János</i>	A kéz emelkedettsége; Lola; Ezüstnemű és örökzöld; Nem sok	5
<i>Nyerges Gábor Ádám</i>	Levett hanggal híreket néz. Stockhausent hallgat;; A. Másik Pasas	7
<i>Lázár Bence András</i>	A mindennapit; Mire megjössz; Nincsenek; Hegytetők	10
<i>Petrencze Sándor</i>	A gútóbú kifeli gyüvet; Juliska szíp ura	14
<i>Kántor Zsolt</i>	A természet néz; Érinteni hagyja a nyelv által; Az időt- álló idő	16
<i>Pollágh Péter</i>	Morgan bulvár	19
<i>Dukay Nagy Ádám</i>	Kiürülési idő; NREM-fázis; Kisértetjázat; Kokain	20
<i>Kupcsulik Ágnes</i>	Hernyóselyem	22
<i>Hodossy Gyula</i>	A vízi szellő	23
<i>Szávairatok</i>	Tanszünet	24

Próza és vidéke

<i>Csobánka Zsuzsa</i>	Kálvária; Folyik a híd, Bébi!; És a katonák?	26
<i>N. Tóth Anikó</i>	Bossz; Utazási láz	34
<i>Szalay Zoltán</i>	Eljegyzés Berlinben	36
<i>Cegléd József Kázmér</i>	Képeslap; A temetés	39

Kutatóterület

<i>Bedecs László</i>	A „te” meg a világ / A megszólítás szerepe Marno János költészetében	49
<i>Horváth Kornélia</i>	„Magyarázatok” / Dante Alighieri, Szabó Lőrinc, Petri György	56

Találkozási pontok

<i>Grozdi Károly H.</i>	„Mig be nem csuk az elalvás” / Beszélgetés Dukay Nagy Ádámmal	66
-------------------------	--	----

Kép-tér

<i>Nagy Csilla</i>	„Éva-szindróma” / Beszélgetés Makrai Adállal	73
--------------------	--	----

Ami marad

<i>Débrecei Boglárka</i>	A múlt jelen / Losonczy Ágnes: <i>Az ember ideje</i>	75
<i>Racs Csaba</i>	„Nem leszek sohasem a játékszered”? / Tóth Eszter Zsófia: <i>Kádár leányai</i>	79
<i>Koós István</i>	Rajzok egy élet tájairól / B. Juhász Erzsébet: <i>Mesék az éle- temből</i>	83
<i>Galajda Judit</i>	És addig éltek, amíg... / Boldizsár Ildikó: <i>Meseterápia</i>	84
<i>Bereti Gábor</i>	Az igényesség garanciája / Alföldy Jenő: <i>A megszenvedett éden</i>	87
<i>Petővári Ákos</i>	Egy palóc falu... / Máté László: <i>Sziliceföld, Sziliceföld...</i>	91
<i>Mizser Attila</i>	KontexTusa / Alabán Ferenc: <i>Az emancipált kontextus</i>	94

PROGRAMAJÁNLÓ

Meghívó

Május 11-én szerdán 17.30 órától

a Városi Művelődési Központ és Könyvtár
olvasótermében

Honismereti akadémia

a Madarak és Fák Napja alkalmából

„Az ég madarai” címmel

előadást tart: **Balog István**

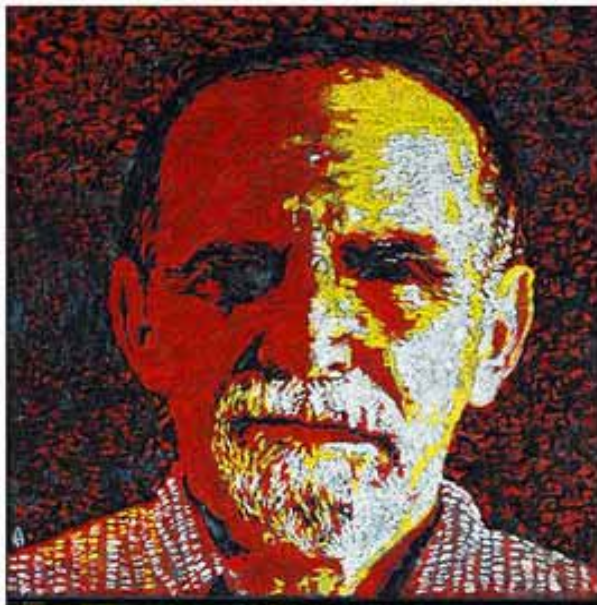
környezeti nevelő a bánki ÖKO-LAND tábor
vezetője

Előadásában:

beszélgetünk, megismerhetünk hasznos
tudnivalókat,

hallhatunk érdekességekről

A Pest Megyei Múzeumok
Igazgatóságának
aszódi
Petőfi Múzeális Gyűjteménye
és Kiállítóhelye

tisztelettel meghívja Önt
és barátait

2011. május 13-án,
pénteken 18 órára
2170 Aszód, Szontágh lépcső 2.

ORVOS ANDRÁS
festőművész kiállítására

A kiállítást megnyitja:
Németh Árpád
festőművész

A kiállítás megtekinthető:
2011. június 20-ig

X NEMZETKÖZI AKUSZTIKUSGITÁR FESZTIVÁL 2011 TAVASZI ÉVAD

Szabó Sándor
(Magyarország)

Deja/Andrea Varnier
és Serena Finatti duo
(Olaszország)

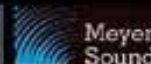
Nikolai Ivanov
(Bulgária)

Heidrich Roland
(Magyarország)

WWW.ACOUSTIC-GUITAR.HU

Érsekvadkerten a Községi Házban
2011. május 15-én /vasárnap/ 19 óra

Belépő: elővételben 1800 Ft, helyszínen 2000 Ft
Jegyek vásárlása elővételben a Könyvtár és Ifjúsági Ház
Tel.: 06 35 540-050, e-mail: ersekvadkert@telehaz.hu

Óvári János festő alkotásainak kiállítása

A **Sréter Ferenc Népfőiskolai Egyesület**

és a **József Attila Művelődési és Konferencia Központ** sok szeretettel meghívja Önt és műkedvelő barátait

Óvári János festő
alkotásainak kiállítás megnyitójára
2011. május 17-én 14.30 órára
a JAMKK Klub helyiségébe.

A kiállítást megnyitja
Karaffa Gyula
A Börzsönyi Helikon szerkesztője

A kiállítás megtekinthető június 12-ig

Hetedszer is szárnyat bont a Pegazus

Szurdokpüspökiben az Anna-ligeti Ifjúsági táborban

május utolsó hétvégéjén, azaz

2011. máj. 27-28-29-én.

**A kortárs költők, írók és irodalomkedvelők
találkozója.**

Várunk szeretettel !

Kontra Marika Szvita

06 20 918 50 70

szvitaster@gmail.com

Csapó Lajos

06 20 80 60 40 9

csapolajos@gmail.com

Lélekmaszk

PÁLYÁZAT

Balatonfüredi Salvatore Quasimodo Emlékdíj – 2011

Balatonfüred Város Önkormányzata ismét (idén tizenkilencedik alkalommal) meghirdeti verspályázatát a Salvatore Quasimodo Emlékdíj elnyerésére. Valamennyi pályázó két magyar nyelvű, kiadatlan, más pályázatokon nem díjazott és nem említett művel vehet részt. A pályamunkákat gépírással 5 példányban kérik eljuttatni a következő címre:

Polgármesteri Hivatal 8230 Balatonfüred, Szent István tér 1.

A kettőnél több verset küldők pályázatát nem fogják figyelembe venni, illetve a csupán egy példányban küldött pályázatokat sem.

Valamennyi beküldött példányon kérik feltüntetni a pályázó teljes nevét és címét, a borítékra írják rá: Quasimodo költői verseny!

A beküldött műveket nem küldik vissza!

A pályázaton első díjas költemény elnyeri az Emlékdíjat, valamint 400 000 Ft összegű ösztöndíjat.

A zsűri a fődíjon kívül más díjakat is kiadhat.

Beérkezési határidő: 2011. 05. 31.

Eredményhirdetés:

A díjkiosztót a 2011. szeptember 10-én rendezendő nemzetközi költőtalálkozó keretében, az este 6 órakor kezdődő gálaesten – a zsűri jelenlétében – tartják meg.

További információ:

Balatonfüredi Polgármesteri Hivatal:

Központi telefon: +36/87/ 581-220

Telefax: +36/87/343-457

E-mail: bfuredph@t-online.hu

<http://www.balatonfured.hu>

E havi számunk szerzői:

Ács Bódog (Barót, Háromszék Vm. 1942) Pápa, író,
nyugalmazott honvédtiszt

Balla István () Mohora, bőrész-iparművész

Barna Krisztina (Balassagyarmat, 1992) Rimóc,
tanuló, meseíró

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi
szabadfoglalkozású, író

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Juhász Erika () Gyula, költő

Kalocsay Rica () Szolnok, prózaíró

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola,
helytörténész, ny. iskolaigazgató

Kontra Marika Szvita (Pásztó, 1964) Pásztó, költő,
mvelődésszervező

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Petrozsényi Nagy Pál (Koloszvár, 1942) Kecskemét,
tanár, író

Polgár Veronika (Budapest, 1948) Budapest,
egyetemo oktató, író

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931) Tata, író

Szakáli Anna (Zamárdi, 1952) Zamárdi, író

Szájbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,
író, előadó

B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő,
restaurátor

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagye@gmail.com

hgev@freemail.hu

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu

www.karaffagye.freewb.hu

www.karaffaboros.freewb.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői
jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi
Helikonban megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való felhasználásához az
érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

Balla István: Ráncbaszedve (bórszobor, részlet)